

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

Bakalářská práce

Miriam Kolínová

Vybraní současní čeští hudebníci ve výtvarném umění

Studijní program: Hudební kultura a Výtvarná tvorba se zaměřením na vzdělávání

Olomouc 2023

Vedoucí práce: Mgr. Gabriela Coufalová, PhD.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jen prameny uvedené v seznamu zdrojů.

V Lanškrouně dne 17.10.2023

..... podpis

Poděkování

Mé poděkování patří Mgr. Gabriele Coufalové, PhD. za pomoc s výběrem tématu a čas, který mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala.

Obsah

TEORETICKÁ ČÁST

Obsah	4
Úvod	6
1. Historie propojování hudby a výtvarného umění	7
1.1. Začátky hudby a výtvarného umění	7
1.2. Spojitost hudby a výtvarného umění	8
1.3. Základní umělecké směry 1. poloviny 20. století	11
2. Spojitost výtvarného umění a hudby podle Jaroslava Bláhy	13
2.1. Tvar ve výtvarném umění a hudbě	14
2.2. Prostor a čas ve výtvarném umění a hudbě	15
3. Život a dílo vybraných českých hudebníků zabývajících se výtvarným uměním	17
3.1. Petr Nikl.....	17
Životopis Petra Nikla.....	17
Hudební soubor <i>Lakomé Barky</i>	20
Autorská kniha: <i>Hudebníček</i>	20
Autorská kniha: <i>Orbis Pictus aneb Brána do světa tvořivé lidské fantazie</i>	21
Autorská kniha: <i>Lingvistické pohádky</i>	23
3.2. František Skála	24
Životopis Františka Skály	24
Umělecká skupina Tvrdohlaví.....	27
Autorská kniha: <i>Země hlav</i>	28
Autorská kniha: <i>Jak Cílek Lídu našel</i>	29
Autorská kniha: <i>Skutečný příběh Cílka a Lídy</i>	30
Ilustrace dětských knih.....	31
3.3. Petr Váša	32
Životopis Petra Váši.....	32
Hudební skupina: Ty Syčáci	33
Autorská kniha: <i>Návrat plavce Jindřicha</i>	34
Autorská kniha: <i>Fyzické básnictví</i>	35
Autorská kniha: <i>Štěstí</i>	38
3.4. Jaromír Švejdík	39
Životopis Jaromíra Švejdíka.....	39
Kafka Band.....	41

Komiks <i>Alois Nebel</i>	42
Závěr:.....	44
Zdroje	46
Poslech:	56
Obrazová příloha:.....	59

Úvod

Motivem k napsání této práce byla vlastní zkušenost autorky se studiem hudební kultury a výtvarné tvorby, která vedla k rozhodnutí vybrat si téma, které by se týkalo obou těchto uměleckých směrů. V teoretické části se proto bude závěrečná práce zabývat seznámením čtenáře s počátky těchto uměleckých směrů, jejich vzájemných vztahů a na základě této spojitosti i stručným přehledem historie propojování hudby a výtvarného umění. Větší část této historie bude věnována 1. polovině 20. století. Kapitulu ukončíme náhledem na strukturu těchto uměleckých směrů, a to na tvar, prostor a čas, které je propojují. V praktické části budeme primárně věnovat pozornost čtyřem českým umělcům. Prvním z nich je Petr Nikl, který stejně jako František Skála využívá různých uměleckých prostředků i netradičních hudebních nástrojů. Dalším je Petr Váša, známý pro své *fyzické básnictví*. Posledním je Jaromír Švejdík alias Jaromír 99, kterého známe především jako autora grafiky pro film *Alois Nebel*.

Na téma Vybraní současní čeští hudebníci ve výtvarném umění můžeme nahlížet z více úhlů. Jedním z nich, který jsme si vybrali a budeme mu věnovat pozornost, je pohled samotných umělců na hudbu a výtvarné umění. Tito autoři jsou zajímaví svými neotřelými způsoby práce, a i přesto, že vycházejí ze zcela běžných uměleckých prostředků, ozvlášťují je svým osobitým způsobem.

Cílem této práce je nahlédnout více do obou umění, která se v průběhu let vyvíjela společně a do života čtyř známých českých umělců, kteří tyto dva umělecké směry ve svých tvorbách rádi propojují, a to různými způsoby. Představíme jejich hlavní životopisná a umělecká díla, která vytváří pomocí výtvarných, nebo hudebních prostředků a autory mezi sebou porovnáme. Autorka čerpala z odborné literatury, z rozhovorů a z knih, které napsali jednotliví autoři, dále z videozáznamů, z digitálních zdrojů a poslechu CD nosičů.

1. Historie propojování hudby a výtvarného umění

1.1. Začátky hudby a výtvarného umění

Hudba a výtvarné umění provází lidstvo v různých podobách už od nepaměti. Nejstarší umělecké předměty se objevují již ve starší době kamenné v podobě sošek, rytin do kamene, kostí nebo také nástěnných maleb.

Archeologické vykopávky nám podávají důkazy o tom, že lidé již od pradávna na sebe nechali působit sílu umění, ať už v podobě hudebního prožitku, či vnímání uměleckého předmětu zrakem nebo hmatem. Díky vykopávkám bylo nalezeno také mnoho předmětů, které sloužily jako první hudební nástroje. Ze starší doby kamenné se nám dochovaly např. kostěné píšťaly z prstových článků soba a flétny z dutých kostí, z mladší doby kamenné první hliněné bubny. Z doby bronzové například bronzové lury, které pocházejí zejména z Dánska a jižního Švédska a svým tvarem připomínají zvířecí rohy. Tyto nástroje jsou vyrobené z několikanásobně štíhlé bronzové trubice a vyznačují se plným a měkkým zvukem.¹

Prapůvod hudby je nejasný, ale tušíme, že prvotním hudebním projevem člověka byl již v mladším paleolitu (cca 80 000-10 000 př. n. l.) zpěv, který byl doprovázen hned o počátku tancem. Je velmi pravděpodobné, že zrod hudby podnítily kultovní aktivity lidí, jako například zařikávání, rituály před bojem, snaha ovlivnit přírodní síly atd. Také používání signálů pomocí zvuků pro dorozumívání na větší vzdálenosti mohlo vznik hudby podnítit.¹ Důkazy o tom nám podávají dobové vyobrazení pravěkých lidí v jeskynních malbách. Mezi nejznámější patří například malby z jeskyně Les Trois Frères z období asi 15 000 př. n. l., nacházející se v jihozápadní Francii. Většina z nich zobrazuje zvířata a lovecké výjevy, ale nachází se mezi nimi i tři fantaskní bytosti, znázorňující napůl člověka a napůl zvíře. Mezi těmito třemi bytostmi se vyskytuje i bytost pojmenovaná jako Malý čaroděj (také označovaný jako Hráč se smyčcem nebo Tančící šaman), který jako by tančil. V rukou tato postava, maskovaná jako čaroděj, drží předmět, hudební nástroj, připomínající píšťalu.²

Další důkazy o používání hudebních nástrojů se nám dochovaly díky písmu, které vzniklo kolem roku 3000 let př. n. l. ve starověké Mezopotámii. Zprvu obrázkové, potom klínové

¹ TUŠL, Jiří. *Nástin dějin evropského umění: výtvarné umění, literatura, divadlo, hudba*. Praha: Fortuna, 2010. ISBN: 978-80-7168-996-6. S. 41.

² SEDLÁČEK, Vojtěch. *Maska jako kulturní fenomén v historii Evropy* [online]. Liberec: 2017 [cit. 7.4.2022]. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická. PhDr. Ludka Hrabáková, Ph.D. Dostupné z: <https://dspace.tul.cz/server/api/core/bitstreams/2f698adb-0bbd-43e6-82c7-f7f2bc577245/content>. S. 35, 36.

záznamy nám podávají informace o používání prvních strunných nástrojů jako například liry, harfy, loutny, z dechových nástrojů dvojité šalmaje, trubky a flétny. Ze Starověkého Řecka jsou dochovány nástroje jako kithara, Panova flétna, kovová trubka salpinx a bicí nástroje. Z hudebních nástrojů dále z období Starého Říma známe hydraulické varhany.³ V průběhu věků se tyto hudební nástroje dál zdokonalovaly.

S nástupem křesťanství v předrománské době, jeho upevněním v románské době a zejména ve středověku, sloužilo umění především Bohu. Hudba byla zpočátku jednohlasá, zahrnovala gregoriánský chorál, používaný při obřadech římskokatolické církve. O vícehlasé hudbě jsou první historické zmínky z 9. století, a to například z Francie. Ve Francii se také v průběhu středověku objevovaly v rytířských zpěvech trubadúrů, truvérů světské motivy. Vícehlas se významně začíná rozvíjet v chrámové hudbě v období gotiky, která trvá asi od 2. poloviny 14. století až do začátku 15. století. Pro záznam hudby se používala tzv. neumová notace. Neumy byly značky ve formě čárek, teček nebo také háčků, které se psaly nad text písně. Hlavním úkolem neumové notace bylo zachytit výšku melodie.⁴ Písmo nám zachovalo důkazy také o tzv. cheironomii, které naznačovalo starý způsob dirigování za pomoci rukou a ukazovalo výšku tónů již ve starověku, podobný princip pak fungoval také v období středověku.⁵

Ve výtvarném umění se gotický sloh promítá nejdříve do knižní malby, kde vznikaly iluminované kodexy, bible a žaltáře. Po ní následuje malba nástěnná a desková a rozvíjí se sklomalba.⁶ Gotické umění, jak hudební, tak i výtvarné, je přísně nábožensky zaměřené až do nástupu renesance.

V renesanci se lidé pokoušeli o napodobení antické přirozenosti a začala se pomalu bortit absolutní moc náboženství nad uměním.⁷

1.2 Spojitost hudby a výtvarného umění

Vnější podoba výrazových prostředků těchto dvou uměleckých směrů je sice odlišná, ale přesto existuje mezi nimi vnitřní spojitost. Vnitřní umělecká hodnota těchto dvou umění je stejná, obě tato umění vyvolávají v člověku emoce – city od deprese až po extázi, působí na jeho smysly, představivost i rozum a dokonce i vůli. A má jistě velmi pozitivní vliv na lidskou psychiku. Výtvarné umění vnímá primárně náš zrak, který nám umožňuje vnímat různé tvary,

³ TUŠL, 2010, s. 41, 42, 44.

⁴ SMOLKA, Jaroslav. *Dějiny hudby*. Brno: TOGGA agency, 2001. ISBN 80-902912-0-1. S. 21, 22, 53.

⁵ TUŠL, 2010, s. 42.

⁶ TUŠL, 2010, s. 82, 83.

⁷ SMOLKA, 2001, s. 111.

odstínů barev a světla, za pomoci zrakového nervu, který se přenáší dále do sítnice a informace poté uloží do mozku.⁸

V hudebním umění potom náš sluch, který při kontaktu se zvukem rozechvěje ušní bubínek a díky dalším částem ucha, a to kladívka, kovádky třmínku přenese vibrace až do hlemýžďe. V hlemýždi jsou uloženy smyslové buňky, které záznam zvuku vedou pomocí nervů dál do mozku.⁹

Hudba a výtvarné umění se od sebe odlišují zejména svou podstatou, a to tou, že hudba je založena na abstraktní podstatě zvuku a výtvarné umění na podstatě vizuální. Výrazovým prostředkem hudby je tón, založený na výšce, dynamice – hlasitosti, barvě a délce trvání, u výtvarného umění jsou to bod, linie, plocha, objem, barva, tvar těleso, prostor, světlo a stín a kompozice. Tyto odlišnosti nejdříve nechávaly tato dvě umění projevovat se samostatně, nedocházelo k jejich propojování, ale vznikala výtvarná díla, která byla inspirována jen jednotlivými složkami hudby. Takže vznikala díla, která zpodobňovala hudební nástroje, hudebníky nebo byla inspirována například názvy hudebních skladeb.¹⁰ Jako příklad bylo výše uvedeno zpodobnění Malého čaroděje z jeskyně Les Trois Frères. Hudební nástroje nebo hudebníky ztvárňovali výtvarní umělci i v pozdějších dobách, zejména v renesanci, ale můžeme je samozřejmě nalézt i v uměleckých směrech, které následovaly po ní. Například v období romantismu vznikaly hudební portréty, které se uplatňovaly v módních časopisech. Používala se většinou technika litografie.¹¹

V období impresionismu se inspiroval např. francouzským hudebním skladatelem Claudem Debussym (1862-1918) malíř Edgar Degas (1834-1917). V roce 1872 namaloval obraz *Hudebníci v orchestru*. Dalším malířem impresionismu byl Auguste Renoir (1841-1919), který ztvárnil *Dvě dívky u klavíru* nebo americký malíř James Whistler (1834-1903), kterého zas inspirovaly názvy hudebních děl. Mezi jeho známé obrazy patří například *Nocturno v modré a zelené*, *Symfonie v bílé*, *Harmonie ve fialové a žluté*.¹²

Obraz *Děvčátko u piana* ještě s impresionistickou paletou barev i s prvky kubismu namaloval Jacques Villon (1875-1963). Mezi známé obrazy z období kubismu, které ztvárňovaly hudební nástroje, patří například Piccasovo *Zátiší s houslemi* nebo *Dívka s kytarou* od Georgesa Braqua (1882-1963). I v dalších kubistických obrazech můžeme nalézt hudební náměty. Výše uvedený

⁸ *Lidské oko*: zeiss.cz [online]. © Česká republika [cit. 11.7.2023]. Dostupné z: <https://www.zeiss.cz/vision-care/lepsi-videni/pochopeni-zraku/lidske-oko.html>.

⁹ *Zrak, sluch, čich*: zdravikvam.cz [online]. [Cit. 11.7.2023]. Dostupné z: https://www.zdravikvam.cz/ZRAK-SLUCH-CICH-c10_38_2.htm.

¹⁰ KULKA, Jiří. *Psychologie umění*. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2329-7. S. 244, 263.

¹¹ DOUBRAVOVÁ, Jarmila. *Hudba a výtvarné umění*. Praha: Academia, 1982. ISBN: Není uvedeno. S. 42.

¹² DOUBRAVOVÁ, 1982, s. 46.

Picasso (1881-1973) dále namaloval *Ženu s mandolínou* a *Ženu s kytarou u piana*. Představitel dalšího směru fauvismu, Henri Matisse (1869-1954), namaloval obraz s názvem *Hudba*, je zobrazeno pět postav. První postava hraje na housle, druhá na píšťalu a zbytek postav je doprovází svým zpěvem. Z dalších Matissových obrazů můžeme uvést obraz s názvem *Tanec*.¹³

Z českých umělců přelomu 19. a 20. století, kteří se inspirovali hudbou, můžeme uvést například Antonína Procházku (1882-1945), který namaloval *Koncert na housle*, a Aloise Wachsmanna (1898-1942) s jeho *Hudebníky*. Zajímavé tvary hudebních nástrojů využil ve své tvorbě český kubistický malíř Emil Filla (1882-1953). Mezi jeho díla s motivem zátiší a některého z hudebních nástrojů patří například *Zátiší s kytarou a s ovocem*, *Zátiší s houslemi* nebo *Zátiší s mandolínou*. Z figurálních maleb, které byly inspirovány hudbou, můžeme jmenovat obrazy s názvy *Hudebník*, *Muž s mandolínou*, *Cellista*.¹⁴

Důležitým mezníkem, který měl zásadní vliv na propojování výtvarného umění a hudby, bylo odpoutání se výtvarného díla od pouhého zobrazování skutečnosti a tedy vzniku abstraktního malířství a paralelně s tím vznik atonální hudby v počátku 20. století, jejímž základem je popření principů tonality.¹⁵

Významné propojování hudebního a výtvarného umění má i v moderním českém abstraktním umění František Kupka (1871-1957). K jeho dílům patří například *Portrét hudebníka G. Follota*, *Hot jazz I* nebo *Hudba*.¹⁴

Z historického hlediska propojování hudby a výtvarného umění dále nesmíme zapomenout na divadlo, které bylo spojeno s hudbou. V 17. století v období baroka vzniká opera, která se nejprve provozovala v soukromých divadlech – nejnámějším je divadlo rodiny Tronů, které vzniklo na počátku 17. století poblíž benátského mostu Ponte di Rialto. Následovalo potom první veřejné divadlo Teatro San Cassiano, které vzniklo v Benátkách v roce 1637. Divadlo bylo otevřeno operou *Andromeda* od Francesca Manelliho (1595-1667).¹⁶

Výtvarné umění je s divadlem spojené prostřednictvím jevištního výtvarnictví a libret. Libreto je textová knížka kapesního formátu, která obsahuje například děj muzikálu opery či

¹³ DOUBRAVOVÁ, 1982, s. 47, 48.

¹⁴ DOUBRAVOVÁ, 1982, s. 52.

¹⁵ BLÁHA, Jaroslav. *Struktura výtvarného a hudebního díla*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 2006. ISBN: Neří uvedeno. S. 120.

¹⁶ TRNKOVÁ, Kateřina. *Počátky benátské opery* [online]. © 2022 ADOC.PUB. [cit. 7.4.2022], s. 3. Dostupné z: <https://adoc.pub/poatky-benatske-opery.html>.

baletu, dále texty písní a mluvení části. Prvním významným jevištním výtvarníkem v divadle se stal v období baroka 17. století Ital Giacomo Torelli (1604-1678).¹⁷

Jak jsme mohli v této kapitole vidět, příkladů propojení hudby s výtvarným uměním je opravdu mnoho. V další kapitole se podíváme na základní umělecké směry 1. poloviny 20. století.

1.3. Základní umělecké směry 1. poloviny 20. století

V první polovině 20. století dochází ještě k průnikům předešlých období, a to pozdního romantismu, impresionismu a secese. Proto je velice obtížné zachytit jejich přesné ohraničení. Zmíníme některé umělecké směry, které se paralelně vyskytují jak v hudebním, tak ve výtvarném umění.

Z uměleckých směrů vznikl v počátcích 20. století tzv. expresionismus, který znamenal snahu člověka zakomponovat do díla své vnitřní pnutí, své vnitřní duševní napětí. V tomto uměleckém směru někteří umělci zobrazovali v dílech svoje vlastní zkušenosti z první světové války a utrpení, které během ní pocítovali. Expresionismus se pokoušel tedy hlavně o zachycení vnitřního světa čerpajícího často ze zoufalství, bolesti, nebo samoty. Charakteristickými prvky tohoto směru bylo častější deformování linií, zvýrazňování obrysů a nepřirozené barvy. Jako příklad můžeme uvést známé krajiny od Vincenta van Gogha (1853-1890) či známý Výkřik od Edvarda Muncha (1863-1944).¹⁸ Nejznámějším představitelem ale tohoto uměleckého směru patří zajisté Vasilij Kandinskij (1866-1944), Rus, žijící v Německu, který v roce 1911 v Mnichově založil uměleckou skupinu Der Blaue Reiter, v překladu *Modrý jezdec*, jejímž cílem byla změna uměleckého výrazu. Nejvýraznější změna se však udála v samotné tvorbě Kandinského, kterému dopomohlo k cestě k naprostému abstraktismu jeho vrozené vnímání, tzv. synestézie.¹⁹

Hudební expresionismus se snažil oprostít od předchozího přehnaného a sentimentálního romantismu a jemného impresionismu. Nesmíme však opomenout, že expresionistické prvky se objevovaly již v 19. století například u ruského skladatele a klavíristy M. P. Musorgského (1839-1881). Dále především v pozdním romantismu například u Richarda Strausse (1864-1949), na kterého až potom navazoval již výše zmíněný Schönberg a dále i maďarský skladatel B. Bartók (1881-1945). Můžeme však říct, že hlavním představitelem hudebního expresionismu byl německý skladatel Arnold Schönberg. Schönberg deformoval melodické linky, používal

¹⁷ DOUBRAVOVÁ, 1982, s. 40, 41.

¹⁸ NAVRÁTIL, 1993, s. 6, 7.

¹⁹ DOUBRAVOVÁ, 1982, s. 47.

nezpěvné melodické postupy, kdy byla narušena tonalita a vznikala tím poté atonální kompozice. Harmonie získávaly nový směr, tónika subdominanta a dominanta neměly své místo v expresionismu. Rytmus byl nepravidelný, často působil trhaně a křečovitě díky přesunutí akcentu. Nebyly zde stavební formy typu sonáty a ronda a kontrastní dynamiky s agogikou. Používaly se krajní polohy nástrojů a hlasů. Prvky expresionismu můžeme nalézt i u dalších skladatelů např. v dílech Igora Stravinského (1882-1971), Arthura Honeggera (1892-1955) a našeho Leoše Janáčka (1854-1928).²⁰

Dalším hudebním směrem byl neofolklorismus, ve kterém se pokoušeli umělci jít více do hloubky. Byli uchvázeni folklórem a jeho bezprostředností, vitalitou a dravostí. Hudba se neupravovala, ale tvořila se lidovým stylem.²¹

„Vycházejí ve své tvorbě ze stejných základů jako lidový tvůrce – tedy nenapodobují, ale vyrůstají ze stejných kořenů, proto je např. Bartókova tvorba tak bytostně maďarská, Janáčková tvorba tak bytostně česká, a přitom zcela originální a má vrcholnou uměleckou úroveň.“²²

Mezi hudebníky, kteří se inspirovali folklórem, byl například i Igor Stravinskij (1882-1971) a jeho dílo *Svěcení jara*.

Dalším směrem byl tzv. fauvismus.

„Touha po autentickém, bezprostředním, nevyumělkovaném umění vedla mnohé umělce k obdivu a napodobování negerského umění (hlavně masek a rituálních sošek) a ke vzniku spontánního výtvarného proudu fauvismu.“²¹

Představitelem fauvismu byl, již výše zmíněný, Henri Matisse s jeho obrazy *Tanec* nebo *Hudba*. Fauvismus z fr. *Les fauves*, ve kterém byla veliká intenzita exprese, v překladu znamenal divoké nebo také dravé šelmy.²¹

Jako další umělecké směry můžeme uvést ty, které jsou úzce spjaté s vývojem vědy, techniky a pokrokem civilizace. Hudba byla významně ovlivněna futurismem, který vycházel z vize budoucnosti, a dadaismem, který zase využíval prvků náhody. Můžeme zde například uvést futuristu Luigiho Russola (1885-1947) a jeho manifest *Umění hluku* z roku 1913, kde zachytil základy hlukové a šumivé hudby. Dále Američana Henry Cowella (1897-1965), který svými rukama tloukl při hraní do klavíru. Vytvářel jimi tónové shluky neboli „tone clusters“²² Významným představitelem, který měl ve svých dílech prvky futuristické, ale i dadaistické, byl

²⁰ NAVRÁTIL, 1993, s. 8.

²¹ NAVRÁTIL, 1993, s. 11.

²² SMOLKA, 2001, s. 518.

Arthur Honneger (1892-1955), člen Pařížské šestky, ve které zněly i prvky novoklasicismu. Během jeho působení v pařížské šestce mají jeho skladby *Rugby* a *Pacifik 231* prvky jazzu. Další ze členů Pařížské šestky byl Daria Milhaud (1892-1974), který dadaisticky ztvárnil své baletní pantomimum *Vůl na střeše*. Milhaud ve svých tanečních dílech často využívá neobvyklé melodické a rytmické nápady.²³

„Melodika je lehká, hravá, je často založena na stupnicových chodech a akordických rozkladech.“²⁴

Ve výtvarném umění vytvářel dadaistické umění například francouzský malíř Marcel Duchamp (1887-1968) a futuristické plastiky Umberto Boccioni (1882-1916). Dále zde musíme uvést umělecký směr zvaný surrealismus, který vycházel z dadaismu a z Freudovy psychoanalýzy a jeho názoru, že podvědomí se promítá do uměleckého díla.²⁵ Můžeme zde uvést díla nejznámějšího malíře surrealismu Salvadora Dalího (1904-1989). K jeho slavným obrazům patří například *Persistence paměti*.

Dalším uměleckým směrem je novoklasicismus. V tomto směru se snažili autoři o nastolení vnitřního klidu, rovnováhy a čistoty linií. Ve výtvarném umění do novoklasicismu řadíme Pabla Picassa (1881-1973), který byl však hlavně představitelem kubismu. V hudbě Igora Stravinského a jeho balet *Pulcinella*. Umělci v hudbě vycházeli z klasických vzorů a forem sonáty, symfonie, koncerta grossa a suity.²⁶

Nakonec v této části bychom ještě zmínili naivní umění. Henri Rousseau (1844-1910), hlavní představitel tohoto směru ve svých dílech použil exotické náměty. K jeho známým obrazům patří například *Zaklínačka hadů*.

V dalších dvou částech rozebereme spojitost složek hudebního a výtvarného umění, a to tvar, prostor a čas.

2. Spojitost výtvarného umění a hudby podle Jaroslava Bláhy

Vzájemné vztahy mezi hudbou a výtvarným uměním můžeme ukázat na základě spojitosti jejich složek, a to tvaru, prostoru a času. Touto skutečností se zabývá Jaroslav Bláha ve

²³ NAVRÁTIL, 1993, s. 49, 50.

²⁴ NAVRÁTIL, 1993, s. 15.

²⁵ NAVRÁTIL, 1993, s. 12.

²⁶ NAVRÁTIL, 1993, s. 21, 22.

své publikaci *Struktura výtvarného a hudebního díla*. Pro chápání uměleckého díla je podle něj hlavní právě vztah tvaru k prostoru ve výtvarném umění nebo času v hudbě.

2.1. Tvar ve výtvarném umění a hudbě

Jaroslav Bláha ve své práci *Struktura výtvarného a hudebního díla* rozdělil čtyři základní typy tvarů k přístupu ke skutečnosti, a to smyslový, racionální, expresivní a estetický. Toto dělení vzniklo na základě knihy *Psychologické typy* psychologa C. G. Junga, který píše o smyslovém, intelektuálním, emocionálním a intuitivním přístupu ke skutečnosti. Bláha dále rozdělil tyto tvary odpovídajícím základním prvkům struktury výtvarného a hudebního díla, a to na tvar smyslový, racionální, expresivní a dekorativní.²⁷

Na rozdíl od tvaru ve výtvarném umění, který vnímáme zrakovým nebo hmatovým smyslem, převažuje tedy především vizuální pohled, nebo dotyk, vnímáme tvar v hudbě sluchem.²⁷ V hudbě dělíme tvar na tonální a atonální. Proto je hudební tvar rozdělen dále na tyto dva smyslové typy přístupu:

„1. *'Recitativní typ'*, který vychází z deklamace čili z věrného přepisu intonace mluveného projevu (liturgický či operní recitativ).

2. *'Programní typ'* jako popis konkrétní jevové skutečnosti, citového či duševního stavu nebo myšlenky hudebně výrazovými prostředky.“²⁷

Tvar *smyslový* můžeme vnímat v malířství popisnou obrysovou linií, jako příklad můžeme v kresbě uvést vrásky na starším člověku. Dále *plastičnost tvaru*, kdy se může tvar formovat díky světlu a přechodu světla a stínu na *měkkou modelaci*. Dále *lomená barva*, která vzniká mícháním základních barev. Posledním je *lokální barva*, která se nemění při dopadu stínu, např. bílý papír bude stále bílý, i když na něj padne stín. Tvar *racionální* má ve výtvarné podobě stylizovanou obrysovou linii. Využívá geometrických tvarů, například kruh, ovál, obdélník, trojúhelník. Klade velký důraz na kompozici a soulad barev.²⁸

V hudbě má přísnou organizaci, pravidelně klenutá a přesně členěná melodická linie jasně vymezující pevný a uzavřený hudební tvar. Na dokonalém řádu homofonního racionálního tvaru se podílí i striktními pravidly spoutaná kadenční harmonie těsně propojená s melodickou linií.²⁹

²⁷ BLÁHA, 2006, s. 13.

²⁸ BLÁHA, 2006, s. 28, 30, 32.

²⁹ BLÁHA, 2006, s. 34.

Expresivní tvar v malířství má citové zabarvení, které vychází z prožívání toho, co se kolem nás děje. Hlavním prvkem je výraz neboli exprese. Krásným příkladem je dílo *Výkřik* od Edwarda Muncha. V díle je možné zahlédnout silné kontrasty světla a stínu a deformované obrysové linie, které mohou připomínat vlny. Hudební expresivní tvar má jako hlavní bod harmonii. Její kontrasty vznikají za pomoci dynamiky, která je různorodá. Je zde vidět vysoká míra disharmonie. Rychle měnící se tempo, nepravidelné metrum a rytmus. Pro dekorativní tvar můžeme v malířství uvést knižní iluminace, arabesky nebo různé druhy ornamentů například u řeckých sloupů meandr, palmetový vlys. V hudbě to jsou poté melodické ozdoby.³⁰

Výtvarné umění dělíme ještě na dvě základní části, a to na architekturu a sochařství, kde je tvar samostatným výrazovým prostředkem a ostatní výrazové prostředky, zejména světlo a barva jí zintenzivňují a blíže specifikují.³¹

*„Tvar je tedy spojen s hmotným obalem (pláštěm) stavby či jejím opěrným systémem zajišťujícím její stabilitu. Proto je také architektonický tvar vždy abstraktní, většinou geometrický či stereometrický.“*³¹

Můžeme říct, že sochařství i malířství existuje jak v konkrétní předmětné, tak i v abstraktní nepředmětné podobě. Tvar u sochařství je ve 3D formě znakem předmětné, nebo nepředmětné skutečnosti. Jeho tvar se odvíjí od světla, nebo barvy. V příkladu můžeme uvést např. polychromované sochy.³¹

Tvary typů ve výtvarném umění nám dále ukazuje na nádobě Jiří Kulka ve své knize *Psychologie umění*. Nádoba, která v sobě může uchovat kapalinu, má různý smyslový tvar, například, že nádoba může mít různou velikost. Podle toho se také může každá nádoba jinak pojmenovat například šálek, pohár, sklenice. Pokud v sobě může nádoba uchovat kapalinu, tak se dělí ještě podle využití na racionální, nebo expresivně symbolický tvar, kdy v nás podněcuje některé emoce. Pokud se nám daná věc esteticky líbí, může plnit funkci pouze dekorační.³²

2.2. Prostor a čas ve výtvarném umění a hudbě

V předchozí kapitole jsme se dozvěděli, jak se zobrazuje tvar ve výtvarném a hudebním umění. Nyní se zaměříme na to, jak je to s prostorem a časem. Musíme podotknout, že prostor je

³⁰ BLÁHA, 2006, s. 36, 38.

³¹ BLÁHA, 2006, s. 24.

³² KULKA, 2008, s. 252, 253.

v úzkém spojení s tvarem. Smyslový tvar má totiž v malířství optický prostor, který nám může navodit iluzi toho, že se jedná o jeho skutečný prostor. Vidíme to na příkladu maleb krajin. Teplejší barvy jsou v popředí a studenější v pozadí a díky tomu nám dávají iluzi prostoru. Můžeme tedy říci, že barva je velice důležitá v prostoru, protože má za úkol znázornit přechod světla k stínu. Tvar racionální je spojený s konstruovaným prostorem. Vnímáme ho při divadelních představeních, kde jsou na jevišti vytvořené kulisy. Dále expresivní tvar, jehož hlavním znakem je jeho deformace k prostoru individuálnímu. Poslední je tvar dekorativní, který vyžaduje lineární prostor.³³

Jak je v malířství ve vzájemné spojitosti mezi tvary rozhodující prostor, tak v hudbě je to naopak hudební čas, který má za úkol strukturovat skladbu. Musíme uvést, že čas není jen plynutí časové struktury v dané skladbě, ale probíhá už v době, kdy nad dílem autor teprve přemýšlí. V malířství je čas vyjádřen symbolicky, kdy je možné v jednom obraze upozorovat několik sekvencí příběhu.³⁴

Hlavními výrazovými prostředky tvaru v hudbě, které jsou propojené s časem jsou metrum, rytmus, Metrum v hudbě určuje rytmus. Rytmus je pravidelné střídání, opakování zvuku nebo částí děje. Tempo ukazuje stupně rychlosti a poslední agogika mění tempo při interpretaci hudebního díla.³⁵

Také je možné v hudebním čase zastavit, nebo opakovat skladbu. Ticho je například rozměr v prostoru hudebního tvaru. Čas je tedy iluzí prostoru, určuje jeho délku mezi dalším tónem. V hudbě máme v iluzi prostoru různé typy výrazových prostředků.³⁴

„Dynamika (crescendová dynamika jako zvukově perspektivní konstrukce), faktura (proměny hustoty zvuku), zvuková malba. Determinujícím faktorem hudebního prostoru je čas, časový průběh – proto je vhodný pojem časoprostor.“³⁴

Z hlediska fyziky se začínal vyvíjet náhled na prostor a čas s počátkem výroby strojů v 16. a 17. století. Zakladateli nového pohledu na prostor a čas byli Galileo Galilei a Isaac Newton.³⁶

„Čas a prostor sloužil k popisu pohybu těles, ale samotná tělesa ho neovlivňovala. Stejně tak plynutí času a vlastnosti prostoru nezávisely na tom, odkud pohyby těles sledujeme. Dnes říkáme, že čas a prostor byly v počátcích mechaniky absolutní.“³⁶

V další kapitole se zaměříme na život a dílo vybraných českých hudebníků zabývajících se výtvarným uměním.

³³ BLÁHA, 2006, s. 25, 33, 37, 39.

³⁴ BLÁHA, 2006, s. 27.

³⁵ BLÁHA, 2006, s. 25.

³⁶ 24. Čas a prostor: aldebaran.cz [online]. © Archiv českého rozhlasu [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.aldebaran.cz/zvuky/blyskani/docs/24.html>.

3. Život a dílo vybraných českých hudebníků zabývajících se výtvarným uměním

3.1. Petr Nikl

Životopis Petra Nikla

Český výtvarník, ilustrátor, hudebník a divadelník Petr Nikl se narodil 8. listopadu 1960 ve Zlíně. Svůj talent Nikl zdědil po svých rodičích. Jeho otec František Nikl byl akademickým malířem a matka Libuše Niklová návrhářka plastových hraček. Navrhla velice známou hračku s názvem *Harmonikový kocour*. Jeho manželkou je Pavla Niklová, která je ředitelkou Židovského muzea v Praze.³⁷ Nikl absolvoval Střední Uměleckoprůmyslovou školu v Uherském Hradišti (1980) a Akademii výtvarných umění v Praze (1987). Byl členem loutkového divadla MEHEDAHA (1985) a již zaniklé skupiny Tvrdohlaví (1987-2001). Je také autorem interaktivních výstav *Hnízda her*, *Krajina fantazie a hudby*, *Orbis Pictus Play* a držitel mnoha ocenění. Například cena Jindřicha Chalupického, Magnesia litera, Nejkrásnější kniha ČR, Zlata stuha IBBY (50:35).³⁸

Rodiče mu k nalezení jeho vlastní umělecké činnosti nepomáhali, jen mladého Nikla inspirovali sami tím, co vytvářeli a poskytli mu jen materiály k uskutečnění vlastní tvorby. Pro samotného Nikla mělo jejich zapálení do práce smysl (9:25-9:50).³⁸ Jako malý kluk absolvoval všechny premiéry v městském divadle Zlín. Tehdy divadlo nechápal, vnímal ho spíše jako umělý svět. V 80. letech na akademii v Praze navštěvoval Činoherní klub, nebo divadlo na Zábradlí. Ze svých vzpomínek si pamatoval například herce, který seděl na židli a mohl slyšet každý jeho záchvěv, každé usmrknutí (18:10-21:05).³⁹ Při svých studiích, a to na studentských výstavách v roce 1984 s názvem *Konfrontace*. ve Svárově vystavil své první loutky a předvedl s nimi i divadlo. Loutky využíval potom i ve svých dalších inscenacích. Přes výrobu dřevěných loutek se poté dostal až k vytváření předmětů různých tvarů, např. předmětů optických a se zvukovým

³⁷ *Novou ředitelkou Židovského muzea v Praze je Pavla Niklová*: aktualně.cz [online]. 1999–2023 © Economia, a.s. [cit. 13.6.2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/novou-reditelkou-zidovskeho-muzea-v-praze-je-pavla-niklova/r~e10079ba1fbc11ee8c6f0cc47ab5f122/>.

³⁸ *Slunovraty Petra Nikla*: ceskatelevize.cz [online]. © Česká televize [cit. 7.4.2022]. Dostupné z <https://www.ceskatelevize.cz/porady/13522485428-slunovraty-petra-nikla/>.

³⁹ *Na plovárně: Petr Nikl* [online]. © Česká televize 1996–2021 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1093836883-na-plovarne/222542152000009/>.

efektem. Patří mezi ně např. *Vyhlídkové letecké zařízení Filip* v Malé dvoraně Veletržního paláce.⁴⁰

„Nehraji na tento nástroj písňe, spíše vytvářím zvukové kompozice a improvizujeme s texty či zpěvy. Každá hra je jiná, podle situace, na jakém je to místě a v jakém čase. Je to ozvěna toho, co se na místě v ten okamžik stane. Často končím tak, že přizvu lidi a přenechám jim stroj.“⁴¹

V jeho pozdější tvorbě cca před 30 lety maloval obrazy a současně se snažil hrát divadlo. Tyto umělecké prvky se začaly prolínat v jeho tvorbě. Co řešil na obraze se snažil promítnout i do krajiny. Přátelé ho fotili, vytvářeli s Niklem scenerie, kdy měl na sobě různé masky (17:04-17:48).³⁸

K jeho významným projektům patřila například skupinová výstava v pražském Rudolfinu s názvem *Hnízda her*. S projektem působil, jak u nás v Čechách, tak i na Světové výstavě (EXPO) v japonském Aichi v roce 2000. V této projekci zkoumal například chování dospělých. Zajímalo ho, zda v sobě naleznou tvůrčí talent během výstavy, zapojí se do interakce a nebudou jednat jen podle rozumu.⁴⁰

„Byl to spíš takový projekt, který zkoumal, ne jak se tam budou chovat děti, ale, jak se tam budou chovat dospělí, kteří už dávno dětmi nejsou a jestli odhodí ty svoje zábrany. Ne kvůli tomu, aby se někam vraceli, tam do té infantililty, ale aby u sebe našli ty tvůrčí schopnosti. To znamená, že já můžu k věcem přistupovat jinak než racionálně než pragmaticky, ale z principu nějaké hry. Jak přes ty věci komunikovat s ostatními náhodnými návštěvníky, který tam potkám.“³⁹ (5:50-6:30).

V roce 2006 vznikla další Niklova interaktivní výstava *Orbis Pictus* v Českém centru v Paříži v podobném duchu, jako *Hnízda her*. O čtyři roky později potom výstava *Play* v pražském Mánesu.⁴⁰

V roce 2011 vyšla monografie hraček jeho matky Libuše Niklové s názvem *Já jsem tvůj zajíc*. Petr Nikl zhudebnil texty a divadelní představení *Žlutá tma* na ni navazuje. Jedná se o dlouhodobý dialog s maminkou přes slunce, která předčasně zemřela (42:25-43:09).³⁸ Ve své *Žluté tmě* využívá časoprostoru, kde nemá život ani smrt žádnou souvislost a světlo se stává hudebním nástrojem. Petr Nikl je v inscenaci osamělou postavou v prostoru, kdy na sebe

⁴⁰ ERKUL. *Petr Nikl*: FDb.cz [online]. © Filmová databáze [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/434430-petr-nikl.html>.

⁴¹ PÍŠA, Zdeněk. *Petr Nikl na vernisáži rozezněl Filip* [online]. © VLTAVA LABE MEDIA a.s. [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: https://jindrichohradecky.denik.cz/kultura_region/petr-nikl-nas-dnes-sveze-20090815.html.

nechává působit laserové paprsky (viz obrázek č. 1-2). K multimediálním představením vzniklo také album *Protisvětlo*.⁴²

„Znovu a znovu se pokouším být nástrojem i náčiním ke hře, je to pro mne způsob, jak poznávat sama sebe a okolní svět. Jak rezonovat s přítomností i minulostí, jak komunikovat a spolupracovat s ostatními. V melodramu *Žlutá tma* jsem vězněm spleť svých představ, které mě provází a zároveň překáží. Lapen do sítě světelných obrazců, snažím se lovit slovní asociace. Zkouším, zda lze malovat nenamalovatelné, sdělovat nesdělitelné, či hrát nehratelné.“⁴²

Nikl má doma také tři místnosti, každou věnovanou jinému druhu umění. V první místnosti, nazvané divadelní, má své vlastnoručně vyrobené loutky a hudební nástroje. V druhé pracuje s papírem za pomoci tuše a v poslední maluje obrazy, píše texty, poezii apod. Petr Nikl své práce neustále předělává. Používá princip spontánní tvorby, kterou uplatňuje ve všem, co dělá (12:57-14:54).³⁹

Ve své tvorbě se Petr Nikl zajímá o sociální hledisko a hledá aktuální smysl současného umění.⁴³ Petrovi Niklovi je také velmi blízké ohýbání českého jazyka, a proto ho často využívá ve svých knížkách. Hraje si také se svým vlastním hlasem stejně jako Petr Váša, kterému se také budeme věnovat v této práci. Pro děti píše Nikl poezii, básničky a říkadla, které dokonce zhudebňuje. Vydal zatím jedenáct dětských autorských knih například *Pohádku o Rybitince*, *O Rybabě a mořské duši*, *Lingvistické pohádky*, *Záhádky*, *Jelěňovití*, *Blázniček*, *Přeshádky a Žlutí lvi*. Kniha *Hroch* z roku 2021 je formou leporela s domalováním.

Ve své pozdější tvorbě vytváří Nikl také mezzotinty ze svých původních kresebných náčrtů. Inspiraci k jejich vytvoření čerpal například z básní Christiana Morgensterna (1871–1914). Mezi Niklovy oblíbené pohádky patřily Drdovy pohádky, Trnkova *Zahrada* nebo také Hrubínovy básně. Niklovy knížky jsou koncipované tak, aby se líbily hlavně jemu samotnému, věková hranice u něj nehraje hlavní roli. Píše groteskní texty postavené na novotvarech a na zvukomalebnosti slov. Texty jsou abstraktní, metaforické, kratší, prozaičtější. Většinou jsou to autorské knihy, ve kterých spojuje text s výtvarnou činností a sám se rozhoduje, jestli je v ní ilustrace vůbec nutná. Z neautorských knih dostal nabídku například k ilustraci Kafkovy *Proměny*, nebo k *Malému princovi*. Knihu *Proměna* ztvárnil, ale využil k její ilustraci abstraktnější verzi a k *Malému princovi* tvořit ilustrace odmítl. Přiznává, že by si ilustrace radši ve své představivosti sám vytvořil, než je kreslil (6:38-10:57).³⁹

⁴² Petr Nikl – *Žlutá tma*: Divadlo Archa [online]. © 2022 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.divadloarcha.cz/cz/program/detail/2496/2022-09-29-petr-nikl-zluta-tma>.

⁴³ Petr Nikl, *o umělci*: Artlist [online]. Centrum pro současné umění Praha, o.p.s. www.fcca.cz ©2006–2022 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/petr-nikl-881/>.

Zajímavostí je, že si své obrazy Petr Nikl podepisuje jen, když si jeho obraz chce někdo zakoupit. Většinou však své obrazy neprodává, ale zapůjčuje na výstavy a podepisuje je zezadu. Někdy je, ale nechává i zcela bez názvu a podpisu, protože prázdné plochy nechce kazit podpisem (23:04-24:12).³⁹

Nikl dále uvedl v rozhovoru *Na Plovárně*, že by nemohl být učitelem. Nemohl by mluvit do práce někoho jiného a koho na školu přijmout a koho ne. Umění je podle něj subjektivní záležitost, kdy míra svobody vytváření něčeho musí být veliká. Rady, které by dával, by mohly, podle jeho názoru, některého studenta/žáka zablokovat. Po vystudování umělecké školy je nutné podle Nikla zapomenout, co se ve škole člověk naučil, protože ty návyky a schémata se později špatně odnaučují (15:25-16:27).³⁹

Dále se budeme zabývat hudebním spolupracím a autorským knihám Petra Nikla.

Hudební soubor *Lakomé Barky*

Soubor *Lakomé Barky* založila v roce 2001 Blanka Laurychová s Evou Stanislavovou, které si Petra Nikla pozvaly ke psaní textů v roce 2004, aby je mohly poté zhudebnit.⁴⁴ V souboru dodnes účinkuje 12-15 maminek se svými dcerami. Nikl se sám převléká do ženských šatů, aby v souboru nevyčníval, protože v něm účinkuje jako jediný muž (22:28-22:43).³⁹

Název souboru *Lakomé Barky* byl inspirovaný pohádkou *O Lakomé Barce* z Werichovy knihy *Fimfárum*. Se souborem nahrál například album *Nebojím se smrtihlava* a v roce 2006 dvojalbum *Přesletec*. Jeho název vysvětluje Nikl tím, že je to letec, který přes něco letí, a to něco mapuje. V další skladbě zas obveseluje zdravotního klauna, který už doklaunoval.⁴⁵

Dále Nikl se souborem *Lakomé Barky* vydal dvojalbum *Kudlanka a Noty mollové*. Petr Nikl v současné době nemá svojí vlastní kapelu. Působí ale v kapele s Františkem Skálou s názvem *Třaskavá směs*.

Autorská kniha: *Hudebníček*

Knihu *Hudebníček* vydalo nakladatelství Meandr v roce 2020. Petr Nikl se na ní podílel spolu se svým kamarádem hudebníkem Petrem Černým. Petr Černý se věnuje vytvářením

⁴⁴ *Lakomé barky*: banda.cz [online]. © 2006-2022 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <http://www.lakomebarky.banda.cz/>.

⁴⁵ *Přesletec*: Lakomé barky [online]. © 2007 Petr Nikl a Lakomé Barky [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <http://www.lakomebarky.cz/>.

vlastních nástrojů a pro tuto knihu složil hudbu. Součástí knihy je i CD, kde je možné si poslechnout různé nástroje, na které se vystřídal mnoho muzikantů, např. na nástroj těremin si zahrál František Skála. Sám Nikl si zahrál na bisernice, irské buzuki a waterfón. V knize zazněly dále například tyto nástroje: brač, berde, gusle, saz, vocal.

Knihy je napsaná podle abecedy, kdy Nikl každému nástroji přiřadil písmeno, na které začíná. Např. písmeno V – Viola Violoncello, varhany, vozembouch. Nástroje doprovází Niklův zpěv.

Petr Nikl knihu krásně graficky zpracoval. Na předsádce jsou vykresleny všechny nástroje, které na CD a v knize můžeme vidět i slyšet. Písně jsou napsané tak, aby vynikala zvukomalebnost písmen. Na každé stránce je alespoň jeden nástroj ještě jednou znázorněn a písmeno graficky upraveno, opět vše v kresebné formě. Nikl si ještě v knize pohrával s tím, že každému písmenku přiřadil i charakteristiku o tom, jak vzniklo. Například o písmenu A, B a C píše:

„A – je žebřík do nebe, kdo ví, co tam hledá, konec zázrak, začátek? Akord z rodu světa?

B – Brlblej, bobtněj, báně. Bránice se nadýmá. Ze siamských dvojčat P, fontána položená.

O – Cccc.Co je to? To nedokroužené O? Kdyby ho jen dokroužil, ztratil bys start i cíl.“⁴⁶

(Viz obrázek č. 3-8).

Součástí této knihy je CD, kde si zahrál Nikl např. s hudebníkem Petrem Černým na různé hudební nástroje. Z výtvarného hlediska je dílo graficky zpracované. Nikl použil různé typy typografických písmen, aby mezi sebou písmena odlišil.

Autorská kniha: *Orbis Pictus aneb Brána do světa tvořivé lidské fantazie*

Knihu *Orbis Pictus aneb Brána do světa tvořivé lidské fantazie* vydalo nakladatelství Wald Press v roce 2008. V této knize se Petr Nikl inspiroval dílem od J.A. Komenského *Labyrint světa a ráj srdce*. Komenského známe jako kazatele jednoty bratrské, filozofa, spisovatele a školského reformátora, který propagoval školu hrou a učení se na příkladech.⁴⁷ V Komenského knize se děj odehrává kolem postavy poutníka, který hledá práci, a proto prochází světem připomínající jedno velké bludiště. Na své cestě potkává Všudybuda, který mu pomáhá, jako

⁴⁶ NIKL, Petr a Miroslav ČERNÝ. *Hudebníček*. Praha: Meander, 2020. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-7558-126-6. S. Bez stránkování.

⁴⁷ *Jan Amos Komenský*: [aktualne.cz](https://www.aktualne.cz/wiki/osobnosti/janamoskomensky/r~2d7af76ac6e511e38f5c0025900fea04/) [online]. Atlas.cz 1999–2022 © Economia, a.s. [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/osobnosti/janamoskomensky/r~2d7af76ac6e511e38f5c0025900fea04/>.

průvodce a Mámení, který mu dané věci popisuje. Mámení mu během cesty nasadí pomyslné růžové brýle, ale nakřivo, takže Poutník může vidět svět i z reálného pohledu se vši falší a nesvobodou, ale nenechá se oklamat. Nakonec si žádné povolání nevybere a rozhodne se, že jediná správná cesta je oddat se plně Bohu.⁴⁸

Nikl se pokusil podobně jako Poutník v *Labyrintu a ráji světa* zkusit různá povolání, například vyráběl vlastní nástroje, které poté zdokumentoval v této knize.

Jak sám Petr Nikl uvádí: „*Nástroje jsou interaktivní a umožňují fyzický kontakt ať už hmatem, okem, čichem nebo sluchem. Některé z artefaktů lidem umožní, aby do nich fyzicky vstoupili. Je v tom snaha vytvořit alternativu a vracet se do skutečně rituálního kontaktu, dialogu člověka s člověkem a se sebou samým přes nástroj, který nemá zakódovány žádné obsahy, žádné návody ani žádný program.*“⁴⁹

Člověk si může uvědomit, že jeho vlastní myšlenky a úvahy, jak na ně dané dílo působí, ho mohou odvrátit od samotné fyzické části a vytvořit paralelu k Poutníkovi a jeho navracení se k sobě, k Bohu.

Petr Nikl zde spojil svoji lásku k hudbě s výtvarnou činností. Jeho nástroje připomínají nástroje hudební, ale ve zcela atypické formě, jak je možné vidět na obrázcích v příloze (viz obrázek, č. 9–17). Petr Nikl v *Orbis Pictus* využil navíc automatické kresby. Kresby vznikaly bezmyšlenkově a hrála v nich velkou roli náhoda, jak Nikl říká: „*Projekt je stále v pohybu*“⁴⁹

„*Kniha zachycuje hledání a vývoj nástrojů od kresebných návrhů až po jejich výslednou podobu. Ukazuje také jejich rozdílné konstelace v různých prostředích. Zejména kresebná část je mapující líhni nápadů, i těch zatím nerealizovaných. Mnohé ve své jednoduchosti mohou inspirovat čtenáře k vlastním pokusům. Vytváření bizarních nástrojů, vyluzovačů zvuků, optických jevů i pohybových kreačí přináší očividně radost a posílení tvůrčích schopností – a toho bude mít lidstvo i v 21. století zapotřebí.*“⁵⁰

Petrova kniha je tvořena za pomoci obrazových dokumentů a nákresů a je doplněna texty z knihy *Labyrint světa a ráj srdce*. Je spojena s řadou výstav, koncertů, workshopů a performancí od roku 2000. Součástí knihy je i DVD, které dokumentuje všechny expozice

⁴⁸ KOMENSKÝ, Jan Amos. *Labyrint světa a ráj srdce: v jazyce 21. století*. Žandov [Chlumec u Ústí nad Labem]: Poutníkova četba, 2010. ISBN 978-80-904371-3-5.

⁴⁹ TŘEŠNÁKOVÁ, Marie. *Brána do světa tvořivé lidské fantazie* [online]. © Česká televize 1996–2021 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/1461462-brana-do-sveta-tvorive-lidske-fantazie>.

⁵⁰ *Petr Nikl je opět žhavým kandidátem na cenu Nejkrásnější kniha roku: ČT24* [online]. © Česká televize 2009 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/1425007-petr-nikl-je-opet-zhavym-kandidatem-na-cenu-nejkrasnejsi-kniha-roku>.

z knihy a CD s 18 skladbami od umělců včetně Nikla. Například hudebníka a výtvarníka Milana Caise z kapely Tata Bojs.⁵⁰

V roce 2016 proběhla výstava *Orbis Pictus* ve Zlíně, kde bylo v expozici vidět široké spektrum hudebních nástrojů i různé objekty, na které působilo různě situované světlo a odraz, jak jsme mohli vidět v předchozí kapitole.⁵¹

Z hlediska výtvarného umění je v knize využita automatická kresba, řezbářství, světelné efekty propojené s hudebními prvky, a to se skladbami Nikla včetně ostatních pozvaných umělců.

Autorská kniha: *Lingvistické pohádky*

V roce 2006 vznikla knížka *Lingvistické pohádky*, kterou Nikl věnoval svojí manželce Pavle Niklové. O napsání knihy začal přemýšlet Petr už v roce 1994 a vydal ji později jenom díky nakladatelce Ivě Pecháčkové, které se velice líbila.⁵²

„To, že je ted' vytlačili v tiskárně, vůbec neznamená, že je musíte nutně hned číst. Klidně je zasuňte do police a oprašte za pár let... Proto jsou pro trochu starší, ale ne zas tak moc staré. Totiž zároveň i pro ty mladší, i když ne zas tak úplně mladé. Ale vlastně i pro ty nejmladší z nejstarších. Zkrátka, myslím to, jakože pro ty, kterým nevadí číst blbinky i později, nebo naopak dřív...“, píše Nikl v úvodu knihy *Lingvistické pohádky*.⁵³

První příběh pojednává o největší žirafě světa, které během spánku vylezou na krk zvířátka, mezi nimi, podle abecedy, antilopa, bobr, cikáda, datel atd. Posledním zvířátkem je želva, která zavadí o ucho žirafy. Žirafu to neprobudí, je náměsíčná, probudí se až ráno v zemi pojmenovaná jako Lingvúzie. V Lingvúzii žijí lingvisté (domorodci), kteří vymýšlejí jazykové bajky o zvířatech a nazývají je *Lingvistické pohádky*.

Pohádky jsou psané prózou a veršem. Příběh je vždy na jedné stránce zpracován textově a na druhé stránce výtvarně. Název příběhu je vždy na levé straně. Uprostřed je napsáno červeným písmem slovo JE a na pravém horním rohu pokračování názvu obráceně s tím, co se v příběhu

⁵¹ Interaktivní výstava *Orbis Pictus Play. Stojí za to!* [Online]. © 2022 Magistrát města Zlína [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.zlin.eu/tiskove-zpravy/interaktivni-vystava-orbis-pictus-play-stoji-za-to-6238>

⁵² NIKL, Petr. *Petr Nikl* [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/autor/petr-nikl-cz/>

⁵³ NIKL, Petr. *Lingvistické pohádky: pro trochu starší, ale ne zas tak moc staré!* Druhé vydání. Praha: Meander, 2015. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-87596-73-9. S. Bez stránkování.

právě odehrává. Text je graficky upravený tak, že někde je řazen do sloupců, jinde do šikmé roviny. Autor využívá v knize velkých písmen a zvukomalebnost slov.

Petr Nikl si zde vyhrál s detailním zachycením kresby a různými druhy barevných papírových podkladů, čímž kresby více ozvláštnil (viz obrázek č. 18-21). Jsou na něm zobrazena zvířata, jak ze žirafího krku, tak i jiná podle daného příběhu. Dále využil své fantazie a některá zvířátka spojil do sebe např. v pohádce o sprše (viz obrázek č. 18). Parohy a tělo, pravděpodobně jelena, vzal a sestavil z nich název obalu knihy v pastelově růžové barvě, kde přidal menším písmem větu *Pro trochu starší, ale ne zas tak moc staré!*⁵³

3.2. František Skála

Životopis Františka Skály

„*Čím později se člověk stane umělcem, tím lépe.*“⁵⁴ (5:00-5:05).

Sochař, performer, vyučený řezbář a ilustrátor František Skála se narodil 7. února 1956 v Praze. Svůj umělecký talent Skála zdědil po svých rodičích. Matka Alena Skálová zabývající se choreografií vedla taneční soubor Chorea Bohemica a díky ní získal lásku k divadlu. Lásku k malířství a ilustraci zdědil po svém otci Františku Skálovi, významném českém výtvarníkovi. František Skála má dvě děti spolu s ilustrátorkou Evou, rozenou Hlávkovou. Syna Františka Antonína, který se snažil jít po stopách otce a působit jako sochař, ale nyní se spíše věnuje volné a filmové tvorbě. Dcera Alžběta se věnuje ilustracím.⁵⁵

V Praze vystudoval Skála animovaný film na VŠUP v letech 1976-1982. Během školních let díky otci a výtvarníkům z nakladatelství Albatrosu, kteří sledovali absolventy školy, dostal Skála první nabídky. Vznikl tak například sešit pohádek s názvem *Korálek* (1959). Dále dostal nabídku práce na vědeckých ilustracích, což byly evoluční tabule vývoje, které vypadaly jako staré litografie. Na nich do pozadí vytvářel různé situace, např. postavu, která sekala dříví, nebo padala z útesu. Mezi jeho zakázky patřily ilustrace pro dvě velké knihy řemesel (1984): *Zapomenutá řemesla: vyprávění o věcech a lidech* a *Řemesla našich předků*, které napsal Miroslav Janotka s Karlem Linhartem. Jednalo se o spolupráci s grafickým úpravcem, Milanem

⁵⁴ *Umění v izolaci: František Skála: Paměť národa* [online]. © 2021 YouTube [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=wxV02JUZ63Q&t=207s>.

⁵⁵ *František Skála: Galerie Art* [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné <https://www.galerieart.cz/umelci/galerie/frantisek-skala-o-autorovi/47/?umelec=138>.

Kopřivou, kterého velice zaujal až tehdy, když mu přinesl Skála malý obrázek dvou poutníků v krajině malovaný olejem (0:13-1:24).⁵⁶

Zásadní bylo ale pro Skálu dílo od Carla Sandburga *Pohádky z bramborových řádků* (1988). V průběhu práce na jejich ilustracích se začala projevovat zároveň jeho volná tvorba (3:06-3:47).⁵⁷ Znaký jeho volné práce můžeme spatřit v jeho vlastním autorském komiksu *Velké putování Vlase a Brady* (1989). V komiksu se také vyskytuje postava tučňáka s fotoaparátem, která doprovází v příběhu Vlase a Bradu a zachycuje na poslední stránce Skálovy sochy v reálném prostředí.⁵⁸

Mimo jiné se v 70. letech kromě ilustrací věnoval Skála také samorostům. „*Já jinak pracuju tím způsobem, že když něco prostě se mi nelíbí a není to hotový, tak to prostě někam hodím a ono si to tam stárne a je to třeba někde venku a za pět let najednou to dostane nějakou kvalitu, kterou s tím udělá zub času, že to prostě zplesniví a oprší a ta příroda s tím udělá svoje. To je celej způsob mojí práce, že různý předměty se v mém ateliéru setkávají a čekají na svou příležitost ve frontě, kdy se dostanou do nějaký výsledný konstelace, která bude vlastně potom na výstavě.*“ (13:42-14:23).⁵⁹ V umění tehdy neměly samorosty ještě pořádné využití, vše se bralo vážněji. Změnilo se to až s nástupem postmoderny (9:20-9:39).⁶⁰

V 70. letech hrál Skála ještě se skupinou Kill Heads. V roce 1987 vznikla nová kapela s názvem Tvrdohlaví, která byla propojena s tvořícím se televizním seriálem *Velké putování Vlase a Brady*. Skála se v něm inspiroval lesními příběhy, mýty a J. R. R. Tolkienem, který napsal trilogii *Pána prstenů*. Seriál podle předlohy komiksu *Velké putování Vlase a Brady* nakonec nevyšel, kvůli vysokým rozpočtům, ale některé objekty František Skála použil potom na svých výstavách, například v pražské galerii Minor v roce 2011 (3:50-4:47).⁵⁷

Jeho dalším uměleckým dílem jsou *Dva roky prázdnin*, které vystavoval ve Fait Gallery v Brně v roce 2020. Jednalo se o malířskou práci vytvořenou během jeho dvouletého žití na pustém ostrově daleko od lidí. Skála byl měsíc v Kolumbii a v Austrálii. Vznikl zde

⁵⁶ František Skála: *Začátky*: GHMP [online]. © 2021 YouTube [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=heYZ4NIVedg&ab_channel=GHMP.

⁵⁷ František Skála a jiné *Práce*: Artyčok.tv, GHMP [online]. © 2021 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=uaoPqFIOnJs>.

⁵⁸ FREISLEBEN, Zdeněk. *František Skála a jiné práce* [online]. © Galerie hlavního města Prahy, 2022 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.ghmp.cz/qartal/frantisek-skala-a-jine-prace/>.

⁵⁹ *Na plovárně František Skála*: českátelevize.cz [online]. © Česko, 2004 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1093836883-na-plovarne/204522160010027/>.

⁶⁰ *Umělec František Skála o experimentální ikebaně a pěší cestě z Prahy na benátské Bienále*: Radio Wave [online]. © 2020 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=N4vPCTB207s&t=996s&ab_channel=RadioWave.

cyklus *Rezavých krajin*, namalovaný železitým bahnem a dále obrazy vytvořené přírodními pigmenty na zbytcích plachet ztroskotaných lodí. Skála čerpal z mytologie i stylu maleb původních obyvatel, používal pestré barvy, figury maloval na plátna, která měla nestandardní tvar.⁶¹

V roce 2022 se Skála věnoval výstavě *Skleněný kaleidoskop* v Galerii Kuzebauch, kde vystavoval hravé křišťálové objekty, situace a postavy. Vytvořil je společně se světoznámým sklářem Martinem Janeckým. Janecký dílo zpracoval věrně na základě Skálových kreseb.

„Idea byla, že budeme dělat spíš drobnější věci podle mých kreseb. Jsou to většinou i poměrně vtipné náměty, není to klasické závažné sklářské umění. Jde spíše o motivy, mnohdy žánrové, které jsem měl jako návrhy pro plastiky nebo obrazy už z dřívějšíka. Například Dancing face to face bylo z nějaké řady mých návrhů na sochu.“⁶²

František Skála je také členem skupiny tajné organizace B. K. S (Bude konec světa). Skupina ze svých činností, kterými se zabývá, odtajnila jen ikebanu, která k nám přišla v šedesátých letech z Japonska a znamená aranžování květin. V publikaci věnované výtvarnému umění z roku 1991 byla ikebana této skupiny zmíněna v různých formách, například jako mobilní ikebana vstupující do městského interiéru nebo také ikebana, představující aranžování zbraní (0:50-1:37).⁵⁷ Dalším příkladem je z výstavy Vanitas v roce 2021 *Kladení*. V tomto případě Skála využil suchých květin, živých červů a kostru ženy a vysvětlil to tím, že myšlenkou díla bylo, když ve společnosti někdo „usnul“, tak ho ostatní zakládali různými předměty, dokud se neprobudil (1:18-2:44).⁶³

Skála dostal během let i řadu ocenění. Velkým úspěchem byla pro Skálu cena Jindřicha Chalupického v roce 1991 a zúčastnění se bienále v Benátkách (1993). Z Prahy podnikl cestu do Benátek pěšky za 25 dní. Na své cestě pak napsal knihu *Praha – Venezia: Cestovní deníky*, která ji popisovala a byla doplněna ilustracemi.⁶⁴

V další podkapitole se budeme věnovat blíže umělecké skupině Tvrdohlaví.

⁶¹ FRYČ, Martin. *Výstava František Skála: Dva roky prázdnin*: Fait Gallery Brno[online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://martinfryc.eu/vystavy/vystava-frantisek-skala-dva-roky-prazdnin-fait-gallery-brno/>.

⁶² DUCHÁČ, Kateřina. *František Skála a Martin Janecký: Práce ruky je nenahraditelná*: Material Times [online]. © 2013 Happy Materials, s.r.o. [cit. 7.4.2022] Dostupné z: <https://www.materialtimes.com/jak-to-vidi/frantisek-skala-a-martin-janecky-prace-ruky-je-nenahraditelna-1.html>.

⁶³ Z výstavy *Vanitas*, *František Skála*: DOX Prague [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Dzc0rmPK_YM&t=1s.

⁶⁴ *Praha – Venezia: Cestovní deníky*: Databazeknih.cz [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/praha-venezia-cestovni-deniky-103048>.

Umělecká skupina Tvrdohlaví

Název české umělecké skupiny Tvrdohlaví vznikl pravděpodobně podle názvu Tvrdošíjní, české umělecké skupiny, založené v roce 1918 a jejímiž členy byli, kromě jiných, Josef Čapek nebo Jan Zrzavý. Skupinu Tvrdohlaví tvořilo deset členů včetně Františka Skály. Další zakládající členové byli umělci Petr Nikl, Stanislav Diviš, Michal Gabriel, Zdeněk Lhotský, Stefan Milkov, Čestmír Suška a Jaroslav Rón. Dále Václav Marhoul, jejich manažer od roku 1987, který byl filmovým a divadelním producentem, scénáristou a spoluvůrcem divadelního fenoménu zvaného Pražská pětka.⁶⁵ Umělci ve skupině Tvrdohlaví pořádali výstavy svých děl. Skupina byla ale v roce 1991 ukončena a každý si šel vlastní cestou. Znovu se sešli až v roce 1999, aby ukázali jak svá díla z dob svého působení ve skupině Tvrdohlaví, tak i svá díla novější. Z tohoto setkání vznikla reprezentativní monografie, která obsahuje kromě barevných reprodukcí i medailony jednotlivých členů.⁶⁶

Skála byl dále u vzniku hudebních těles například MTO (Malý taneční orchestr) „*Do hudby však lehce přesahuje i projekt Tros Sketos, který tvoří ještě společně s dalšími dvěma výtvarníky, Alešem Najbertem a Jaroslavem Rónou.*“⁶⁷ Skála také spolupracuje s Petrem Niklem, umělcem, o kterém jsme se zmínili v první části kapitoly: *Život a dílo vybraných českých hudebníků zabývajících se výtvarným uměním*. Oba jsou členy kapely Třaskavá směs, kde František Skála zpívá a hraje na kytaru, Petr Nikl se chopil hry na ukulele a Šimon Jakubíček na kontrabas. Posledním členem je Miroslav Černý, hrající na housle. Jejich první koncert v této sestavě byl na filmovém festivalu ve Slavonicích. Kapela hraje převzaté i autorské písně, tak i písně, které převzal Skála po svém otci. Písně se objevily na albu *Debut*. František Skála se také nebojí využívat své bezprostřednosti. Přijal nabídku od Miroslava Černého a v roce 2021 vzniklo ve spolupráci s kapelou Provodovjané album dechovky *Pojď se mnou děvče mé*. Skála složil pro toto neobvyklé album texty, které sám doplnil svým zpěvem.⁶⁸ V další kapitole se zaměříme na Skálovu knihu s názvem *Země hlav*.

⁶⁵ *Skupina Tvrdohlaví*: Wikipedie. [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Skupina_Tvrdohlav%C3%AD.

⁶⁶ *Tvrdohlaví* [online]. © 2008–2022 Databazeknih.cz [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/tvrdohlavi-374649>.

⁶⁷ *František Skála ON AIR*: Kytary.cz [online]. © 2023 Youtube [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=iOXCTnuweIo&ab_channel=Kytary.cz.

⁶⁸ *Třaskavá směs* [online]. © 2022 GoOut, s.r.o., Česko [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://goout.net/cs/traskava-smes/pzthyhg/>.

Autorská kniha: *Země hlav*

Kniha *Země hlav* je psaná formou deníkových záznamů s fotograficky obrazovou přílohou (viz obrázek č. 22).

Knihu vydalo nakladatelství Arbor vitae v roce 2012. Františka Skálu zaujaly mořské řasy zvané kelp, které jako materiál pro svou tvorbu použil poprvé na návštěvě v Marin Headlands, které se nachází severně od San Franciska. Poprvé místo navštívil v roce 1992 na tříměsíčním pobytu jako rezident Ceny Jindřicha Chalupického a tuto přírodní rezervaci považoval za umělecký ráj.⁶⁹

„Když jsem přijel do Headlands poprvé, začátkem září r. 1992, nevěděl jsem přesně, co tady budu dělat. V Sausalitu jsem nakoupil kvalitní papíry a uhly na kreslení, že budu pokračovat v práci, kterou jsem dělal doma. Nikdy jsem je nepoužil.“⁷⁰

Nejprve si materiál tzv. „ořukával“, pak ho napadlo vytvářet z řasy hlavy. Jak Skála říká: *„Je to taková dlouhá hadice, která je na konci zakončená vlastně vlasama a na první pohled je jasně, že je to hlava s vlasama.“* (0:40-0:45).⁷¹

Skála se věnoval především zkoumáním kelpu, jako materiálu, s kterým se během let naučil pracovat a vytvářet z nich hlavy. První práce vznikaly výřezem do syrových kelpů a až později vznikaly ty, které jsou provedené i jinými technikami. Když řasa uschla při odlivu a byla vržena na pobřeží, tak se její stěna smrškla až na jeden až dva milimetry. Materiál byl podobný kůži a vnitřní a vnější část byla v určitém stádiu hrubá. Když nebyla ani mokrá ani suchá, tak se s ní lépe tvarovalo, protože byla závislá na schnutí. V průběhu schnutí se objevují rysy tváře. Tváře mají různé typy např. nigerské, indiánské, asijské. Skála přisuzuje této činnosti pomezí spirituality a plastické chirurgie. Skála přiznává, že má při práci na kelpch divný pocit. Když odřízne hlavu, jako by zabíjel, ale zároveň pomáhal lidské duši, která podle něj sídlí v kelpu, přinést úlevu (0:45-3:35).⁷¹

Tvář bývá ovlivněna už samotnou barvou řasy, strukturou kůže a tvarem daného kelpu. Kelp si sám řekl, jaká tvář z ní bude. Dělá to ve spolupráci s přírodou. Vlasy jsou pozůstatky listů.⁷²

⁶⁹ František Skála *vystavuje hlavy z mořské řasy*: Lidovky.cz [online]. © 2022 MAFRA, a.s., ISSN 1213-1385 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/orientace/kultura/frantisek-skala-vystavuje-hlavy-z-morske-rasy.A120418_113553_ln_kultura_bt.

⁷⁰ SKÁLA, František. *Headlands – země hlav*. V Řevnicích: Arbor vitae, 2012. ISBN 978-80-87164-90-7. S. 17.

⁷¹ *Headlands Země hlav Františka Skály* [online]. © 1997-2022 Český rozhlas [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/headlands-zeme-hlav-frantiska-skaly-5083761>.

⁷² SKÁLA, 2012, s. 24.

„Když uschne na slunci a písku, za neustálého promývání oceánem, je jeho barva v barevné stupnici od bílé přes rezavou, hnědou až k černé. V Africe jsou kelpy černé jako noc, silné a tvrdé.“⁷²

Samotný kelp je pružný, je to hmota plná soli a různých prvků. Indiáni z kmene Miwok ji např. používali k obživě. Byla pro ně velkým zdrojem živin. V knize na straně 111 František Skála píše o legendě Miwok. Hlavní postavou byl kojot. „Původně neexistovalo ani stvoření ani stvořitel, třebaže hlavní bytostí byl Kojot.“ Když někdo umřel, tak šel na západ a tam se setkal s Kojotem. Místo se nazývá Point Reyes. Legenda říká, že v těchto místech je dřevěné polínko, které by mělo usnadnit rozdělávání ohně.⁷³

„Na dvě stopy dlouhý kámen leží na místě, odkud se vrhají do oceánu a poté se příbojem vracejí zpět.“⁷³ (viz obrázek č. 22-28).

Z výtvarného umění je v této knize použit kelp z mořských řas, který nám umožňuje vytvořit umělecký prvek. Autor vytvořil díky řasám různé grimasy obličejů (viz obrázek č. 24, 26-28).

V dalších dvou podkapitolách rozebereme dvě na sobě navazující autorské knihy *Jak Cílek Lídu našel* a *Skutečný příběh Cílka a Lídy*. V poslední kapitole o Skálovi se zaměříme na knihy pro děti, které doplnil svými ilustracemi.

Autorská kniha: *Jak Cílek Lídu našel*

Knihu *Jak Cílek Lídu našel* vydalo nakladatelství Meandr v edici Modrý slon v roce 2015. V této knize byly použity samorosty, z kterých byly vyrobeny loutky. Jedná se o foto příběh doprovázený textem (viz obrázek č. 26-28).

Příběh začíná vysvětlením, proč si Cílek hledal nové místo k bydlení, žil totiž předtím ve staré noře, ve které už bydlet nechtěl. „Nejsem přeci žádný had ani krysa, abych žil pod zemí. Chci, aby mně ráno svítilo sluníčko do postele.“⁷⁴

Cílek si najde ideální strom, velkou třešeň, pod kterou si postaví dům nový. Vydává se na cestu a potkává například houbičky (kapucínky), které mluvily. Ty mu vyčetly, že je utrhl a řekly mu, ať je celé usuší a sní s příslibem, že mu budou potom zpívat.

Příběh dále pokračuje tím, že si Cílek z pýchavky vyrobí batoh. Při výrobě si všimne, že potřebuje slepit chlopeň pýchavky, tak se vydává opět na cestu tentokrát za černým slimákem

⁷³ SKÁLA, 2012, s. 111.

⁷⁴ SKÁLA, František. *Jak Cílek Lídu našel*. Druhé vydání. Praha: Meander, 2015. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-87596-80-7. S. Kniha není číslovaná, jedná se o první stranu příběhu.

Brunem, který mu svým slizem pomůže batoh slepit. Cestou potkává různé miniaturní lesní bytosti např. Bulína z velké rodiny Strombulínů a Piderka. Potkává také Lídu s Ťuíkem, která mu ukáže kouzelné zrcátko, díky kterému může vidět to, co si jen pomyslí, např. Cílkův nově postavený domeček pod třešní (viz obrázek č. 30-32).

Nakonec se vrací Cílek domů a na zpáteční cestě ještě zaslechne píseň hub, možná proto, že houby kapucínky nejprve do polévky nasušil. Na své cestě si také sám složí a zpívá vlastní písničku o houbách (viz obrázek č. 35). Příběh je zakončen tím, že si Cílek rozdělá před svým domkem ohýnek, protože se mu ještě nechce dovnitř. Přitom přemýšlí o dobrodružstvích, které ho v budoucnu ještě čekají.

Autorská kniha: *Skutečný příběh Cílka a Lídy*

Příběh se odehrává v reálném prostředí a čase a navazuje na první díl *Jak Cílek Lídu našel*. Knihu vydalo nakladatelství Arbor vitae v roce 2007. Kniha je napsána komiksovou formou bez stránkování na křídovém papíře a byla tvořena během celého roku, kdy Skála vždy zdokumentoval pomocí fotografií přírodu od jara do zimy a zachycoval svým Nikonem na film scény ze života Cílka. Kniha měla velký úspěch, vyšla v angličtině a její výstavy proběhly v Tokiu, New Yorku, Vídni a v muzeu komiksu v Bruselu.⁵⁸

„... Fotil jsem to analogovým Nikonem na film a vlastně to bylo jako natáčet film se všemi profesemi co k tomu patří, jenomže jsem všechno dělal sám. Ted' už bych to asi fyzicky nedal, protože se to podobalo výcviku speciální jednotky. 'Do křoví! K zemi! Vztyk! K zemi! Vztyk! ' atd. Ale nikdy jsem tak intenzívně neprožil roční období v přírodě od jara do mrazů.“⁵⁸

Cílek, který bydlí nyní pod stromem z třešně si vzpomene, že chtěl dát Lídě pro Ťuíka mák, proto se za ní vydává. Svoji kamarádku Lídu však nemůže najít. Při hledání zjistí, že ji unesl Rulík, vládce zlých duchů, který na sebe bere různé podoby. Na své cestě Cílek potkává různé tvory např. Bruna, Hruboše, který mu řekne, aby navštívil svatého Umara, čarodějnici Medu, která mu pomůže od Zlopourů a ukáže mu cestu dál. Homéra, který mu poskytne přístřeší a sveze ho svým autem poháněný stromovou energií dobíjenou z pařezů. Příběh je ukončen až v zimě a nalezením Lídy (viz obrázek č. 36-42).⁷⁵

Stejně, jako v první knize *Jak Cílek Lídu našel* se jedná o foto příběh, který je tentokrát doplněn textem v podobě komiksu. Inspirací pro tento foto příběh byl Skálův předešlý komiks

⁷⁵ SKÁLA, František. *Skutečný příběh Cílka a Lídy*. V Praze: Arbor vitae, 2007. ISBN 80-86300-86-2. S. Bez stránkování.

Putování vlase a Brady. V druhém díle Cílka a Lídy byla postava s názvem *Lefant Troben* vyobrazena stejně jako v této knize (viz obrázek č. 40, 52). Na konci komiksu *Putování vlase a Brady* využil fotografie např. ocelové sochy v lese s názvem *Špión* (viz obrázek č. 54). Na výstavě v roce 2021 v Domě U Kamenného zvonu na Staroměstském náměstí s názvem *František Skála a jiné práce* vystavoval i fotografie z tohoto komiksu, kde spojil jak sochařské a malířské práce, tak i performace.⁵⁷

Ilustrace dětských knih

František Skála rád respektuje literární předlohu. Odmítal práce, které mu neseděly, nedělal ilustrace jen pro peníze. Text knihy ho musel vždy zaujmout. Pracuje tím stylem, že si text přečte v klidu, aniž by ho něco rozptylovalo a poté vnímá při čtení, kde a u jaké části by se hodila ilustrace. Někdy to však trvá déle, hlavně jakou technikou ilustrace bude vykreslena, aby se k předloze hodila. Například, jestli bude ilustrace stylizována. Skála také rád využívá pro své ilustrace inspiraci z přírody (0:06-0:49).⁷⁶

Ve svých začátcích ilustroval např. pohádky Carla Sandburga, které byly plné poetických postav, stojících na okraji společnosti, dále od Michaela Endeho *Děvčátka Momo a ukradený čas*, od Astrid Lindgrenové *Bratři Lví srdce* (viz obrázek č. 43-46, 48-49) nebo *Pohádky matky husy* od Charlese Perraulta (viz obrázek č. 50). Dále ilustroval pohádky od českého autora Karla Šiktance.⁷⁷

„Nejradši ilustruji silné atmosféry a k tomu je také potřeba znát tu situaci z vlastní zkušenosti. Být v lese, když se zvedne víchř a padají větve, nebo sedět v noci s přáteli u ohně u staré zříceniny. To se nedá vygooglit.“⁷⁷

Techniku si Skála vybírá podle témat a charakteru ilustrací. Nejčastěji využívá akvarel v kombinaci s pastelkami.

„Někdy je to totálně kombinované jako u Pohádek z bramborových řádků, kde je úplně všechno – akvarel, olej, tužka, pastelka i koláž.“⁷⁷ (viz obrázek č. 47).

U knihy *Hrad Svícen* použil akvarel, olej a uhel a lehce lavírovaný uhel v knize *Královských pohádek*. U černobílých ilustrací využívá pero, tuš, tužku a lavírování. Dále v knize *Děvčátka*

⁷⁶ František Skála: *Ilustrace*: GHMP [Online]. © 2021 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=P98j124369o>.

⁷⁷ František Skála a jiné ilustrace: GHMP [Online]. © Galerie hlavního města Prahy, 2022 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.ghmp.cz/qartal/frantisek-skala-a-jine-prace/>.

Momo použil frotáž. Originální technika scurografie, kde se negativ kreslí tužkou na pauzák a fotograficky vyvolá, se zase hodila ke knize *Bratři Lví srdce*.⁷⁷ Můžeme uvést i samotnou Skálovu knihu *Velké putování Vlase a Brady*, kterou doplnil svými ilustracemi. Tuto knihu jsme již zmiňovali v jeho životopise (viz obrázek č. 51-54).

3.3. Petr Váša

Životopis Petra Váši

Petr Váša je vynikajícím hudebníkem, který se narodil 7. února 1965 v Brně, kde zároveň v roce 1988 vystudoval dějiny umění na Filosofické fakultě Masarykovy univerzity.⁷⁸ Svoji diplomovou práci na této univerzitě psal na téma českého kubistického malířství. Po svých studiích Váša působil jako pedagog na Filozofické fakultě MU a na JAMU v Brně.⁷⁹ Váša si sám skládá hudbu i texty, a také píše knihy, které doplňuje svými ilustracemi.

Petr Váša se nemohl rozhodnout, jestli se bude věnovat hudbě, literatuře či výtvarnému umění, nebo scénickému pohybu, proto si našel způsob, jak tyto věci spojit, a to právě ve formě *fyzického básnictví*. Získal díky němu pojmenování fyzický básník. Už v počátcích využíval při tvorbě projektu grafiky, které se pohybují mezi figurací a kaligrafií. „A v tom je to fyzické básnictví, mezi tělem a slovem. Přechod toho obrazu těla k tomu znaku.“ (14:00-14:53).⁸⁰

V roli hudebníka Váša vystřídal několik kapel, kdy mezi jeho první patřila kapela Uzený koleno (1980), brzy se však rozpadla. V druhé kapele, ve které byl Váša dokonce zakladatelem, byla skupina Z kopce (1985) Ve skupině Z kopce se objevila píseň *Nuda*, která byla potom komunistickým režimem zakázána. Komunisti byli proti tomu, že kapela poukazuje v názvu písně na to, že se nudí. Dále navazovaly kapely Ošklid (1987) a A-Beat (1990).⁷⁹

Po ukončení činnosti svých kapel se několik let věnoval právě fyzickému básnictví. Většinu své tvorby prezentuje na pódiu jak v Čechách, tak i v zahraničí a publikuje je i v různých médiích. Vydal knihu poezie a kreseb s audiokazetou *Texty, básně, poèmes psysiques* a na CD poté *Cirkus-Chaos-Minaret*, kterou považuje za zvukovou a obrazovou formulaci fyzického

⁷⁸ VÁŠA, Petr. *Fyzické básnictví*. Brno: Host, 2011. ISBN 978-80-7294-566-5. S. Přebal knihy.

⁷⁹ 17. 10. 2017 18:00 PETR VÁŠA: Knihovna Plzeň. [online]. © 2020-2022 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://koncerty mez knihami 4. webnode. cz / petr-vasa />

⁸⁰ ROCKOVÁ, Pecka. *Noc s Andělem, fyzické básnictví* [online]. © 2018 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=egcUuK2M9Lk&t=883s&ab_channel=PeckaRockov%C3%A1.

básnictví (od roku 1991 představení a nahrávky, od 1992 kresby-vizuální básně, semináře a dílny na různých uměleckých školách a při zvláštních příležitostech).⁸¹

Po několika letech během své sólové kariéry zakládá kapelu Ty Syčáci (2000). Působí i jako člen v kapele Jasná Páka, kde využívá své pohybové a pěvecké zdatnosti. „*V současnosti vystupuje sám, se Syčáky a s obnovenou skupinou Jasná páka, učí fyzické básnictví a pracuje na dalších literárních, hudebních a výtvarných projektech.*“⁸¹

Od roku 2004 se Váša věnuje projektu fyzických básni v translatině s názvem *Tomvasong*. V *Tomvasong* se autor zabývá otázkami osobní a jazykové identity.⁸²

„*Hlavními inspiracemi fyzického básnictví jsou kromě každodenního života také dějiny různých uměleckých oborů, religionistika, psychologie a biologie. Jeho úplným prvopočátkem byly příležitostné žertovné recitace básně Lokomotivám se motají kola, hlasové a pohybové parodie na ruský futurismus, kterými Petr Váša bavil své publikum od roku 1985.*“⁸²

Váša také od roku 2019 hostoval ve skupině Hudba Praha, nebo si zahrál ve videoklipu kapely Mandrage *Apolinář* (2018). V březnu roku 2022 vyšlo Vášovo sólové album *CirkusChaosMinaret*.

V dalších kapitolách o Petru Vášovi si přiblížíme více jeho kapelu Ty Syčáci a tři jeho významné autorské knihy. První z nich je *Návrat plavce Jindřicha* (2005), dále jeho fyzické básnictví blíže definujeme v knize *Fyzické básnictví* (2012) a poslední kniha nese název *Šťěstí* (2021).

Hudební skupina: Ty Syčáci

„*Největší devízami Těch Syčáků je nekompromisní, ostrý styl a vytrvalost ve ztvárňování vlastních představ. Co platilo pro fyzického básníka Vášu, platí i pro kapelu: Nepřizpůsobuje se žánrům, ale sama si je vytváří.*“⁸³

Ty Syčáci je kapela, kterou založil Petr Váša v roce 2000. Spolu s ním jsou v kapele ještě další dva členové. Petr Zavadil hraje na kytaru a Tomáš Fröhlich zaujímá pozici hrou na baskytaru. V kapele Ty Syčáci hrají tolik různých hudebních stylů a žánrů, že je nelze jednoduše zařadit. Využívají prvky rocku, moravského folklóru, jazzu a světové hudby. Mezi jedno

⁸¹ Petr Váša: Kosmas [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/autor/5829/petr-vasa/>.

⁸² VÁŠA, Petr. *Fyzické básnictví*. Brno: Host, 2011. ISBN 978-80-7294-566-5. S. 174, 175.

⁸³ Ty Syčáci, Váša, Zavadil, Fröhlich. *Současnost*: tsysycaci.cz [online]. © 2018 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <http://www.tsysycaci.cz/>

z prvních ocenění, které kapela získala, byla cena *Volného sdružení hudebních kritiků Periskop-Žlutá ponorka*. Toto ocenění získali v roce 2000 za cyklus písní z alba *Máj v dubnu*. Další album mělo název *Lék a jed* a bylo vydané v květnu roku 2001. V roce 2002 vyšlo dvoualbum *SSSS (Samota-Sláva-Smrt a Spása)*. Předcházelo mu stejnojmenné představení, které si v roce 2000 objednali pořadatelé festivalu Next Wave. „*Petr Váša napsal libreto díla, které označil za 'punkovou operu', a společně s Fröhlichem a Zavadilem jej zhudebnil.*“⁸⁴ Premiéra představení *SSSS* byla v říjnu 2001 v Praze v Divadle na zábradlí.⁸⁴

Lišák je lišák, ekopsychologická opera, tak se jmenovala jejich další práce, která proběhla o dva roky později. Hra měla čtyři jednání, epilog s podtitulem *Hra o bolestné nápravě člověka, který se strašně mýlil*. Dále spolupracovali od roku 2006 s bubeníkem Alešem Pilgrem, se kterým vydali album v listopadu 2007 s názvem *Bum Bum Bum* s podtitulem *To nejlepší a bicí*. Do alba vybrali skladby z předešlých alb a dali jim nový ráz s bubny. S Alešem Pilgrem poté vydali ještě v květnu 2010 album *Krása*, kde byly už skladby novější.⁸⁵

Zatím posledním albem Syčáků je album *The Tramp*, které završuje trilogii o dětech, rodičích a prarodičích, prvním dílem byla experimentální „opera“ *SSSS (2002)* a *Lišák je lišák (2005)* byl druhým dílem.⁸⁶ Album *The Tramp* je o trempech z Čech, kteří jsou třikrát vyhnaní ze země kvůli liberálním písním a během 20. století podnikají cestu kolem světa, po které se vrací opět domů. „*Jsou na stopě odhalení tajemství Hudby a Poezie. Nacházejí podklad, jehož mimořádnou hodnotu, ale není snadné ocenit. Jejich vnukové se o to pomocí retro-futuristických trampských písniček pokoušejí.*“⁸⁶

Autorská kniha: *Návrat plavce Jindřicha*

„*Propouštím tě z hrdé izolace, Plavče, běž to teď hezky všechno povídat milým čtenářům, jukni na ně z těch počmáraných stránek, kapitáne, utři vousy a dej se do zpěvu... tance... Moje řeč!*“⁸⁷

Příběh Vášu napadl na dovolené při pozorování surfaře, jak bojuje s vlnami a padlou plachtou. Nazval ho plavcem, protože se mu nezdálo dobré nazvat ho surfařem. Jméno Jindřich mu dal poté, když si vzpomněl na strojníka Harryho z textu písně *Dech lokomotivy* od britské

⁸⁴ Ty Syčáci, Váša, Zavadil, Fröhlich. *Historie*: tysycaci.cz [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <http://www.tysycaci.cz/>

⁸⁵ *The Tramp!* Bandzone.cz [online]. © 2018 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://bandzone.cz/tysycaci>.

⁸⁶ Ty Syčáci, Váša, Zavadil, Fröhlich. *Na nosičích*: tysycaci.cz [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <http://www.tysycaci.cz/index.php?rubrika=5&clanek=148>.

⁸⁷ VÁŠA, Petr. *Návrat Plavce Jindřicha*. Brno: Petrov, 2005. ISBN 80-7227-217-4. Text přebal knihy.

progresivní rockové skupiny Jethro Tull. Harry byl v podobné situaci jako Vášův plavec v boji s vlnami. Bojoval s vlakem, který se nedal zastavit. Nakonec přejmenoval Váša Henryho, kterého pak přeložil do češtiny a vznikl mu právě Jindřich. Příběh Jindřicha popisují hlavně obrázky a vizuální básně. Textem Váša pojednává o stavu, kdy se plavec Jindřich vrací domů. „*Hrdinové i antihrdinové často zjišťují, že ta nejtěžší dilemata mají teprve před sebou*“, ale i o tom, jak se cítil před vyplutím. „*V našem případě válečném stavu, kdy už ani „Troja“ není to, co bývala – viz oddíl Válka v poušti*“. ⁸⁸

„*Válka v poušti, dvě, Nepřítel naslouchá a Hladová hvězda – byly zhudebněny skupinou Ty Syčáci, která vznikla brzy po napsání Návratu Plavce Jindřicha v roce 1999. Tatáž skupina v roce 2002 zhudebnila text 'hry o život' Samota, sláva, smrt a spása, napsané celkem bezprostředně před Návratem a obsahující určité detaily o životě u moře, pro hlubinnější psychoturistiku*“. ⁸⁹

V roce 1986 kapelu Z kopce zakázali za píseň *Nuda*, a tak vznikla píseň nová s názvem *Zábava*. „*Já jsem měl být vyloučen ze studií, pokud jej prý nepřepíši do nějaké optimističtější podoby. Až v roce 1999 se mi tento nápad zalíbil natolik, že vznikla Zábava. První čtyři texty z oddílu Válka v poušti jsou žertovnými úpravami textů mých raných písniček, které hrála moje první středoškolská kapela v rámci stejnojmenného pořadu (1981) a pořadu Býčí zápasy (1982)*“. ⁹⁰

V knize jsou hlavně obrázky a vizuální básně, které vznikly z kaligramů. Váša v knize na straně 116 píše, že jeho obrázky z knihy se objevily už v jeho raném dětství, kdy rentgenoval např. snímky vlastní nohy pomocí xerokopie. Dále v knize můžeme vidět jeho autoportrét s přimhouřením okem, který si Váša při pohledu do zrcadla obkreslil a zkoumal tím podobu svého alter ega (viz obrázek č. 56, 58). Některé básně zhudebnila později jeho kapela *Ty Syčáci*. Například z kresby *Delfíni zpěv, tanec, řeč II* vytvořil *Mořskou píseň*. Tato kresba vznikla obkreslováním částí delfíniho obratle, posunovaného po notové osnově (viz obrázek č. 55, 57).⁹⁰

Autorská kniha: *Fyzické básnictví*

Knih *Fyzické básnictví* pojednává o jeho vzniku, a jak se postupně vyvíjelo a je jeho písemným projevem, jak ve slovech, tak obrazech. Součástí knihy je i DVD, kde Váša

⁸⁸ VÁŠA, 2005, s. 115.

⁸⁹ VÁŠA, 2005, s. 115, 116.

⁹⁰ VÁŠA, 2005, s. 116.

znázorňuje svůj příběh pomocí videí, audionahrávek a ve formě obrazových knih (viz obrázek č. 59-62).⁹¹

Definici fyzického básnictví Váša vysvětluje ve své knize tak, že slovo fyzické vychází z řeckého slova *fysis*, což znamená v překladu příroda. Básnictví zase vychází z latiny *poesis* a znamená poezii a z řeckého *poiein*, které znamená tvořit. Váša se zamýšlí nad ztělesňováním podstaty, myšlenky básně, nestačí mu jen pouhé psané nebo mluvené slovo, pokouší se tuto myšlenku zhmotnit i v jiných médiích. U Váši se jedná o básnictví, které pracuje navíc s psaným, ale i mluveným a zpívaným slovem, s různými grafickými a výtvarnými prostředky; gesty, výrazovými a tanečními pohyby. Výsledkem může být pohybová improvizace, výtvarná práce, nebo interpretace textu zaznamenaná v různých médiích.⁹²

„Řeč pohybů, zvuků, gest a obrazů, v různé míře a v různých vzájemných kombinacích, případně běžnou řeč opouští a vytváří řeč novou, osobní, a přitom obecně srozumitelnou.“ ... „...Fyzická báseň je víceméně audiovizuální báseň v pohybu. Jazykový experiment zkoumající meze běžné řeči. A metafora spojení slova s činem, ztělesňování Slova.“⁹²

Ukázku fyzického básnictví s propojením hudby s výtvarnou činností je možné vidět v kapitole *Fyzické básnictví 'grafik' (práce s výtvarnými prostředky)*. Je zde pět částí a každá vychází z jiného smyslu cvičení. Genetická kresba z pohybu od nuly, kresba podle zvuku z hlasu od nuly, figurace z obrazu od nuly, osobní písmo ze slova od nuly a poslední část je kombinací, „volný styl“. Tyto části jsou popsány níže.

Genetická kresba

Jedná se o práci s papírem většího formátu, kdy sedíme a zaznamenáváme pomocí psací potřeby svůj dech. Poté můžeme použít svůj hlas a čáry napodobit. Vznikne nám tzv. partitura. Partituru je možné měnit se sousedem a zapojovat při hře celé své tělo. Jsou i různé další varianty, kdy například zavřeme oči, střídáme ruce, které píšou, anebo zapojíme obě. Můžeme změnit i to, čím kreslíme např. nohu, pusku, nebo i za chůze, kdy si všímáme, jak se mění styl záznamu. Když změníme formát papíru, nebo ho i pověsíme na zeď, dostaneme další nové možnosti.⁹³

Kresba podle zvuku

⁹¹ Petr Váša: *Fyzické básnictví – ukázka*: issuu.com [online]. © 2012 Nakladatelství Host [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://issuu.com/hostbrno/docs/petr-vasa-fyzicke-basnictvi-ukazka/1>.

⁹² VÁŠA, Petr, 2011, s. 169.

⁹³ VÁŠA, 2011, s. 165.

Kresba podle zvuku vychází z naslouchání hlasů a zvuků z okolí v určitém časovém úseku. Posluchač zaznamenává na papír to, na co se jeho sluch při poslechu okolí jako první zaměřil. „Výsledkem je grafické znázornění zvuků, podobné středověké 'neumové' notaci, chápající průběh melodie jako tvar,“⁹⁴ v notách viz cheironomie. Opět můžeme zápis použít poté k vlastní díky svému hlasu a za pomoci gest dirigovat sám sebe.⁹⁴

Figurace

Obkreslíme na papír jednou rukou tu druhou vícekrát v jiné poloze. Můžeme přitom měnit gesta ruky. Dále zachycujeme ruku v pomalém pohybu různými typy čar například přerušovaná, nebo tečkovaná.⁹⁴ Místo ruky použijeme nějaký menší předmět, který obkreslujeme, aniž bychom se ho dotýkali druhou rukou. Různé předměty střídáme i s rukou, nebo měníme velikost papíru. „Vlastní nebo cizí kresbu je možné pohybově interpretovat, přidat uvolněný hlas atd.“⁹⁵

Osobní písmo

V osobním písmu používáme techniku improvizovaným písmem, tj spontánní kaligrafií, nebo pomocí znaků, které řadíme za sebe.⁹⁶ „Zpočátku pro jednoduchost ve formě čtyřverší. Potom to může být volný verš. Potom krátká próza. Dopis. Zpráva. Stížnost.“⁹⁵ Výraz písma se mění podle obsahu tématu. Při využití vlastního písma nebo něčí jiné kaligrafie interpretujeme za pomoci gest, nebo uvolněným hlasem.⁹⁵

Kombinace, „volný styl“

Jedná se o využití všech popsaných technik v určitém čase a prostředí s využitím svých vlastních nových poznatků. „(‘Já’, – ‘autoportrét’, ‘zde’-‘zátíší’, ‘hýbu se, slyším, vidím, píšu.’)⁹⁵ Tím to způsobem vznikne expozice zrakového fyzického básnictví, do kterého můžeme zapojit pohyb a hlas s ostatními aktéry.⁹⁵

Ve fyzickém básnictví je snaha autora vnímat své tělo jako hudební nástroj a vytvořit obrazové básně převedené do pohybů. V knize kromě DVD jsou i jeho ilustrace různými technikami, například kávou, perem, rajskou omáčkou, vínem.

⁹⁴ VÁŠA, 2011, s. 166.

⁹⁵ VÁŠA, 2011, s. 167.

⁹⁶ Kaligrafie je umění pravopisu

Autorská kniha: Štěstí

„Jste ve spojení. A to považuji za skutečné štěstí.“⁹⁷

Štěstí je básnická sbírka, která vznikla v roce 2021 v Brně a vydalo ho nakladatelství Centrum pro studium demokracie a kultury. Sbíрка je rozdělena do čtyř částí, které můžeme číst, jak chceme, protože na sebe nenavazují. První se jmenuje *Vnitřní telefon* neboli Verafon. *„Jejím jádrem je praktické zpracování myšlenky vnitřního telefonu – nástroje proměny běžného vnitřního dialogu na imaginativní dialog s niterným i vnějším světem. A běžného života na život jedna báseň.“⁹⁸*

Petr Váša se pokouší v knize přimět diváka, aby se zcela ponořil do sebe a kladl sám sobě otázky, kdy bude pracovat se svými vnitřními hlasy – postavami. Za postavy můžeme uvést například rodiče, kteří utvářejí např. hodnoty. Tyto postavy Váša zachycuje za pomoci kresby základních postav Verafonu (viz obrázek č. 63). Dále zobrazuje promluvy, dialogy, nebo zapojuje celé tělo. *„Jako, když někdo třeba přijde domů a chce si zavolat, možná vyřešit nějaký problém, nebo se jen pobavit. Ale místo běžného telefonu použije sám sebe, od hlavy k patě!“⁹⁹*

Druhá část je nejdelší. Jedná se o klasické básně, které vznikaly během práce na Vnitřním telefonu a jmenuje se *Tančící socha*. Váša tyto básně začal psát během jednoho večera u moře a pokračoval s nimi i nadále. Vášovým snem byl vyprávět o příbězích kouzelných, strašidelných a baladických. *„Mluvit o lásce bez sentimentu nebo zbytečné ironie, stejně jako o věcech, které má podle mě cenu si vyzdorovat, a o pestrých náboženských tématech. Za vším přitom byla snaha rozvinout žánr tzv. bdění, tedy tvůrčích projevů, jejichž cílem je bdělý postoj k prožívané realitě, denní, snové i imaginární, přítomné i minulé.“¹⁰⁰*

Třetí část z knihy pojmenoval *Heuréka!* *„Vizuální báseň v obrazech a tzv. translatině, jejímž hrdinou je Heuro, myšlenka v akci, duch hledání, heuristický neuro hero“¹⁰⁰*

Petr Váša každou vizuální báseň spojil s místem, kde vznikla. Například při svém pobytu v Želivě, dále když podnikal cestu směrem na Brno-Bystrc. Takto vznikla postava Heura. *„Heuro a jeho Idea tady krátce po naší družině přátel přistáli, vyzkoušeli si pohyb po zemi, vodě a vzduchu, rozkoukali se a definitivně vstoupili do trojrozměrné reality. Heuro se zabydlel v duši-těle kreslicího autora-heuristy. „Kaligrafické obrázky zachycují kreslení v hospodě, vítání*

⁹⁷ VÁŠA, Petr. *Štěstí*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2021. ISBN 978-80-7325-531-2. S. 23.

⁹⁸ VÁŠA, 2021, s. 6.

⁹⁹ VÁŠA, 2021, s. 17.

¹⁰⁰ VÁŠA, 2021, s. 40.

Ideje, dialog s graffiti po cestě, potom strážení příměstského ráje u přehrady, kouzelnou noční procházku a šťastný pomyslný odlet z Balkonu vysoko na sídlišťem.“ (viz obrázek č. 64-66).¹⁰¹

Básnickou sbírku uzavírají záznamy z dílen fyzického básnictví například formou živých dialogů z prací studentů, učitelů, nebo dalších lidí z různých profesí. Mimo jiné kniha také souvisela s třicátým výročím vzniku a historií fyzického básnictví.¹⁰² V knize *Štěstí* jsou vizuální básně v obrazech, doplněné textem stejně jako v knize *Návrat plavce Jindřicha*.

3.4. Jaromír Švejdík

Životopis Jaromíra Švejdíka

Významný český umělec Jaromír Švejdík je hudebníkem, výtvarníkem, scénáristou a autorem knih. Švejdík se narodil 14. října 1963 v Jeseníkách blízko polským hranicím, protože jeho rodičům po válce nabídli možnost odstěhovat se do Sudet. Rodiče Jaromíra Švejdíka byli Slováci, kteří předtím žili v Rumunsku (49:27-49:52).¹⁰³ Jaromír má za manželku výtvarnici Johanu Švejdíkovou, s kterou má dceru Hanku.

Jako dítě navštěvoval LŠU, kde se učil hrát na housle. Hra na housle mu nešla, tak se zaměřil na výtvarnou tvorbu. Navštěvoval tajně ateliér učitelky Liškové, která se mu tehdy velice líbila a naučila ho základům kreslení. Díky této učitelce si výtvarnou činnost více oblíbil (04:30-04:59).¹⁰³ Ze známých umělců čerpá Švejdík inspiraci od malíře Zdeňka Buriana, nebo realističtější tvorby Mikoláše Aleše (19:19-19:36).¹⁰³ „*Pole a lesy mají takový tvrdý specifický rysy, grafický tvary. Ten kraj má taky svoji atmosféru, takže já mám rád, kdy v těch příbězích ta atmosféra je.*“ (25:03-25:13).¹⁰³ Švejdíka zaujal také grafický román. Začal se mu více věnovat později až přibližně ve 35 letech, a tím se rozjela jeho výtvarná kariéra (19:36-20:17).¹⁰³

Zajímavostí je, že Švejdík o sobě tvrdí, že ve všem, co dělá, není stoprocentní, proto si ke svému křestnímu jménu přidává číslo 99 (23:37-23:49).¹⁰³

Švejdík působil také v kapele L34. Tato kapela byla pojmenována podle lampy do zesilovače, kterou v té době nemohli sehnat. Další skupinou byla kapela Chlapi z práce (1986), kde měl původně hrát jen na bicí. Texty v kapele psal z donucení (06:27-06:59).¹⁰³ „*Pro mě*

¹⁰¹ VÁŠA, 2021, s. 164, 165.

¹⁰² *Štěstí Petr Váša*: Knihy Dobrovský [online]. © 2001–2022 DOBROVSKÝ s.r.o. [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.knihydobrovsky.cz/kniha/stesti-390283345#popis>.

¹⁰³ *Jaromír 99 – tam odkud jsem*. [Online]. © Česká televize 1996–2021 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/12350469415-jaromir-99-tam-odkud-jsem/>.

nebylo důležitý vymýšlet písničky. 'Pro mě bylo důležitý stát v koupelně s tou hadicou, víš co. S tou sprchou a dělat, že jsem zpěvák, to byl můj sen vždycky, ne psát písničky.' (7:13-7:26).¹⁰³

Jaromír Švejdík založil v roce 1989 v Jeseníkách novou kapelu s názvem Priessnitz spolu s kytaristou Petrem Kružíkem. Kapela byla pojmenovaná podle léčebných lázní Priessnitz. Po vojně v těchto lázních Švejdík pracoval jako zahradník, aby si „uklidnil nervy“. Napsal zde první texty písní. Když kapelu poté objevil režisér David Ondříček, který s nimi vydal desku, tak teprve tehdy se kapela rozjela naplno a začalo se o ni zajímat více lidí (08:10-09:45).¹⁰³ Touto kapelou se budeme blíže zabývat v další kapitole.

Kapela Umakart vznikla, když se Jaromír Švejdík přesunul do Prahy a napadla ho píseň *Děláš*. Přijel na víkend do Jeseníku, aby píseň dal dohromady s kapelou Priessnitz, ale té se nelíbila (15:35-16:04).¹⁰³ Založil tedy skupinu Umakart spolu s Dušanem Neuwerthem a Janem P. Muchowem. Psal pro ni texty, hudbu a zpíval.¹⁰⁴ V dokumentu *Tam odkud jsem* bylo uvedeno, že díky tomu, že se Švejdík věnuje jak hudbě, tak i výtvarné činnosti, je možné vnímat, že se na hudbu dívá spíše obrazotvorně (15:35-16:04).¹⁰³ Dalšími členy kapely byli Jiří Hradil a Tomáš Neuwerth.

Kapela Priessnitz

Kapela Priessnitz pochází z Jeseníků. Vznikla v roce 1989, ale je třeba brát ohled na předchozí projekt, který byl předchůdcem této kapely a nazývá se *Chlapi z práce*, který byl založen na konci 80. let v roce 1986. Hlavními aktéry tohoto uskupení byl Jaromír Švejdík (zpěv/ psaní textů) a Petr Kružík (kytara/ komponování hudby). Žánrově se řadí spíše do punku. Průlom nastává onen rok 1991, kdy hrají již pod novým jménem Priessnitz ve složení:

Jaromír Švejdík – zpěv,

Petr Kružík – kytara,

Libor Halíček – basa,

Ladislav Kolompár – bicí (host)

Jiří Vaculík – kytara¹⁰⁴

¹⁰⁴ *Bio*: Priessnitz. com [Online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <http://www.priessnitz.com/bio>.

V současnosti, ale kromě baskytaristy bydlí členové mimo Jeseníky. Proto je pro členy kapely těžší se opět spolu setkávat a něco tvořit. Jejich tvorba se časem měnila, zprvu alternativní se překlenula až do popové hudby. Po deseti letech se vraceli opět ke svým kořenům, k horám v posledním albu *Beztíže* (5:25-6:23).¹⁰⁵ Dále měli členové kapely pocit, že zmizely české písně a příběhy, tak se je snažili zaplnit svými příběhy v písních (07:15-07:40).¹⁰⁵ Petra Kružíka např. ovlivňovalo i polské rádio. (10:13-10:20).¹⁰⁵ V posledním albu *Beztíže* se vraceli do Jeseníku a ke svým začátkům. Písně vycházely z jejich dětství, z citění krajiny, z polí a lesů. Jejich zvuk šel také do blues (21:23-22:25).¹⁰⁵ Pavel Strna, který je producentem filmu *Alois Nebel* podle stejnojmenného komiksu napsaný Jaroslavem Rudišem a ilustrovaný Jaromírem Švejdíkem řekl kapele Priessnitz, aby k filmu *Alois Nebel* udělali turné. Zjistili, že je to stále baví, tak proto napsali ještě poslední desku *Beztíže* (23:56-25:13).¹⁰⁵

V současné době Jaromír Švejdík vystupuje se svou novou kapelou s názvem *Letní kapela*. Styl hudby má prvky popu, country, blues a folku.

Kafka Band

Kafka Band je hudební a literární projekt neboli Hudba k vernisážím, který vzniknul v roce 2014 v Praze, v místě, kde se narodil Franz Kafka. Kafka byl známý pražský spisovatel, který psal německy. Další Kafkovi knihy jsou *Amerika*, *Proces* a nedokončený *Zámek*. Jaromír Švejdík s ostatními kolegy z kapely natočili na motivy Kafkova *Zámku* album *Das Schloss*, které vyšlo v roce 2014 a mělo úspěch nejen u nás, ale i v zahraničí. Jaromír Švejdík v kapele zpívá česky a Jaroslav Rudiš přitom čte text v němčině. Potom zbytek kapely doprovází na baskytaru a mandolínu Dušan Neuwerth z kapely Tata Bojs. Na klavír a klávesy Jiří Hradil (Tata Bojs, Lesní zvíř). Na bicí perkuse Zdeněk Jurčík z kapely Priessnitz. Posledním členem je Tomáš Neuwerth (Kašpárek v rohlíku).¹⁰⁶

Na albu *Das Schloss* můžeme najít celkem deset písní, které jsou o desíti příbězích *Zámku* od Kafky. „*Zámek je velmi působivý román. Do zasněžené vesnice na konci světa přichází zeměměřič K. Chce se dostat na místní Zámek, ale to se mu nepodaří. Celou dobu sněží a jemu postupně docházejí síly. Ale nevzdává to,*“ říká Rudiš. „*Kafka je brán často jako hodně*

¹⁰⁵ Priessnitz [online]. © Česká televize 1996–2021 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11012868471-kombo/416234100051010/>.

¹⁰⁶ Kafka Band [online]. © Česká televize [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11784236794-kafka-band/>.

temný autor, ale my se snažíme tohle klišé trochu nalomit. V zámku je i hodně absurdního humoru, to se promítlo i do hudby.“¹⁰⁷

Skladby vycházely přímo z knihy a komiksově verze, kterou ilustroval Jaromír Švejdík. Text napsal americký spisovatel David Zane Mairowitz. Na koncertech se objevovaly animace VJ Clad, které byly vytvořeny na základě Švejdíkových ilustrací. Například v roce 2015 měla v Theater Bremen v německých Brémách premiéru divadelní verze *Zámku* s kapelou Kafka Band. Divadelní adaptaci románu dával Jaroslav Rudiš dohromady spolu s režisérem inscenace Alexanderem Riemenschneiderem.¹⁰⁶ Z roku 2019 je možné na YouTube dohledat videoklip k albu *Amerika*, zatím poslední videoklip od Kafka Bandu je *Jiu Jitsu Frau*. V další kapitole se zaměříme na třídílný komiks *Alois Nebel*.

Komiks *Alois Nebel*

Alois Nebel je grafický komiks a je rozdělen do tří částí. V každé části se děj opírá o hlavní postavu výpravčího Aloise Nebela. První část se jmenuje *Bílý potok*. *Bílý potok* je vlakové nádraží, kde Alois Nebel pracuje. Alois má svojí práci rád, ale postupem času dostává vidiny, že kolem něho projíždějí německé vlaky plné lidí. Dostává se díky těmto vidinám do psychiatrické léčebny, kde se seznamuje s mužem, který nemluví a má přezdívku Němý. Alois mu povídá o svém životě atd. V druhém díle *Hlavní nádraží* se Alois přesouvá do Prahy. Na nádraží potkává Květu, do které se zamiluje. Květa pracuje na veřejných toaletách. Třetí, poslední díl je doplněn alternativním koncem a jmenuje se *Zlaté hory*. Alois se vrací zpět na nádraží do Bílého potoka. Dostává dům v opuštěné trati ve Zlatých horách. Náhodou potkává Němého, kterého propustili z léčebny, ale stane se mu autonehoda. Alois se o něj stará spolu s bylinářkou Šmeterkou. Květa čeká s Aloisem dítě a vydá se za ním do Zlatých hor. Příběh je ukončen svatbou ve vlaku a alternativním koncem, kdy byl Němý nalezen mrtvý v hořícím kostele. (viz obrázek č. 67-72).¹⁰⁸

Jaroslav Rudiš (spisovatel, spoluautor *Alois Nebel*, Kafka band) se znal s Jaromírem spoustu let. Oba bydleli kousek od Žižkova a potkávali se v hospodě U Vystřeleného oka. Jaroslav Rudiš vyprávěl Švejdíkovi o dědovi, který byl nádražák jménem Alois. Rudiš o něm chtěl napsat román. Vytvořili spolu 3 komiksově díly *Aloise Nebela* (26:15-27:21).¹⁰⁹ Postavy vznikaly postupně. Na prvních skicách například vypadala postava Aloise Nebela jako Zdeněk

¹⁰⁷ *Kafka Band zahraje v brněnském Sonu* [online]. © SUPRAPHON 2022 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.supraphon.cz/novinky/700-kafka-band-zahraje-v-brnenskem-sonu>.

¹⁰⁸ RUDIŠ, Jaroslav a Jaromír 99. *Alois Nebel: kreslená románová trilogie: v hlavní roli Alois Nebel*. Praha: Labyrint, 2006. ISBN 80-85935-80-5. S. Bez stránkování, komiks.

Svěrák. Nebel je německé jméno, v překladu mlha a pozpátku Leben, znamená život. „*Ten příběh je o životě, který se ztrácí v mlze*“ (1:10-2:35).¹⁰⁹ Jaromír Švejdík vždy, když píše texty, tak si je vizualizuje do komiksu, říká, že je pomocí kresby lépe vysvětlí (32:45-33:02).¹⁰³ *Alois Nebel* byl dokonce zfilmován a Jaromír Švejdík k němu složil i hudbu. Píseň *Půlnoční*, která ve filmu zazněla, se stala hitem. Spolu se Švejdíkovou kapelou Umakart ji nazpíval Václav Neckář. „*Půlnoční pak získala v roce 2011 ocenění Anděl za klip i za skladbu roku. Po tomto úspěchu vychází album Václava Neckáře Dobrý časy, kde se o texty postaral výhradně Jaromír Švejdík a zároveň je spoluautorem hudby.*“¹¹⁰ Producent Pavel Strnad, když přišel do kin film *Sin city* řekl, že by tak mohl vzniknout i film *Alois Nebel*. Režisér Tomáš Luňák souhlasil pod podmínkou, když bude zachován výtvarný styl černobílého komiksu. Švejdík se chtěl přiblížit co nejvíc realitě, a to umožňovala rotoskopie (3:14-3:19).¹⁰⁹

„*Rotoskopie je postup, kdy hranou akci animátor překresluje do grafické podoby. Zprvu se to dělávalo pomocí skleněného panelu, teď pomáhají počítače; výsledek je v každém případě unikátní. A pracný; s natočeným materiálem si specialisté, kteří si jednotlivé figury příběhu rozdělili, ve studiu Tobogang hráli dva roky.*“¹¹¹

„*V případě Švejdíka dlouhodobě ovlivněném rodnými Jeseníky. Černobílé portréty, ale také les či ‘nebelovský’ vlak autor vytvořil precizní metodou prořezávaného papíru.*“¹¹²

Švejdíkovy komiksy vznikaly tak, že si přečetl text, potom na papír kreslil hrubé skici, které do sešitu rozkreslil do komiksu. Za pomoci červené pastelky hledal tvary a poté je dále zpřesňoval modrou pastelkou. Výkres poté oskenoval do počítače, kde si nechal oskenovat jen modrou pastelku. Švejdíkovi nešlo hned o skvělou ilustraci, ale o to, že si potřeboval načrtnout, co se bude zrovna na dané stránce komiksu dít. Tímto způsobem vznikají i jeho písně. První přichází melodie, kdy si pak představuje nějaký příběh, z kterého vzniknou slova. Švejdík v dokumentu *Tam odkud jsem* řekl, že i když písnička zní jednoduše a může být hrána na tři akordy, dvě sloky a tři refrény, tak nad ní může přemýšlet i rok (37:19-38:13, 39:24-39-49).¹⁰³

¹⁰⁹ *Alois Nebel. Film o filmu.* Youtube. com [online]. © 2011 [cit. 8.6.2022] Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=pPsm5AjKxCg&t=458s&ab_channel=negativfilm.

¹¹⁰ *Priessnitz: smsticket* [online]. ©2023 smsticket s.r.o., [cit. 8.6.2022] Dostupné z: <https://www.smsticket.cz/vstupenky/10589-priessnitz>.

¹¹¹ SPÁČILOVÁ, Mirka. *Tvůrci Nebela o rotoskopii: Jedna otočka hlavy trvala i patnáct hodin* [online]. © 1999–2022 MAFRA, a. s., [cit. 8.6.2022] Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/jak-se-delal-nebel-nejdriv-se-natacelo-potom-pitvalo.A110926_170234_filmvideo_tt.

¹¹² SLÍVOVÁ, Hana. *Sdílet fotogalerii Obrazem: Jaromír Švejdík, autor Aloise Nebela, vystavuje svůj svět v galerii i v zahradě* [online]. Atlas.cz 1999–2022 © Economia, a.s. [cit. 8.6.2022] Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/obrazem-jaromir-svejdik-autor-aloise-nebela-vystavuje-svuj-s/r~f2b5ca6e376211e7898e002590604f2e/>.

Závěr:

V bakalářské práci jsme se zaměřili na propojování hudební a výtvarné tvorby. Dále na umělce (Nikl, Skála, Váša, Švejdík), kteří využili ve svých dílech například tyto umělecké prostředky, a to sochařství, grafiku v podobě komiksu, kresbu, tisk z plochy za pomoci litografie, malbu, vizuální poezii, digitální vizuální tvorbu, performaci. Naším cílem bylo prozkoumat podobnosti v propojování jednotlivých uměleckých prostředků v tvorbě Petra Nikla, Petra Váši, Františka Skály a Jaromíra Švejdíka přečtením jejich děl a životopisů. Práce popisuje také stručnou historii propojování hudby a výtvarného umění a seznamuje čtenáře s uměleckými směry 1. poloviny 20. století a tvarem, časem a prostorem.

V práci může čtenář vidět několik způsobů propojování těchto dvou směrů a dále navíc podobnosti mezi vybranými autory. Výtvarníci Petr Nikl a František Skála spolu účinkovali v kapele Tvrdohlaví. V současné době oba působí v kapele Třaskavá směs, kde využívají různých uměleckých prostředků i netradičních hudebních nástrojů. Mohli jsme je slyšet např. v písni *Restaurace*, kdy místo bubnů tluče Nikl paličkou do lžiček. Lžičky potom při odsakování vyluzovaly zajímavé zvuky. František Skála vytvářel hudební nástroje, speciální kytary, které poté vystavoval a bylo možné si na ně zahrát. Petr Nikl ve své knize *Orbis Pictus aneb Brána do světa tvořivé lidské fantazie*, podle inspirace od knihy J. A. Komenského *Labyrintem světa a rájem srdce*, měl také vytvořené hudební nástroje, na které navíc působily světelné efekty.

Dále komiksy Jaromíra Švejdíka, kde jsme viděli určitou podobnost s Františkem Skálou. Jaromír Švejdík vytvářel komiksy, které byly digitálně zpracované. Spolupracoval například se spisovatelem Jaroslavem Rudišem na komiksu *Alois Nebel*, protože Švejdík si texty sám nepíše. František Skála vytvářel komiks s vlastním textem a ilustracemi. Později je vytvářel i digitálně za pomoci fotografie. Na posledních stránkách jeho díla *Velké putování Vlase a Brady* jsou vidět fotografické dokumentace jeho soch. František Skála má dále knihu *Země hlav*. Knihu napsal formou deníkových záznamů s fotografickou obrazovou přílohou. Jednalo se o sochy z mořských řas zvaných kelpy. Dále jsou od Skály známé dvě další knihy. První nese název *Jak Cílek Lídu našel*, která obsahuje text a fotografie a potom druhý díl jako komiks *Skutečný příběh Cílka a Lídy*. V těchto dvou knihách byly postavy loutek a různých strojů. U Petra Nikla jsou loutky například vidět na výstavách s názvem *Konfrontace*.

Dále je vidět podoba u Petra Nikla a Petra Váši. Například Niklův *Hudebníček s Vášovým Fyzickým básnictvím*. Mohli jsme zde zahlédnout propojení básnické tvorby, lásky k jazyku a

poezii. V knize *Štěstí* od Petra Váši je možné toto propojení také vidět. Vášova kniha *Návrat plavce Jindřicha* popisovala příběh Jindřicha hlavně vizuálními básněmi a obrázky.

Všichni čtyři umělci mají kapelu, ve které působí, nebo v kapele působili. Všimeli jsme si také bezprostřednosti autorů. Petr Váša s Petrem Niklem například vytvářeli určité zvuky ústy a hráli si s nimi. V *Lakomých Barkách* se Nikl převlékal za ženu, aby mezi ženami v souboru zapadl. Skála zas svým vystupováním imitoval například Elvise Presleyho.

Švejdíkovo propojování výtvarného a hudebního umění se projevovalo např. v textech jeho kapely Priessnitz a v jeho grafických pracích. Navrhoval vlastní obaly CD pro svoje kapely, nebo i pro jiné např. pro kapelu Půljablkoň. Propojil hudbu se svojí kapelou Kafka band s příběhy od Franze Kafky nebo s kapelou Umakart a se zpěvákem Václavem Neckářem s komiksovým příběhem *Alois Nobel*.

Cílem této práce bylo nahlédnout do dvou umění, výtvarného a hudebního a představit zde čtyři české umělce, kteří tyto dva umělecké směry ve svých tvorbách rádi propojují. Představili jsme jejich hlavní životopisná a umělecká díla, která vytváří pomocí výtvarných, nebo hudebních prostředků a autory jsme mezi sebou porovnali. Závěrem můžeme říct, že tito umělci vydávají stále nová a nová díla, ze kterých můžeme dále čerpat a vidět, jakým směrem se v umění během let dostávají.

Zdroje

Literatura a internetové zdroje:

- [1] TUŠL, Jiří. *Nástin dějin evropského umění: výtvarné umění, literatura, divadlo, hudba*. Praha: Fortuna, 2010. ISBN 978-80-7168-996-6
- [2] SEDLÁČEK, Vojtěch. *Maska jako kulturní fenomén v historii Evropy* [online]. Liberec: 2017 [cit. 7.4.2022]. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická. PhDr. Lud'ka Hrabáková, Ph.D. Dostupné z: <https://dspace.tul.cz/server/api/core/bitstreams/2f698adb-0bbd-43e6-82c7-f7f2bc577245/content>
- [3] SMOLKA, Jaroslav. *Dějiny hudby*. Brno: TOGGA agency, 2001. ISBN 80-902912-0-1
- [4] *Lidské oko*: zeiss.cz [online]. © Česká republika [cit. 11.7.2023]. Dostupné z: <https://www.zeiss.cz/vision-care/lepsi-videni/pochopeni-zraku/lidske-oko.html>
- [5] *Zrak, sluch, čich*: zdravikvam.cz [online]. [Cit. 11.7.2023]. Dostupné z: https://www.zdravikvam.cz/ZRAK-SLUCH-CICH-c10_38_2.htm
- [6] KULKA, Jiří. *Psychologie umění*. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2329-7
- [7] DOUBRAVOVÁ, Jarmila. *Hudba a výtvarné umění*. Praha: Academia, 1982
- [8] BLÁHA, Jaroslav. *Struktura výtvarného a hudebního díla*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 2006
- [9] TRNKOVÁ, Kateřina. *Počátky benátské opery* [online]. © 2022 ADOC.PUB. [cit.7.4.2022], s. 3. Dostupné z: <https://adoc.pub/poatky-benatske-opery.html>
- [10] NAVRÁTIL, Miloš. *Nástin vývoje evropské hudby 20. století*. Ostrava: Montanex, 1993. ISBN 80-85300-26-5
- [11] *24. Čas a prostor*: aldebaran.cz [online]. © Archiv českého rozhlasu [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.aldebaran.cz/zvuky/blyskani/docs/24.html>
- [12] *Novou ředitelkou Židovského muzea v Praze je Pavla Niklová*: aktualně.cz [online]. 1999–2023 © Economia, a.s. [cit. 13.6.2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/novou-reditelkou-zidovskeho-muzea-v-praze-je-pavla-niklova/r~e10079ba1fbc11ee8c6f0cc47ab5f122/>
- [13] *Slunovraty Petra Nikla*: ceskatelevize.cz [online]. © Česká televize [cit. 7.4.2022]. Dostupné z <https://www.ceskatelevize.cz/porady/13522485428-slunovraty-petra-nikla/>
- [14] *Na plovárně: Petr Nikl* [online]. © Česká televize 1996–2021 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1093836883-na-plovarne/222542152000009/>
- [15] ERKUL. *Petr Nikl*: FDb.cz [online]. © Filmová databáze [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/434430-petr-nikl.html>

- [16] PÍŠA, Zdeněk. *Petr Nikl na vernisáži rozezněl Flip* [online]. © VLTAVA LABE MEDIA a.s. [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: https://jindrichohradecky.denik.cz/kultura_region/petr-nikl-nas-dnes-sveze-20090815.html
- [17] *Petr Nikl – Žlutá tma*: Divadlo Archa [online]. © 2022 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.divadloarcha.cz/cz/program/detail/2496/2022-09-29-petr-nikl-zluta-tma>
- [18] *Petr Nikl, o umělci*: Artlist [online]. Centrum pro současné umění Praha, o.p.s. www.fcca.cz ©2006–2022 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/petr-nikl-881/>
- [19] *Lakomé barky*: banda.cz [online]. © 2006-2022 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <http://www.lakomebarky.banda.cz/>
- [20] *Přesletec*: Lakomé barky [online]. © 2007 Petr Nikl a Lakomé Barky [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <http://www.lakomebarky.cz/>
- [21] NIKL, Petr a Miroslav ČERNÝ. *Hudebníček*. Praha: Meander, 2020. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-7558-126-6.
- [22] *Jan Amos Komenský*: aktuálně.cz [online]. Atlas.cz 1999–2022 © Economia, a.s. [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/osobnosti/jamoskomensky/r~2d7af76ac6e511e38f5c0025900fea04/>
- [23] KOMENSKÝ, Jan Amos. *Labyrint světa a ráj srdce: v jazyce 21. století*. Žandov [Chlumec u Ústí nad Labem]: Poutníkova četba, 2010. ISBN 978-80-904371-3-5.
- [24] TŘEŠNÁKOVÁ, Marie. *Brána do světa tvořivé lidské fantazie* [online]. © Česká televize 1996–2021 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/1461462-brana-do-sveta-tvorive-lidske-fantazie>
- [25] *Petr Nikl je opět žhavým kandidátem na cenu Nejkrásnější kniha roku*: ČT24 [online]. © Česká televize 2009 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/1425007-petr-nikl-je-opet-zhavym-kandidatem-na-cenu-nejkrasnejsi-kniha-roku>
- [26] *Interaktivní výstava Orbis Pictus Play. Stojí za to!* [Online]. © 2022 Magistrát města Zlína [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.zlin.eu/tiskove-zpravy/interaktivni-vystava-orbis-pictus-play-stoji-za-to-6238>
- [27] NIKL, Petr. *Petr Nikl* [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/autor/petr-nikl-cz/>
- [28] NIKL, Petr. *Lingvistické pohádky: pro trochu starší, ale ne zas tak moc staré!* Druhé vydání. Praha: Meander, 2015. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-87596-73-9.
- [29] *Umění v izolaci: František Skála: Paměť národa* [online]. © 2021 YouTube [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=wxV02JUJ63Q&t=207s>

- [30] *František Skála*: Galerie Art [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.galerieart.cz/umelci/galerie/frantisek-skala-o-autorovi/47/?umelec=138>
- [31] *František Skála: Začátky*: GHMP [online]. © 2021 YouTube [cit.7.4.2022]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=heYZ4NIVedg&ab_channel=GHMP
- [32] *František Skála a jiné Práce*: Artyčok.tv, GHMP [online]. © 2021 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=uaoPqFIONJs>
- [33] FREISLEBEN, Zdeněk. *František Skála a jiné práce* [online]. © Galerie hlavního města Prahy, 2022 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.ghmp.cz/qartal/frantisek-skala-a-jine-prace/>
- [34] *Na plovárně František Skála*: českátelevize.cz [online]. © Česko, 2004 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1093836883-na-plovarne/204522160010027/>.
- [35] *Umělec František Skála o experimentální ikebaně a pěší cestě z Prahy na benátské Bienále*: Radio Wave [online]. © 2020 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=N4vPCTB207s&t=996s&ab_channel=RadioWave
- [36] FRYČ, Martin. *Výstava František Skála: Dva roky prázdnin*: Fait Gallery Brno[online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://martinfryc.eu/vystavy/vystava-frantisek-skala-dva-roky-prazdnin-fait-gallery-brno/>
- [37] DUCHÁČ, Kateřina. *František Skála a Martin Janecký: Práce ruky je nenahraditelná*: Material Times [online]. © 2013 Happy Materials, s.r.o. [cit. 7.4.2022] Dostupné z: <https://www.materialtimes.com/jak-to-vidi/frantisek-skala-a-martin-janecky-prace-ruky-je-nenahraditelna-1.html>
- [38] *Z výstavy Vanitas, František Skála*: DOX Prague [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Dzc0rmPK_YM&t=1s
- [39] *Praha – Venezia: Cestovní deníky*: Databazeknih.cz [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/praha-venezia-cestovni-deniky-103048>
- [40] *Skupina Tvrdohlaví*: Wikipedie. [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Skupina_Tvrdohlav%C3%AD
- [41] *Tvrdohlaví* [online]. © 2008–2022 Databazeknih.cz [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/tvrdohlavi-374649>
- [42] *František Skála ON AIR*: Kytary.cz [online]. © 2023 Youtube [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=iOXCTnuwe1o&ab_channel=Kytary.cz
- [43] *Třaskavá směs* [online]. © 2022 GoOut, s.r.o., Česko [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://goout.net/cs/traskava-smes/pzthyhg/>

- [44] *František Skála vystavuje hlavy z mořské řasy*: Lidovky.cz [online]. © 2022 MAFRA, a.s., ISSN 1213-1385 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/orientace/kultura/frantisek-skala-vystavuje-hlavy-z-morske-rasy.A120418_113553_In_kultura_btt
- [45] SKÁLA, František. *Headlands – země hlav*. V Řevnicích: Arbor vitae, 2012. ISBN 978-80-87164-90-7
- [46] *Headlands Země hlav Františka Skály* [online]. © 1997-2022 Český rozhlas [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/headlands-zeme-hlav-frantiska-skaly-5083761>
- [47] SKÁLA, František. *Jak Cílek Lídu našel*. Druhé vydání. Praha: Meander, 2015. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-87596-80-7
- [48] SKÁLA, František. *Skutečný příběh Cílka a Lídy*. V Praze: Arbor vitae, 2007. ISBN 80-86300-86-2
- [49] *František Skála: Ilustrace*: GHMP [Online]. © 2021 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=P98jl24369o>
- [50] *František Skála a jiné ilustrace*: GHMP [Online]. © Galerie hlavního města Prahy, 2022 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.ghmp.cz/qartal/frantisek-skala-a-jine-prace/>
- [51] VÁŠA, Petr. *Fyzické básnictví*. Brno: Host, 2011. ISBN 978-80-7294-566-5
- [52] *17. 10. 2017 18:00 PETR VÁŠA*: Knihovna Plzeň. [online]. © 2020-2022 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://koncertymeziknihami4.webnode.cz/petr-vasa/>
- [53] ROCKOVÁ, Pecka. *Noc s Andělem, fyzické básnictví* [online]. © 2018 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=egcUuK2M9Lk&t=883s&ab_channel=PeckaRockov%C3%A1
- A1
- [54] *Petr Váša*: Kosmas [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/autor/5829/petr-vasa/>
- [55] Ty Syčáci, Váša, Zavadil, Fröhlich. *Současnost*: tsyscaci.cz [online]. © 2018 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <http://www.tsyscaci.cz/>
- [56] Ty Syčáci, Váša, Zavadil, Fröhlich. *Historie*: tsyscaci.cz [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <http://www.tsyscaci.cz/>
- [57] *The Tramp!* Bandzone.cz [online]. © 2018 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://bandzone.cz/tsycaci>
- [58] Ty Syčáci, Váša, Zavadil, Fröhlich. *Na nosičích*: tsyscaci.cz [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <http://www.tsyscaci.cz/index.php?rubrika=5&clanek=148>
- [59] VÁŠA, Petr. *Návrat Plavce Jindřicha*. Brno: Petrov, 2005. ISBN 80-7227-217-4

- [60] Petr Váša: *Fyzické básnictví – ukázka*: issuu.com [online]. © 2012 Nakladatelství Host [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://issuu.com/hostbrno/docs/petr-vasa-fyzicke-basnictvi-ukazka/1>
- [61] VÁŠA, Petr. *Štěstí*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2021. ISBN 978-80-7325-531-2.
- [62] *Štěstí Petr Váša*: Knihy Dobrovský [online]. © 2001–2022 DOBROVSKÝ s.r.o. [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.knihydobrovsky.cz/kniha/stesti-390283345#popis>
- [63] *Jaromír 99 – tam odkud jsem*. [Online]. © Česká televize 1996–2021 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/12350469415-jaromir-99-tam-odkud-jsem/>
- [64] *Bio*: Priessnitz. com [Online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <http://www.priessnitz.com/bio>
- [65] *Priessnitz* [online]. © Česká televize 1996–2021 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11012868471-kombo/416234100051010/>
- [66] *Kafka Band* [online]. © Česká televize 1996–2021 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11784236794-kafka-band/>
- [67] *Kafka Band zahraje v brněnském Sonu* [online]. © SUPRAPHON 2022 [cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.supraphon.cz/novinky/700-kafka-band-zahraje-v-brnenskem-sonu>
- [68] RUDIŠ, Jaroslav a Jaromír 99. *Alois Nebel: kreslená románová trilogie: v hlavní roli Alois Nebel*. Praha: Labyrint, 2006. ISBN 80-85935-80-5
- [69] *Alois Nebel. Film o filmu*. Youtube. com [online]. © 2011 [cit. 8.6.2022] Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=pPsm5AjKxCg&t=458s&ab_channel=negativfilm
- [70] *Priessnitz*: smsticket [online]. ©2023 smsticket s.r.o., [cit. 8.6.2022] Dostupné z: <https://www.smsticket.cz/vstupenky/10589-priessnitz>
- [71] SPÁČILOVÁ, Mirka. *Tvůrci Nebela o rotoskopii: Jedna otočka hlavy trvala i patnáct hodin* [online]. © 1999–2022 MAFRA, a. s., [cit. 8.6.2022] Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/jak-se-delal-nebel-nejdriv-se-natacelo-potom-pitvalo.A110926_170234_filmvideo_tt
- [72] SLÍVOVÁ, Hana. *Sdílet fotogalerii Obrazem: Jaromír Švejdík, autor Aloise Nebela, vystavuje svůj svět v galerii i v zahradě* [online]. Atlas.cz 1999–2022 © Economia, a.s. [cit. 8.6.2022] Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/obrazem-jaromir-svejdik-autor-aloise-nebela-vystavuje-svuj-s/r~f2b5ca6e376211e7898e002590604f2e/>

Obrazové zdroje:

Obrázek 1: NIKL, Petr. *Žlutá tma* [fotografie]. 2022 In: divadloarcha.cz [online]. [Cit.18.10.2022]. Dostupné z: <https://www.divadloarcha.cz/cz/program/detail/2496/2022-09-29-petr-nikl-zluta-tma>

Obrázek 2: NIKL, Petr. *Žlutá tma* [fotografie]. 2018 In: YouTube [online]. [Cit.18.10.2022]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=bJxJOzFfU_Q&ab_channel=DivadloArcha

Obrázek 3: [Ilustrace]. *Hudebníček – Písmeno A*. Dostupné z: NIKL, Petr a Miroslav ČERNÝ. *Hudebníček*. Praha: Meander, 2020. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-7558-126-6

Obrázek 4: [Ilustrace]. *Hudebníček – Písmeno A*. Dostupné z: NIKL, Petr a Miroslav ČERNÝ. *Hudebníček*. Praha: Meander, 2020. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-7558-126-6

Obrázek 5: [Ilustrace]. *Hudebníček – Písmeno B*. Dostupné z: NIKL, Petr a Miroslav ČERNÝ. *Hudebníček*. Praha: Meander, 2020. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-7558-126-6

Obrázek 6: [Ilustrace]. *Hudebníček – Písmeno B*. Dostupné z: NIKL, Petr a Miroslav ČERNÝ. *Hudebníček*. Praha: Meander, 2020. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-7558-126-6

Obrázek 7: [Ilustrace]. *Hudebníček – Písmeno O*. Dostupné z: NIKL, Petr a Miroslav ČERNÝ. *Hudebníček*. Praha: Meander, 2020. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-7558-126-6

Obrázek 8: [Ilustrace]. *Hudebníček – Písmeno O*. Dostupné z: NIKL, Petr a Miroslav ČERNÝ. *Hudebníček*. Praha: Meander, 2020. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-7558-126-6

Obrázek 9: [Ilustrace]. *Orbis Pictus-nákres*. Dostupné z: NIKL, Petr. *Orbis pictus, aneb, Brána do světa tvořivé lidské fantazie: obrazový atlas nástrojů a herních objektů*. Praha: Wald Press, 2008. ISBN 978-80-903931-1-0

Obrázek 10: [Ilustrace]. *Orbis Pictus-nákres*. Dostupné z: NIKL, Petr. *Orbis pictus, aneb, Brána do světa tvořivé lidské fantazie: obrazový atlas nástrojů a herních objektů*. Praha: Wald Press, 2008. ISBN 978-80-903931-1-0

Obrázek 11: [Fotografie]. *Orbis Pictus-Srdce-Jeskyně zvuků, pohybů, světél, stínů*. Dostupné z: NIKL, Petr. *Orbis pictus, aneb, Brána do světa tvořivé lidské fantazie: obrazový atlas nástrojů a herních objektů*. Praha: Wald Press, 2008. ISBN 978-80-903931-1-0

Obrázek 12: [Fotografie]. *Orbis Pictus-Krajina uvnitř srdce*. Dostupné z: NIKL, Petr. *Orbis pictus, aneb, Brána do světa tvořivé lidské fantazie: obrazový atlas nástrojů a herních objektů*. Praha: Wald Press, 2008. ISBN 978-80-903931-1-0

Obrázek 13: [Ilustrace]. *Orbis Pictus – Klobouk*. Dostupné z: NIKL, Petr. *Orbis pictus, aneb, Brána do světa tvořivé lidské fantazie: obrazový atlas nástrojů a herních objektů*. Praha: Wald Press, 2008. ISBN 978-80-903931-1-0

Obrázek 14: [Fotografie]. *Orbis Pictus – Klobouk*. Dostupné z: NIKL, Petr. *Orbis pictus, aneb, Brána do světa tvořivé lidské fantazie: obrazový atlas nástrojů a herních objektů*. Praha: Wald Press, 2008. ISBN 978-80-903931-1-0

Obrázek 15: [Ilustrace]. *Orbis Pictus – Klobouk – Temně hluboké tóny, vyluzované nástrojem didgeridoo, vibrují dřevěnou ozvučnicí*. Dostupné z: NIKL, Petr. *Orbis pictus, aneb, Brána do*

světa tvořivé lidské fantazie: obrazový atlas nástrojů a herních objektů. Praha: Wald Press, 2008. ISBN 978-80-903931-1-0

Obrázek 16: [Fotografie]. *Orbis Pictus – Citera – Ozvěna spícího píana*. Dostupné z: NIKL, Petr. *Orbis pictus, aneb, Brána do světa tvořivé lidské fantazie: obrazový atlas nástrojů a herních objektů*. Praha: Wald Press, 2008. ISBN 978-80-903931-1-0

Obrázek 17: [Fotografie]. *Orbis Pictus – Citera – Ozvěna spícího píana*. Dostupné z: Dostupné z: NIKL, Petr. *Orbis pictus, aneb, Brána do světa tvořivé lidské fantazie: obrazový atlas nástrojů a herních objektů*. Praha: Wald Press, 2008. ISBN 978-80-903931-1-0

Obrázek 18: [Ilustrace]. *Lingvistické pohádky – Pohádka o sprše*. Dostupné z: NIKL, Petr. *Lingvistické pohádky: pro trochu starší, ale ne zas tak moc staré!* Druhé vydání. Praha: Meander, 2015. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-87596-73-9

Obrázek 19: [Ilustrace]. *Lingvistické pohádky – Holá pohádka*. Dostupné z: NIKL, Petr. *Lingvistické pohádky: pro trochu starší, ale ne zas tak moc staré!* Druhé vydání. Praha: Meander, 2015. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-87596-73-9

Obrázek 20: [Ilustrace]. *Lingvistické pohádky – Pohádečka*. Dostupné z: NIKL, Petr. *Lingvistické pohádky: pro trochu starší, ale ne zas tak moc staré!* Druhé vydání. Praha: Meander, 2015. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-87596-73-9

Obrázek 21: [Ilustrace]. *Lingvistické pohádky – Zdlouhavá pohádka*. Dostupné z: NIKL, Petr. *Lingvistické pohádky: pro trochu starší, ale ne zas tak moc staré!* Druhé vydání. Praha: Meander, 2015. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-87596-73-9

Obrázek 22: [Fotografie]. *Země hlav*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Headlands – země hlav*. V Řevnicích: Arbor vitae, 2012. ISBN 978-80-87164-90-7

Obrázek 23: [Fotografie]. *Země hlav*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Headlands – země hlav*. V Řevnicích: Arbor vitae, 2012. ISBN 978-80-87164-90-7

Obrázek 24: [Fotografie]. *Země hlav*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Headlands – země hlav*. V Řevnicích: Arbor vitae, 2012. ISBN 978-80-87164-90-7

Obrázek 25: [Fotografie]. *Země hlav*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Headlands – země hlav*. V Řevnicích: Arbor vitae, 2012. ISBN 978-80-87164-90-7

Obrázek 26: [Fotografie]. *Země hlav*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Headlands – země hlav*. V Řevnicích: Arbor vitae, 2012. ISBN 978-80-87164-90-7

Obrázek 27: [Fotografie]. *Země hlav*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Headlands – země hlav*. V Řevnicích: Arbor vitae, 2012. ISBN 978-80-87164-90-7

Obrázek 28: [Fotografie]. *Země hlav*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Headlands – země hlav*. V Řevnicích: Arbor vitae, 2012. ISBN 978-80-87164-90-7

Obrázek 29: [Text] *Jak Cílek Lídu našel*: Cílek zpívá houbí písničku. Dostupné z: SKÁLA, František. *Jak Cílek Lídu našel*. Druhé vydání. Praha: Meander, 2015. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-87596-80-7

Obrázek 30: [Fotografie]. *Jak Cílek Lídu našel*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Jak Cílek Lídu našel*. Druhé vydání. Praha: Meander, 2015. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-87596-80-7

Obrázek 31: [Fotografie]. *Jak Cílek Lídu našel*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Jak Cílek Lídu našel*. Druhé vydání. Praha: Meander, 2015. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-87596-80-7

Obrázek 32: [Fotografie]. *Jak Cílek Lídu našel*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Jak Cílek Lídu našel*. Druhé vydání. Praha: Meander, 2015. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-87596-80-7

Obrázek 33: [Fotografie]. *Jak Cílek Lídu našel*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Jak Cílek Lídu našel*. Druhé vydání. Praha: Meander, 2015. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-87596-80-7

Obrázek 34: [Fotografie]. *Jak Cílek Lídu našel*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Jak Cílek Lídu našel*. Druhé vydání. Praha: Meander, 2015. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-87596-80-7

Obrázek 35: [Fotografie]. *Jak Cílek Lídu našel*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Jak Cílek Lídu našel*. Druhé vydání. Praha: Meander, 2015. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-87596-80-7

Obrázek 36: [Fotografie]. *Skutečný příběh Cílka a Lídy*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Skutečný příběh Cílka a Lídy*. V Praze: Arbor vitae, 2007. ISBN 978-80-86300-86-3

Obrázek 37: [Fotografie]. *Skutečný příběh Cílka a Lídy*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Skutečný příběh Cílka a Lídy*. V Praze: Arbor vitae, 2007. ISBN 978-80-86300-86-3

Obrázek 38: [Fotografie]. *Skutečný příběh Cílka a Lídy*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Skutečný příběh Cílka a Lídy*. V Praze: Arbor vitae, 2007. ISBN 978-80-86300-86-3

Obrázek 39: [Fotografie]. *Skutečný příběh Cílka a Lídy*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Skutečný příběh Cílka a Lídy*. V Praze: Arbor vitae, 2007. ISBN 978-80-86300-86-3

Obrázek 40: [Fotografie]. *Skutečný příběh Cílka a Lídy*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Skutečný příběh Cílka a Lídy*. V Praze: Arbor vitae, 2007. ISBN 978-80-86300-86-3

Obrázek 41: [Fotografie]. *Skutečný příběh Cílka a Lídy*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Skutečný příběh Cílka a Lídy*. V Praze: Arbor vitae, 2007. ISBN 978-80-86300-86-3

Obrázek 42: [Fotografie]. *Skutečný příběh Cílka a Lídy*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Skutečný příběh Cílka a Lídy*. V Praze: Arbor vitae, 2007. ISBN 978-80-86300-86-3

Obrázek 43: SKÁLA, František. *Děvčátko Momo a ukradený čas*. [Ilustrace]. In: 2013 Albatrosmedia.cz. [online]. [Cit.18.10.2022]. Dostupné z: <https://www.albatrosmedia.cz/tituly/15024229/devcatko-momo-a-ukradeny-cas/>

- Obrázek 44: SKÁLA, František. *Děvčátko Momo a ukradený čas*. [Ilustrace]. In: 2013 Albatrosmedia.cz. [online]. [Cit.18.10.2022]. Dostupné z: <https://www.albatrosmedia.cz/tituly/15024229/devcatko-momo-a-ukradeny-cas/>
- Obrázek 45: SKÁLA, František. *Děvčátko Momo a ukradený čas*. [Ilustrace]. In: 2013 Albatrosmedia.cz. [online]. [Cit.18.10.2022]. Dostupné z: <https://www.albatrosmedia.cz/tituly/15024229/devcatko-momo-a-ukradeny-cas/>
- Obrázek 46: SKÁLA, František. *Děvčátko Momo a ukradený čas*. [Ilustrace]. In: 2013 Albatrosmedia.cz. [online]. [Cit.18.10.2022]. Dostupné z: <https://www.albatrosmedia.cz/tituly/15024229/devcatko-momo-a-ukradeny-cas/>
- Obrázek 47: SKÁLA, František. *Pohádky z bramborových řádků*. [Ilustrace]. In: 2021 GHMP. [online]. [Cit.18.10.2022]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/vytvarne-umeni/frantisek-skala-vystava-dum-u-kamenného-zvonu-ilustrace.A210518_095848_vytvarne-umeni_kiz/foto/KIZ8b7845_07_FrantisekSkala.jpg
- Obrázek 48: SKÁLA, František. *Bratři lvi srdce*. [Ilustrace]. 2013 In: superrodina.cz [online]. [Cit.18.10.2022]. Dostupné z: <https://www.superrodina.cz/2013/07/18/znovu-vychazi-od-astrid-lindgrenove-bratri-lvi-srdce/>
- Obrázek 49: SKÁLA, František. *Bratři lvi srdce*. [Ilustrace]. 2013 In: superrodina.cz [online]. [Cit.18.10.2022]. Dostupné z: <https://www.superrodina.cz/2013/07/18/znovu-vychazi-od-astrid-lindgrenove-bratri-lvi-srdce/>
- Obrázek 50: SKÁLA, František. *Pohádky matky husy*. [Ilustrace]. In: pohadkoslovi.wz.cz [online]. [Cit.18.10.2022]. Dostupné z: <http://pohadkoslovi.wz.cz/Perrault-1972.html>
- Obrázek 51: [Ilustrace]. *Obálka titulu Velké putování Vlase a Brady*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Velké putování Vlase a Brady*. [Praha]: Arbor vitae, 2007. ISBN 978-80-86300-88-7
- Obrázek 52: [Ilustrace]. *Velké putování Vlase a Brady*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Velké putování Vlase a Brady*. [Praha]: Arbor vitae, 2007. ISBN 978-80-86300-88-7
- Obrázek 53: [Ilustrace]. *Velké putování Vlase a Brady*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Velké putování Vlase a Brady*. [Praha]: Arbor vitae, 2007. ISBN 978-80-86300-88-7
- Obrázek 54: [Ilustrace]. *Velké putování Vlase a Brady*. Dostupné z: SKÁLA, František. *Velké putování Vlase a Brady*. [Praha]: Arbor vitae, 2007. ISBN 978-80-86300-88-7
- Obrázek 55: [Ilustrace]. *Návrat Plavce Jindřicha: Delfíní obratel*. Dostupné z: VÁŠA, Petr. *Návrat Plavce Jindřicha*. Brno: Petrov, 2005. ISBN 80-7227-217-9
- Obrázek 56: [Ilustrace]. *Návrat Plavce Jindřicha: Petr Váša, Alter ego*. Dostupné z: VÁŠA, Petr. *Návrat Plavce Jindřicha*. Brno: Petrov, 2005. ISBN 80-7227-217-9

- Obrázek 57: [Ilustrace]. *Návrat Plavce Jindřicha: Delfíní zpěv, tanec, řeč II*. Dostupné z: VÁŠA, Petr. *Návrat Plavce Jindřicha*. Brno: Petrov, 2005. ISBN 80-7227-217-9
- Obrázek 58: [Ilustrace]. *Návrat Plavce Jindřicha: Duch větru*. Dostupné z: VÁŠA, Petr. *Návrat Plavce Jindřicha*. Brno: Petrov, 2005. ISBN 80-7227-217-9
- Obrázek 59: [Ilustrace]. *Fyzické básnictví: Kresby rajskou šťávou*. Dostupné z: VÁŠA, Petr. *Fyzické básnictví*. Brno: Host, 2011. ISBN 978-80-7294-566-5
- Obrázek 60: [Ilustrace]. *Fyzické básnictví: Kresby rajskou šťávou*. Dostupné z: VÁŠA, Petr. *Fyzické básnictví*. Brno: Host, 2011. ISBN 978-80-7294-566-5
- Obrázek 61: [Ilustrace]. *Fyzické básnictví: Kresba kávou a vínem (Ona I)*. Dostupné z: VÁŠA, Petr. *Fyzické básnictví*. Brno: Host, 2011. ISBN 978-80-7294-566-5
- Obrázek 62: [Ilustrace]. *Fyzické básnictví — ruce II, kresba s použitím obrysů vlastních rukou*, 2003. Dostupné z: VÁŠA, Petr. *Fyzické básnictví*. Brno: Host, 2011. ISBN 978-80-7294-566-
- Obrázek 63: [Ilustrace]. *Štěstí: Verafon*. Dostupné z: VÁŠA, Petr. *Štěstí*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2021. ISBN 978-80-7325-531-2
- Obrázek 64: [Ilustrace]. *Štěstí: Heuréka!* Dostupné z: VÁŠA, Petr. *Štěstí*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2021. ISBN 978-80-7325-531-2
- Obrázek 65: [Ilustrace]. *Štěstí: Heuréka! - Heuro a Idea*. Dostupné z: VÁŠA, Petr. *Štěstí*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2021. ISBN 978-80-7325-531-2
- Obrázek 66: [Ilustrace]. *Štěstí: Heuréka! - Putování vtěleného Heura z brněnské Bystrce do Králova pole a zpět*. Dostupné z: VÁŠA, Petr. *Štěstí*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2021. ISBN 978-80-7325-531-2
- Obrázek 67: [Ilustrace]. *Alois Nebel*. Dostupné z: RUDIŠ, Jaroslav a Jaromír 99. *Alois Nebel: kreslená románová trilogie: v hlavní roli Alois Nebel*. Praha: Labyrint, 2006. ISBN 80-85935-80-5
- Obrázek 68: [Ilustrace]. *Alois Nebel*. Dostupné z: RUDIŠ, Jaroslav a Jaromír 99. *Alois Nebel: kreslená románová trilogie: v hlavní roli Alois Nebel*. Praha: Labyrint, 2006. ISBN 80-85935-80-5
- Obrázek 69: [Ilustrace]. *Alois Nebel*. Dostupné z: RUDIŠ, Jaroslav a Jaromír 99. *Alois Nebel: kreslená románová trilogie: v hlavní roli Alois Nebel*. Praha: Labyrint, 2006. ISBN 80-85935-80-5
- Obrázek 70: [Ilustrace]. *Alois Nebel*. Dostupné z: RUDIŠ, Jaroslav a Jaromír 99. *Alois Nebel: kreslená románová trilogie: v hlavní roli Alois Nebel*. Praha: Labyrint, 2006. ISBN 80-85935-80-5

Obrázek 71: [Ilustrace]. *Alois Nebel*. Dostupné z: RUDIŠ, Jaroslav a Jaromír 99. *Alois Nebel: kreslená románová trilogie: v hlavní roli Alois Nebel*. Praha: Labyrint, 2006. ISBN 80-85935-80-5

Obrázek 72: [Ilustrace]. *Alois Nebel*. Dostupné z: RUDIŠ, Jaroslav a Jaromír 99. *Alois Nebel: kreslená románová trilogie: v hlavní roli Alois Nebel*. Praha: Labyrint, 2006. ISBN 80-85935-80-5

Poslech:

Poslech 1: **Petr Nikl, *Hudebníček*: písmeno A-B 0:23-0:57, písmeno O 4:23-4:38**

NIKL, Petr. *Hudebníček*. [YouTube]. 2020 In: MiNo PRAGUE [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=oAvWSX0JThk&t=14s&ab_channel=MiNoPRAGUE

Poslech 2: **Petr Nikl: *Žlutá mlha***

NIKL, Petr. *Žlutá mlha*. [YouTube]. 2019 In: KulturaPlus_ČT24 [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=sQsrVcWGD7I&ab_channel=KulturaPlus_%C4%8CT24

Poslech 3: **Petr Nikl a Lakomé barky: *Nebojím se smrtihlava***

NIKL, Petr, Lakomé barky. *Nebojím se smrtihlava*. [YouTube]. 2014 In: The Orchard Enterprises [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=I7qWfCpSDLY&ab_channel=NiklPetr%26LakomeBarky-Topic

Poslech 4: **Petr Nikl a Lakomé barky: *Brouk***

NIKL, Petr, Lakomé barky. *Brouk*. [YouTube]. 2014 In: The Orchard Enterprises [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=SrMJADneCVI&list=OLAK5uy_n3p7Qwh9-85yjWMrj9j733ziAuEigYu2E&index=3&ab_channel=NiklPetr%26LakomeBarky-Topic

Poslech 5: **Petr Nikl a Lakomé barky: *Lev***

NIKL, Petr, Lakomé barky. *Lev*. [YouTube]. 2014 In: The Orchard Enterprises [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=rHfLF-boWAU&list=OLAK5uy_n3p7Qwh9-85yjWMrj9j733ziAuEigYu2E&index=5&ab_channel=NiklPetr%26LakomeBarky-Topic

Poslech 6: **Petr Nikl a Lakomé barky: *Čůrák***

NIKL, Petr, Lakomé barky. *Čůrák*. [YouTube]. 2010 In: Antichroust [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=7cuZ34tDp0o>

Poslech 7: **Petr Nikl a Lakomé barky: *Klaun***

NIKL, Petr, Lakomé barky. *Klaun*. [YouTube]. 2015 In: Vladka Štychová [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=P5dvD_4lHss&ab_channel=Vla%C4%8Fka%C5%A0tycho v%C3%A1

Poslech 8: **Petr Váša, Ty syčáci: *Go west***

VÁŠA, Petr, Ty syčáci. *Go west*. [YouTube]. 2018 In: Petr Zavadil [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=uM2J511WgBE&ab_channel=PetrZavadil

Poslech 9: **Petr Váša, Ty syčáci: *Tomato***

VÁŠA, Petr, Ty syčáci. *Tomato*. [YouTube]. 2013 In: tysycaci.cz [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=UfFLQ8HfwoQ&ab_channel=MichalMaru%C5%A1ka

Poslech 10: **Petr Váša, Ty syčáci: *Je máj***

VÁŠA, Petr, Ty syčáci. *Je máj*. [YouTube]. 2013 In: VitaBrevisArsLonga54 [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=Q6QolykufIg&ab_channel=VitaBrevisArsLonga54

Poslech 11: **Petr Váša, Z Kopce: *Učitel***

VÁŠA, Petr, Z kopce. *Učitel*. [YouTube]. 2018 In: Televizní klub mladých [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=ZlG80QbGxa0&ab_channel=Jan%C5%A0ebesta

Poslech 12: **Petr Váša: *Nech to tak*, Hudba Praha, host Petr Váša**

VÁŠA, Petr, Z kopce. *Nech to tak*. [YouTube]. 2010 In: KdosiKdysi [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=FAvjOHw3UWM&ab_channel=KdosiKdysi

Poslech 13: **Petr Váša: *Nuda***

VÁŠA, Petr, Z kopce. *Nuda*. [YouTube]. 2014 In: Till Libor [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=onfALV1fxIk>

Poslech 14: **František Skála: *Loučko, loučko zelená***

SKÁLA, František, Provodovjané. *Loučko, loučko zelená*. [YouTube]. 2021 In: Show Jana Krause [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=pAwNoASqI0c&ab_channel=ShowJanaKrause

Poslech 15: **František Skála: *Chřestýš***

SKÁLA, František. *Chřestýš*. [YouTube]. 2021 In: Antonin Kocabek [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=-so4VxzGr7Q&ab_channel=AntoninKocabek

Poslech 16: **František Skála, Tros Sketos: ‘*ptačí nářečí*’**

SKÁLA, František, Tros Sketos. "Ptačí nářečí". [YouTube]. 2009 In: allla108 [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=IDRUCkKBXAc&t=2s&ab_channel=allla108

Poslech 17: **František Skála, Třaskavá směs: Restaurace**

SKÁLA, František, Třaskavá směs. *Restaurace*. [YouTube]. 2021 In: Petr Tichý [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=1onUufcgH3M&t=4s&ab_channel=PetrTich%C3%BD

Poslech 18: **Jaromír Švejdík, The Bombers: Praděd**

ŠVEJDÍK, Jaromír, The Bombers. *Praděd*. [YouTube]. 2017 In: Jaromír 99 - téma [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=1ceNfnBocG4&ab_channel=Jaromir99-Topic

Poslech 19: **Jaromír Švejdík, Chlapi z práce: Věci**

ŠVEJDÍK, Jaromír, Chlapi z práce. *Věci*. [YouTube]. 2010 In: speleology1 [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=k6jyJAbGAXs&ab_channel=speleology1

Poslech 20: **Jaromír Švejdík, Priessnitz: Tam na poli**

ŠVEJDÍK, Jaromír, Priessnitz. *Tam na poli*. [YouTube]. 2016 In: Supraphon [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=zlnclVAUJ0Q&ab_channel=SUPRAPHON

Poslech 21: **Jaromír Švejdík, Priessnitz: Beztíže**

ŠVEJDÍK, Jaromír, Priessnitz. *Beztíže*. [YouTube]. 2017 In: Priessnitz – téma [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=4_ySs6haaaY&ab_channel=Priessnitz-Topic

Poslech 22: **Jaromír Švejdík, Kafka band: Příchod**

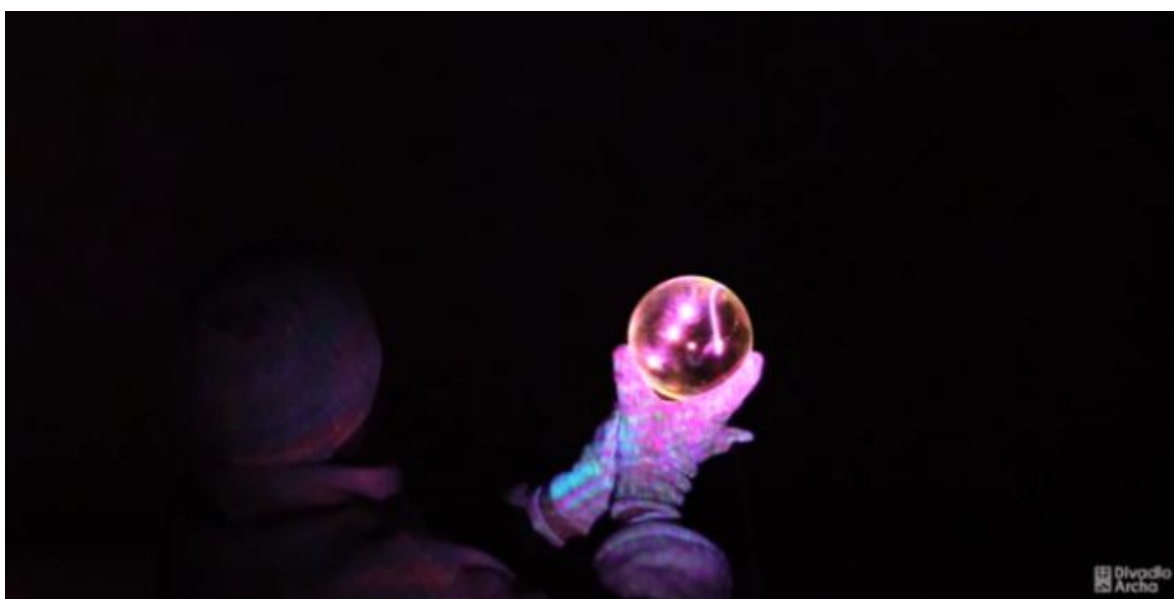
ŠVEJDÍK, Jaromír, Kafka band. *Příchod*. [YouTube]. 2013 In: Kafka Band [online]. [Cit. 7.4.2022]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=C1DvGd8dRyQ&ab_channel=KafkaBand

Obrazová příloha:

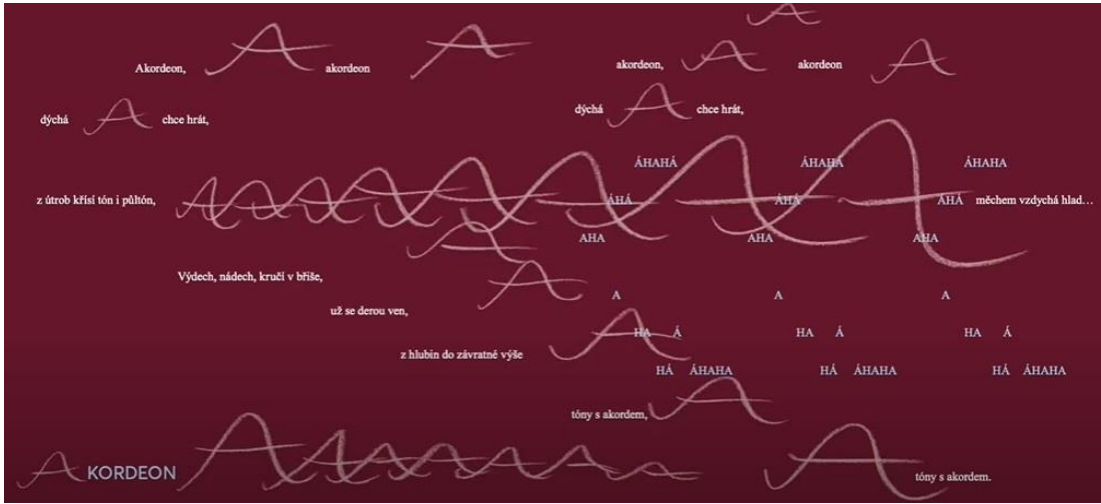
Obr. 1: *Žlutá tma*, Petr Nikl

Obr. 2: *Žlutá tma*, Petr Nikl

Obr. 3: Hudebníček, Písmeno A, Petr Nikl

Obr. 4: Hudebníček, Písmeno A, Petr Nikl

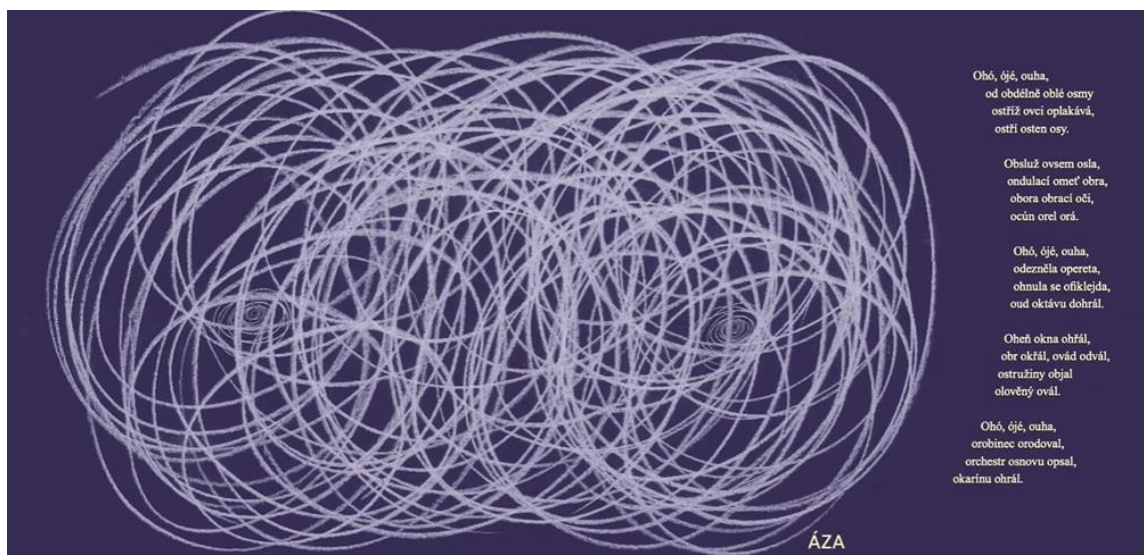
Obr. 5: Hudebníček, Písmeno B, Petr Nikl

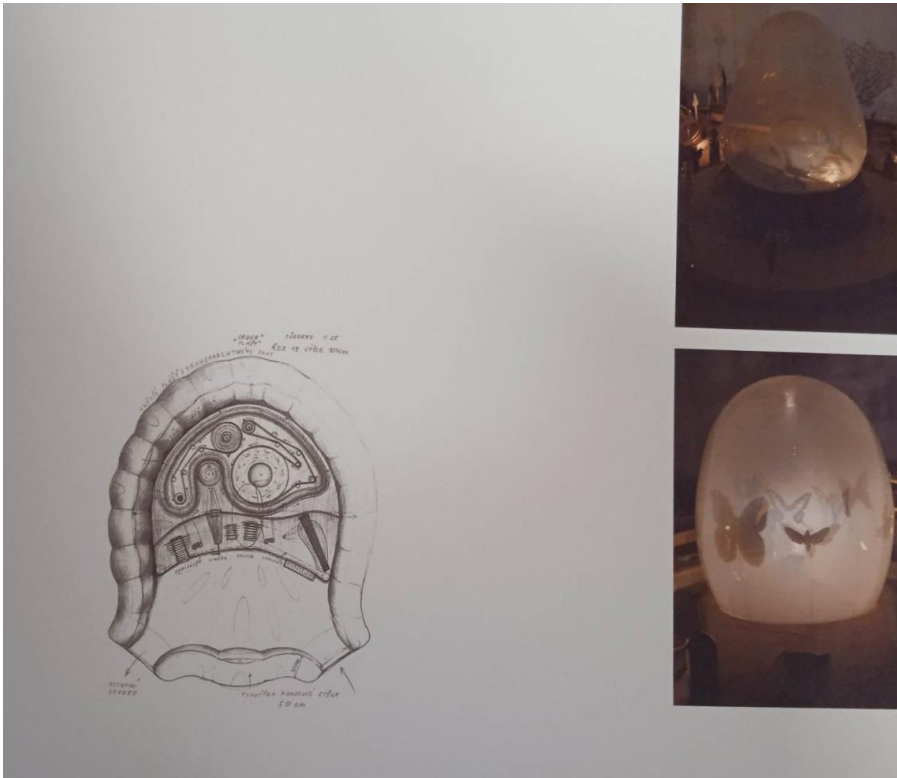
Obr. 6: Hudebníček, Písmeno B, Petr Nikl

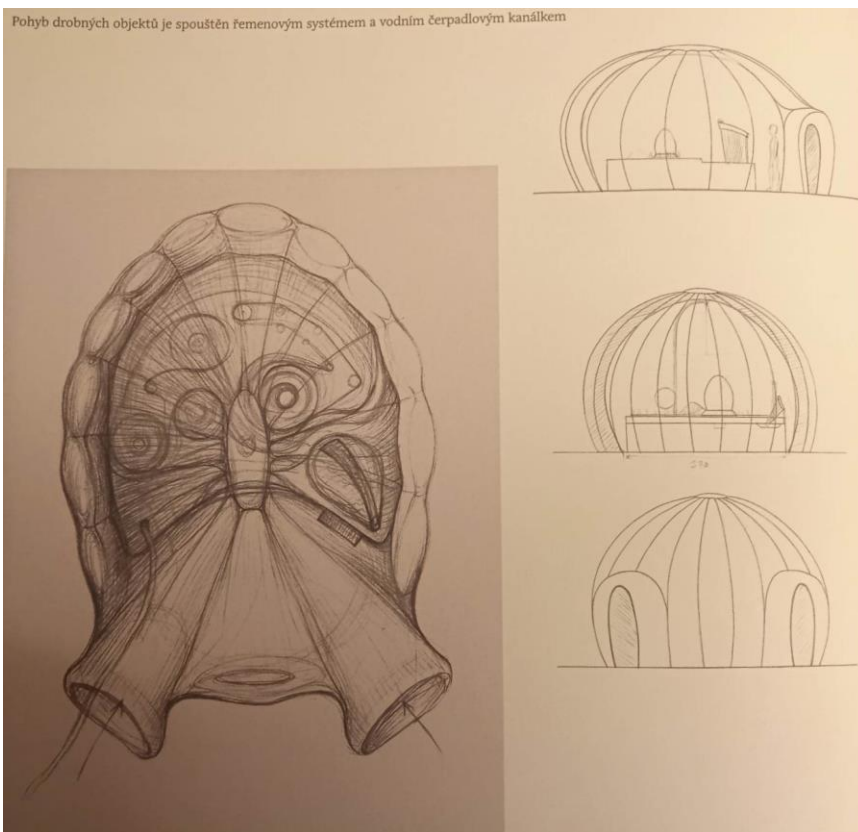
Obr. 7: Hudebníček, Písmeno O, Petr Nikl

Obr. 8: Hudebníček, Písmeno O, Petr Nikl

Obr. 9: *Orbis Pictus*, nákres, Petr Nikl

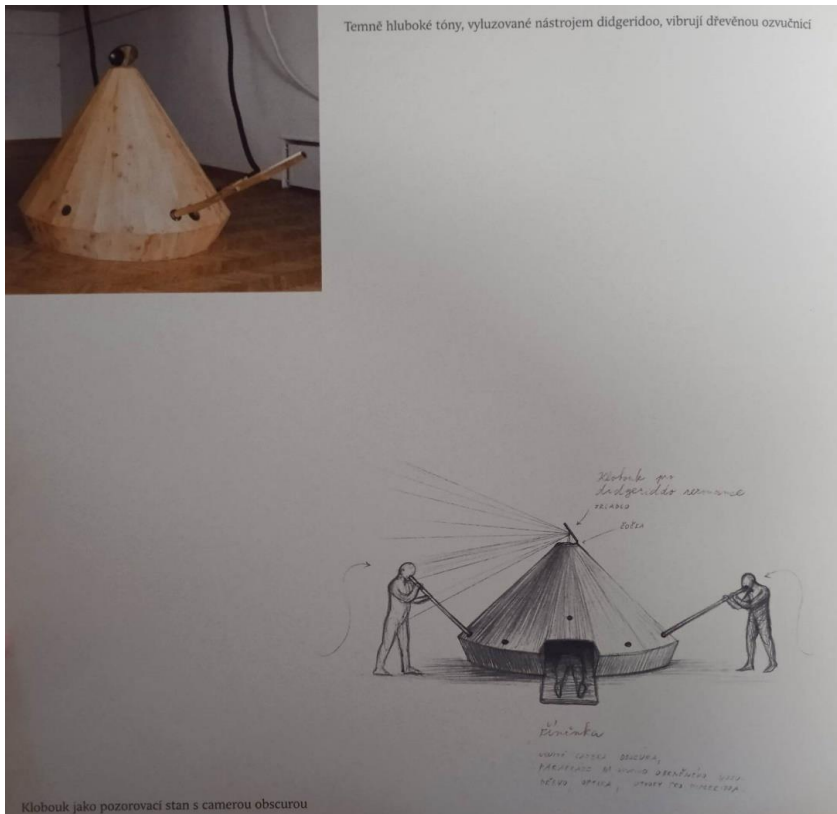
Obr. 10: *Orbis Pictus*, nákres, Petr Nikl

Obr.11: *Orbis Pictus-Srdce-Jeskyně zvuků, pohybů, světel, stínů.* Petr Nikl

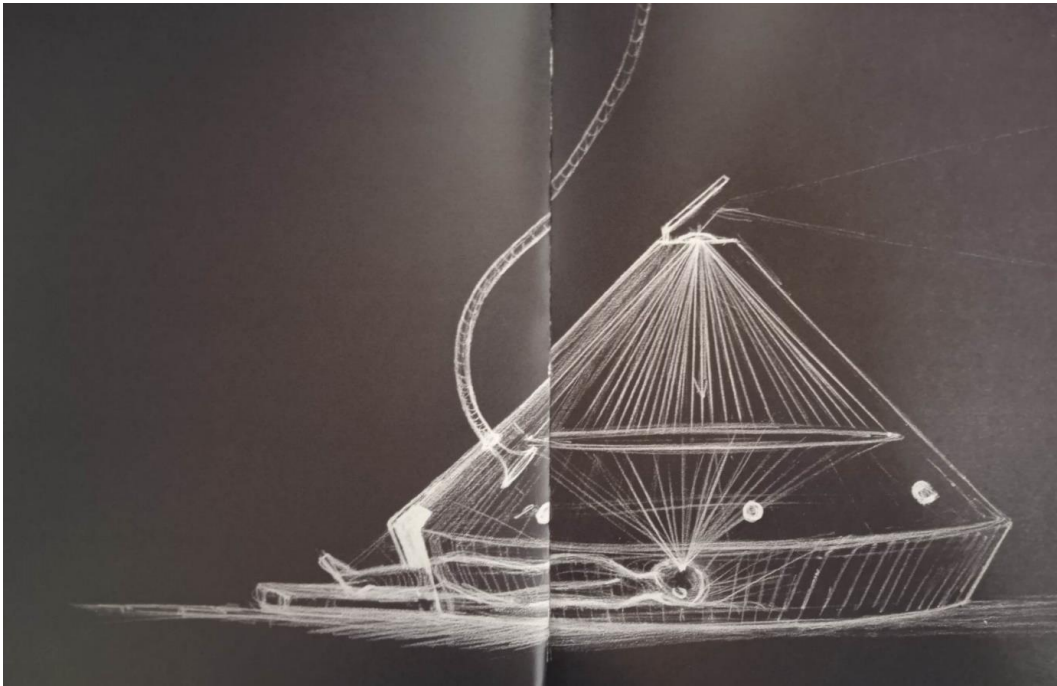
Obr. 12: *Orbis Pictus, Krajina uvnitř srdce.* Petr Nikl

Obr.13: *Orbis Pictus, Klobouk, Petr Nikl*

Obr.14: *Orbis Pictus, Klobouk, Petr Nikl*

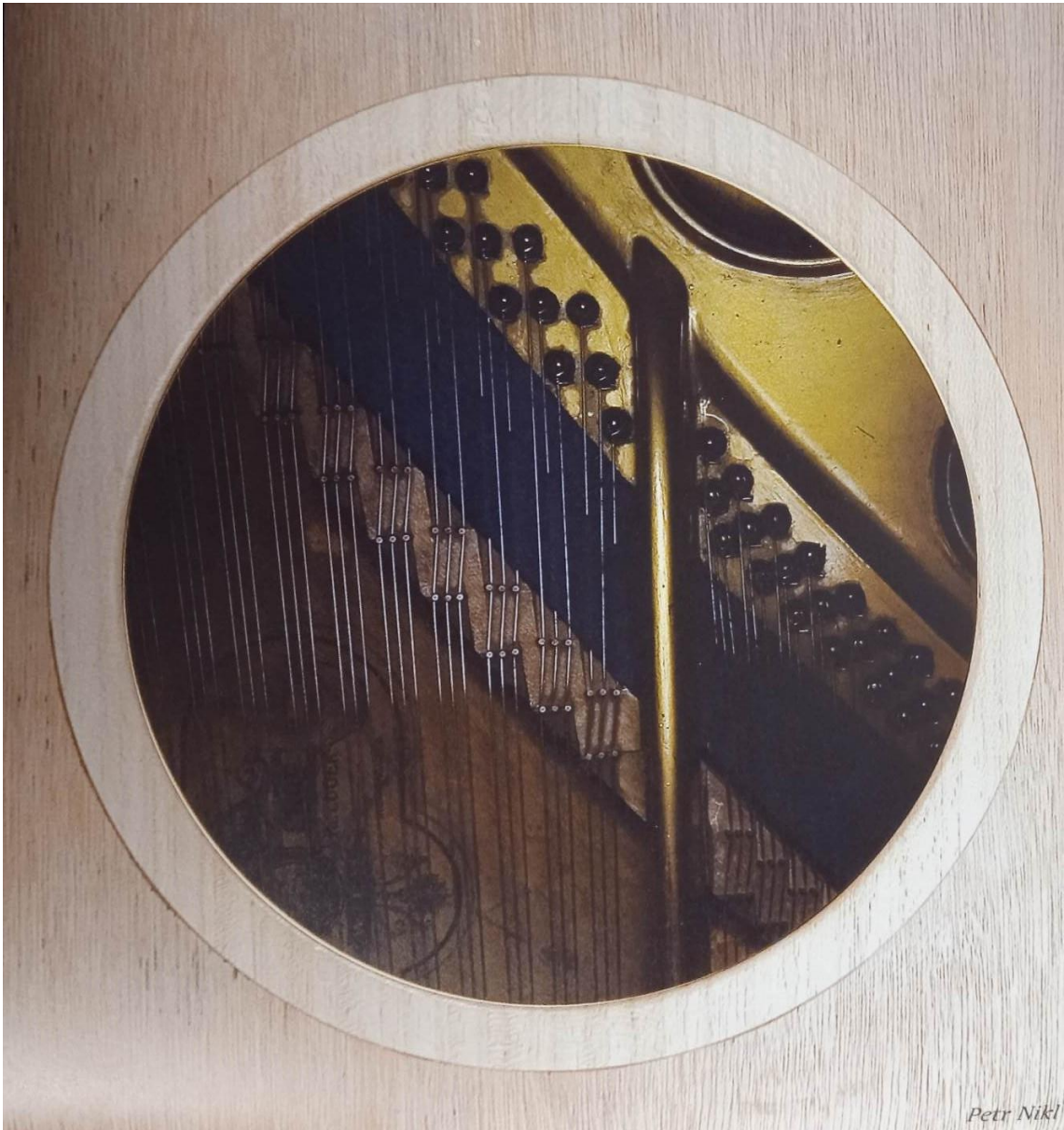

Obr. 15: *Orbis Pictus, Klobouk, Temně hluboké tóny, vyluzované nástrojem didgeridoo, vibrují dřevěnou ozvučnici.*
Petr Nikl

Ozvěna spícího piana

Obr. 16: *Orbis Pictus, Cítěra, Ozvěna spícího piana.* Petr Nikl

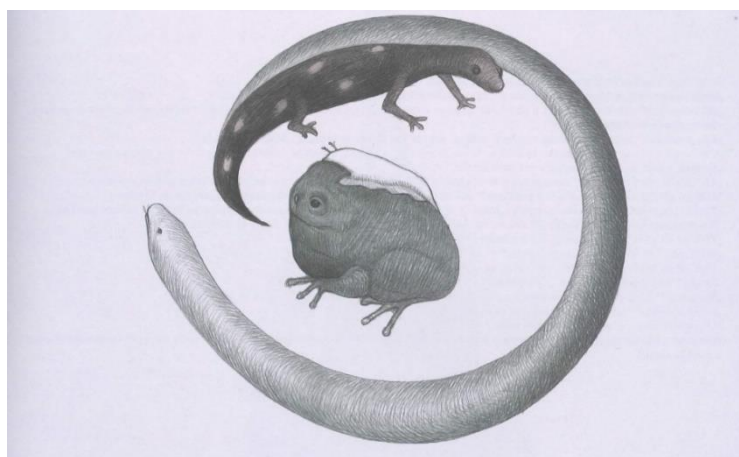

Petr Nikl

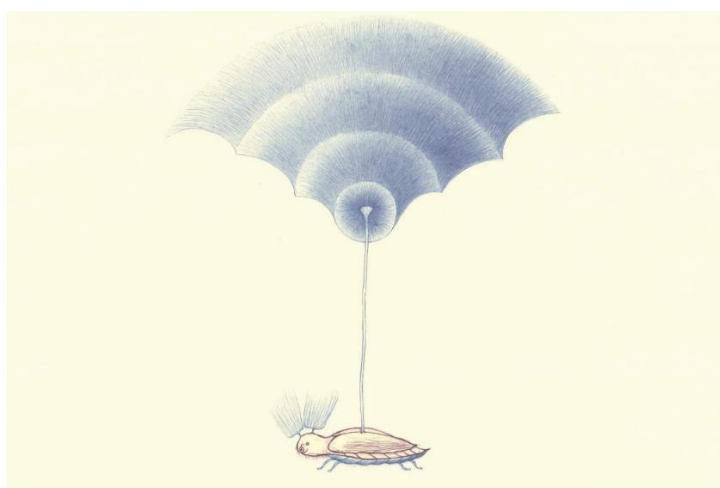
Obr. 17: *Orbis Pictus, Citera, Ozvěna spícího piana.* Petr Nikl

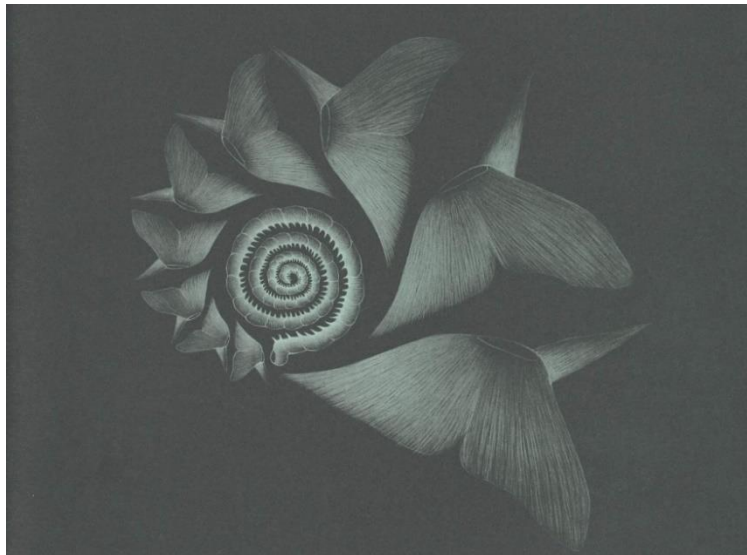
Obr. 18: *Lingvistické pohádky, Pohádka o sprše, Petr Nikl*

Obr. 19: *Lingvistické pohádky, Holá pohádka, Petr Nikl*

Obr. 20: *Lingvistické pohádky, Pohádečka, Petr Nikl*

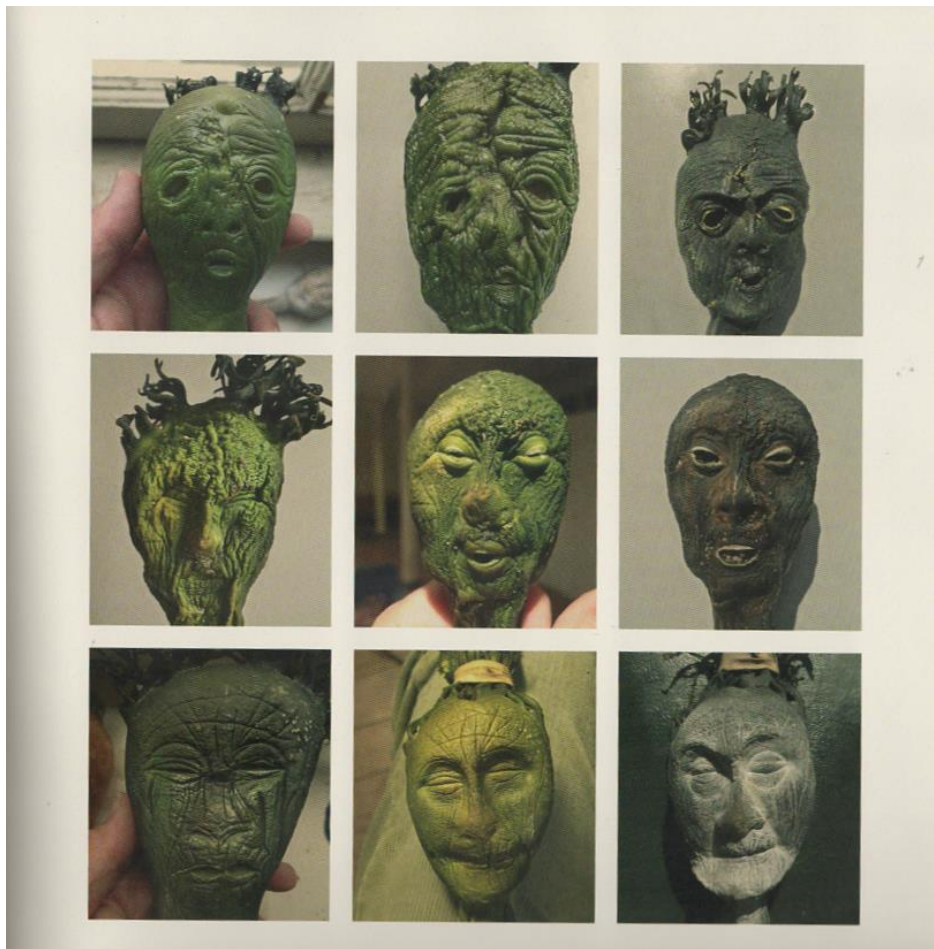
Obr. 21: *Lingvistické pohádky, Zdlouhavá pohádka, Petr Nikl*

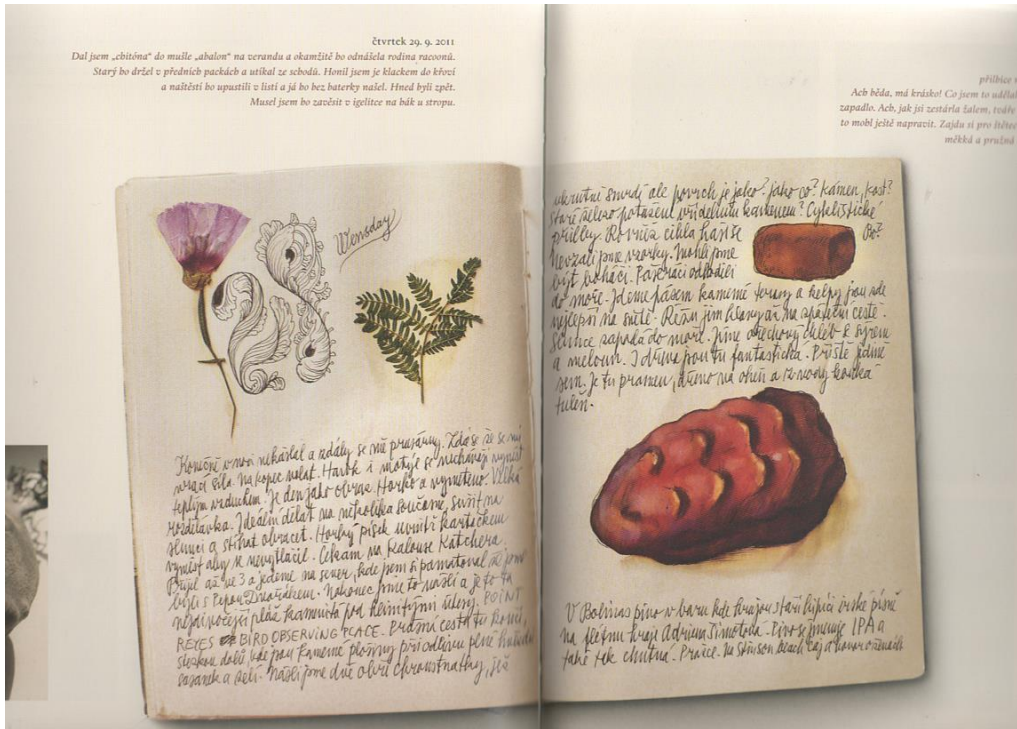
Obr. 22: *Zeměhlav, Kelpy, F. Skála*

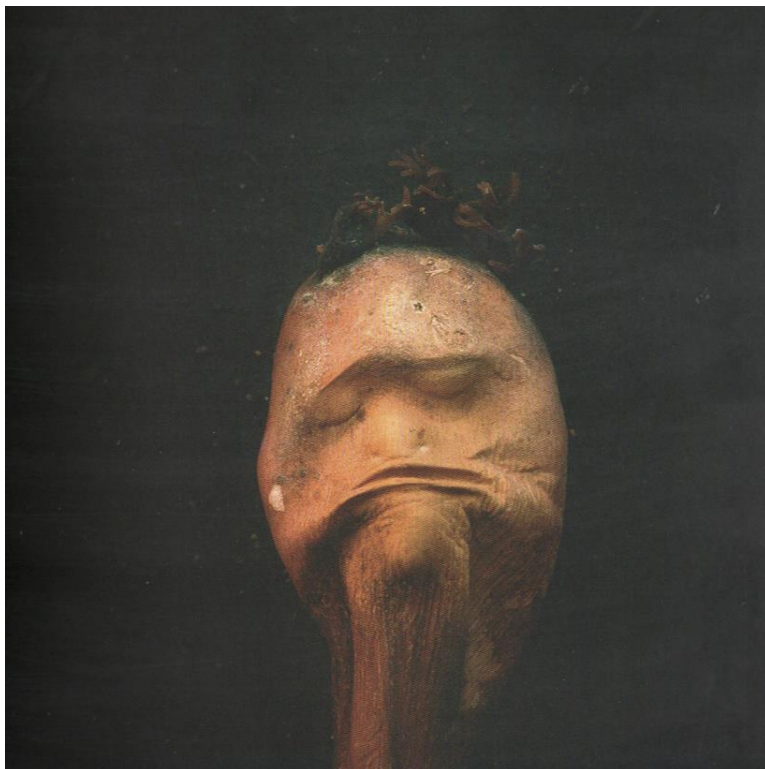
Obr. 23: *Zeměhlav*, Kelpy, F. Skála

Obr. 24: *Zeměhlav*, Ukázky hlav z kelpů, F. Skála

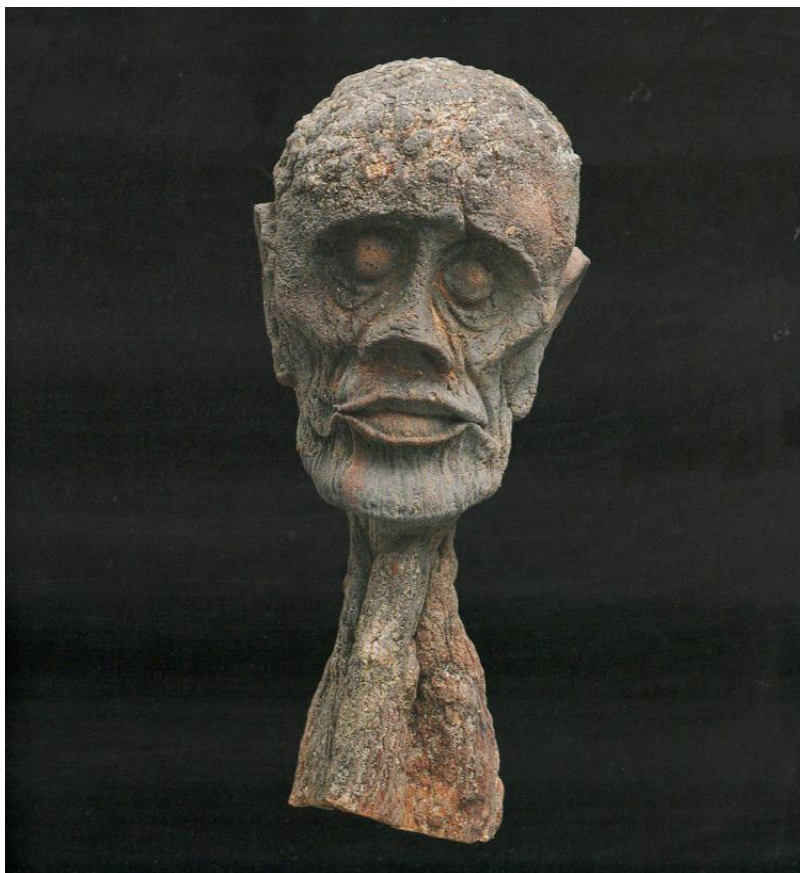
Obr. 25: Zeměhlav, Skálův deník z knihy *Země hlav*, F. Skála

Obr. 26: Zeměhlav, Různé typy Skálových hlav z kelpů, F. Skála

Obr. 27: *Zeměhlav*, Různé typy Skálových hlav z kelpů, F. Skála

Obr. 28: *Zeměhlav*, Různé typy Skálových hlav z kelpů, F. Skála

„HOUBÍ, HOUBÍ PÍSNIČKU ZELENOBÍLOU
 HOUBÍ, HOUBÍ PRSTÝNEK NA NOZE S DÍROU
 HOUBÍ, HOUBÍ POLÍVKU VAŘÍME S LÍDOU
 HOUBÍ, HOUBÍ POLÍVKU ZELENOBÍLOU
 HOUBÍ, HOUBÍ PÍSNIČKU ZPÍVÁME S LÍDOU
 HOUBÍ, HOUBÍ PRSTÝNEK MOTÁME S LÍDOU
 HOUBÍ, HOUBÍ POLÍVKU NA NOZE S LÍDOU
 HOUBÍ, HOUBÍ PÍSNIČKU NA DESCE S DÍROU...“

Vymýšlel si další sloky pořád dokola, až do soumraku. Stín kopce se posunul vzhůru po zeleném koberci lesa na protější straně údolí, až zmizel i poslední zlatý proužek, a byl večer. Cílek se loudal domů a bylo mu tak nějak hřejivé teplo, i když vzduch byl chladný. Připadal si vznešeně jako všechny ty dužnaté rovné nohy a bílé klobouky. Věděl, že tohle odpoledne si bude pamatovat navždycky. Těšil se, jak to řekne Lídě a jak jí zazpívá tu písničku, co složil na houby nápěv. Pod třešní kolem domku bylo ještě růžovo od červánků.

Obr. 29: *Jak Cílek Lídu našel*, Cílek zpívá houby písničku, F. Skála

Hladké třešňové nebo smrkové kůly s broučf kresbou, aby se bylo na co dívat. Půda po dešti trochu zvlhla, takže se mu dole kmeny snadněji udusávaly jílem do připravených jam.

Obr. 30: *Jak Cílek Lídu našel*, Cílek staví dům pod třešní, F. Skála

Nechal otevřené dveře a mžoural slepenýma očima do té zlatozelené nádhery a poslouchal zpěv ptáků nahoře nad sebou.

Obr. 31: *Jak Cílek Lídu našel*, F. Skála

Po snídani si sedl na lavičku, opřel se o vyhřáté dřevo a nechal po sobě běhat sluneční skvrny. Jenom seděl a díval se. Dlouho pracoval, a tak byl čas na odpočinek.

Obr. 32: *Jak Cílek Lídu našel*, F. Skála

A Cílek věděl moc dobře, že z kopce se jde hezky a po jehličí to jde snadněji než v suchém listí. Ale věděl taky, že na dně údolí je zpravidla potůček, který musí překonat. K pití mu stačily krůpěje rosy v listech a k jídlu toho bylo pro něj v lesích habaděj.

Obr. 33: *Jak Cílek Lidu našel*, Cílek na cestě, F. Skála

Vyškrábal se nahoru na pařez, kde zářilo zlaté kapradí, a zastínil si oči proti slunci, aby se porozhlédl, kudy dál. Věděl, že tady určitě černého slimáka nenajde, ale nikam nespěchal. Sestoupil do palmového háje kapradí a procházel se tu jako v nějakém parku.

Obr. 34: *Jak Cílek Lidu našel*, Cílek na cestě, F. Skála

Po polívce Cílek trochu rozvázal, a pak si Lída sedla s Ťuškem na zápraží, Cílek naproti do trávy a povídali si a povídali, jako by se znali odjakživa.

Obr. 35: *Jak Cílek Lídu našel, Setkání s Lídou, F. Skála*

Obr. 36: *Skutečný příběh Cílka a Lídy, Cílek se vydal na cestu k Lídě, F. Skála*

Obr. 37: *Skutečný příběh Cílka a Lídy*, Cílek se vydal na cestu, F. Skála

Obr. 38: *Skutečný příběh Cílka a Lídy*, Výhled z domu Homéra, F. Skála

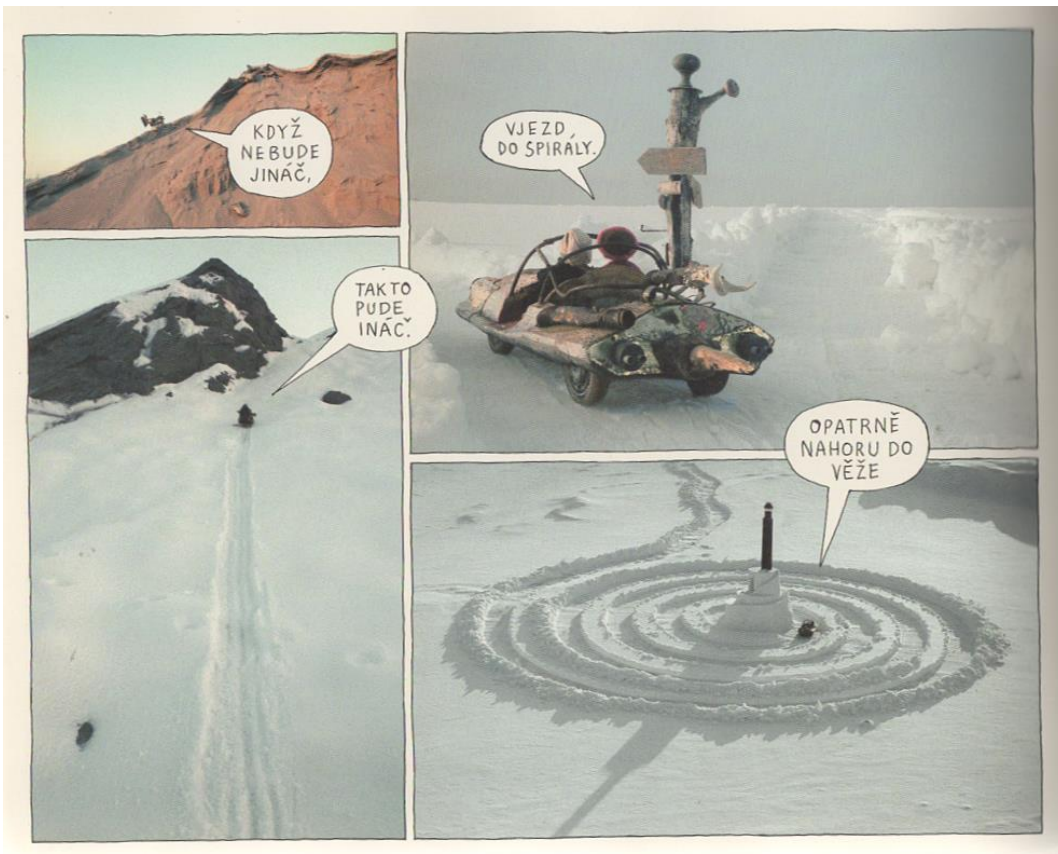
Obr. 39: Skutečný příběh Cilka a Lidy, Cílek a západ slunce, F. Skála

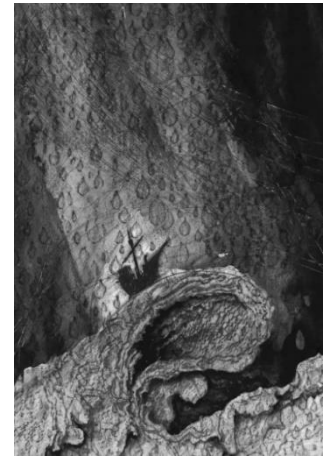
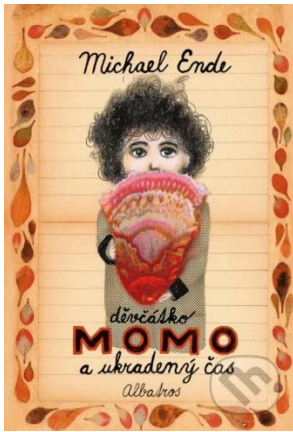
Obr. 40: Skutečný příběh Cilka a Lidy, F. Skála

Obr. 41: *Skutečný příběh Cílka a Lídy*, Cílek v autě, F. Skála (vlevo)

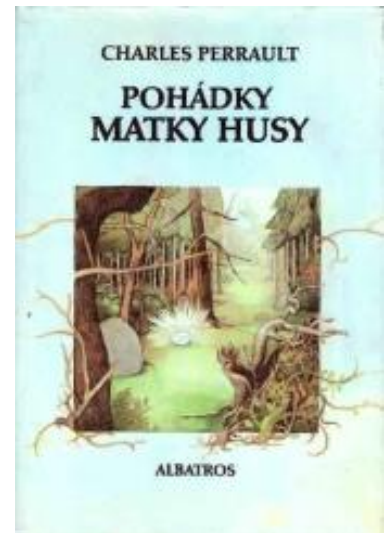
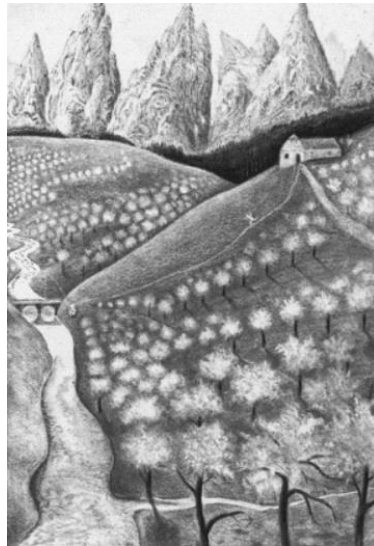
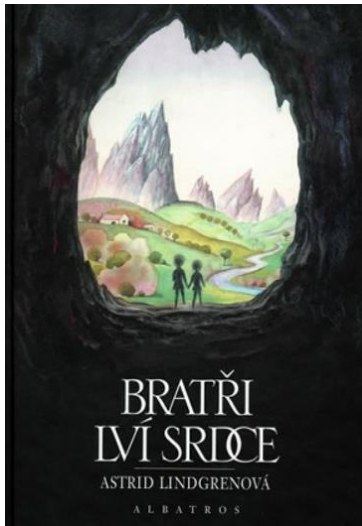
Obr. 42: *Skutečný příběh Cílka a Lídy*, Zima, F. Skála

Obr. 43-46: [Ilustrace] *Děvčátko Momo a ukradený čas*, F. Skála

Obr. 47: [Ilustrace] *Pohádky z bramborových řádků*, F. Skála

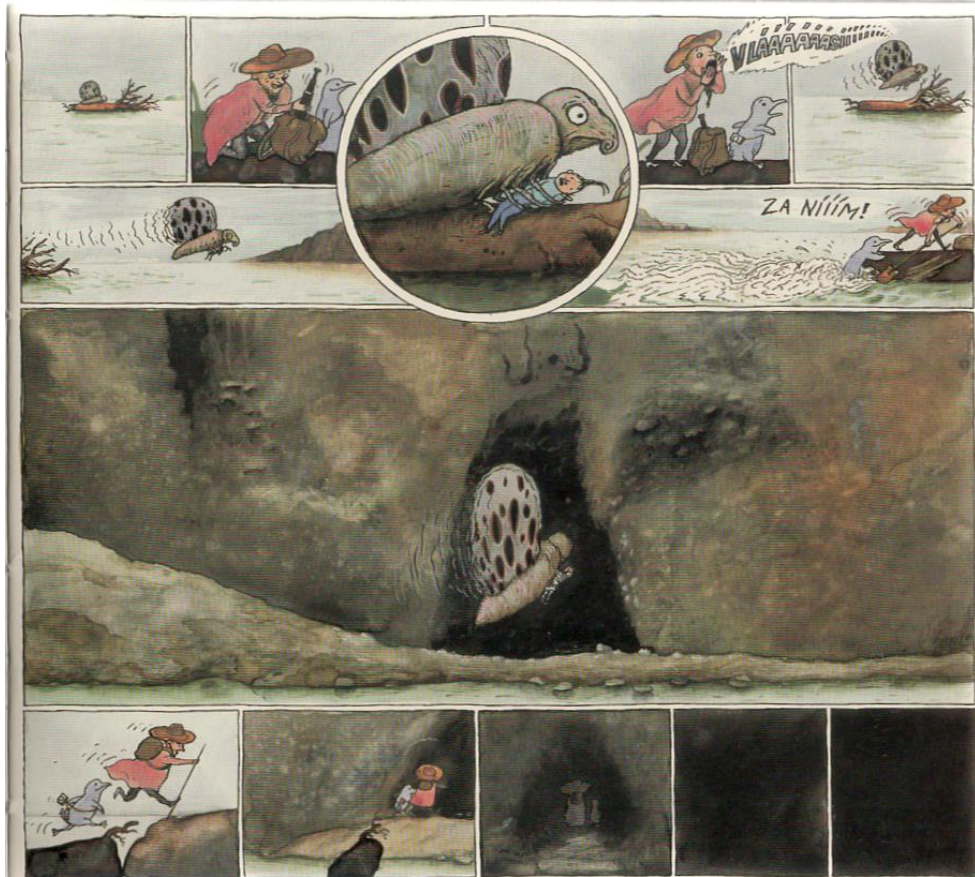

Obr. 48-49: [Ilustrace] *Bratři lví srdce*, F. Skála

Obr. 50: [Ilustrace] *Pohádky matky husy*, F. Skála

Obr. 51: *Velké putování Vlase a Brady*, F. Skála

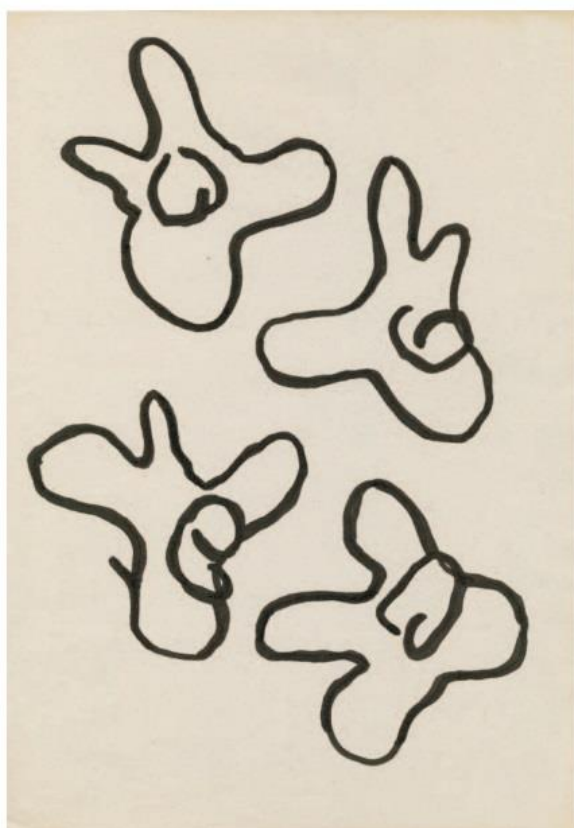
Obr. 52: Velké putování Vlase a Brady, F. Skála

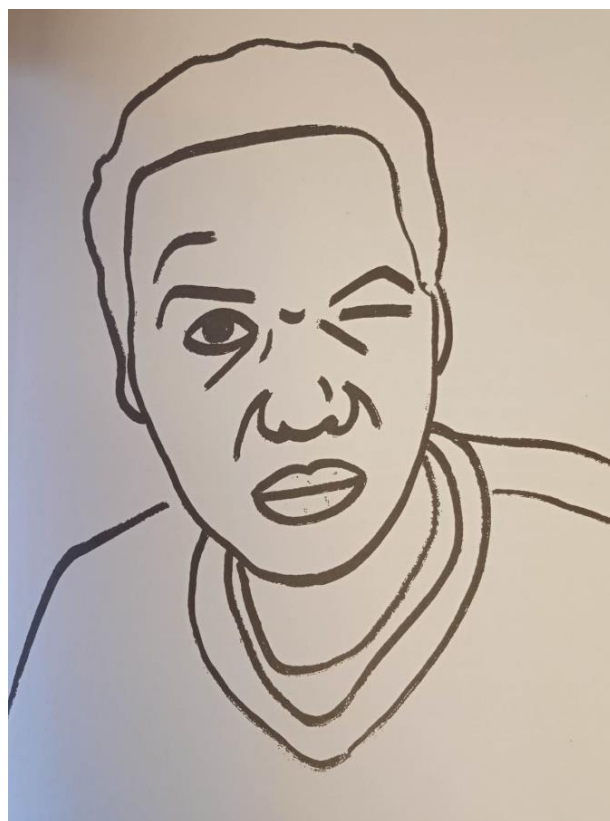
Obr. 53: Velké putování Vlase a Brady, F. Skála

Obr. 54: Velké putování Vlase a Brady, F. Skála

Obr. 55: Návrat plavce Jindřicha, Delfíni obratel, Petr Váša

Obr. 56: *Návrat plavce Jindřicha, Alter ego, Petr Váša*

Obr. 57: *Návrat plavce Jindřicha, Delfíni zpěv, tanec, řeč II, kresba vzniklá obkreslováním částí delfíniho obratle, posunovaného po notové osnově, 16,9 x 25, 6 cm, Petr Váša*

Obr. 58: *Návrat plavce Jindřicha, Duch větru*; fix a kuličkové pero, A5, Petr Váša

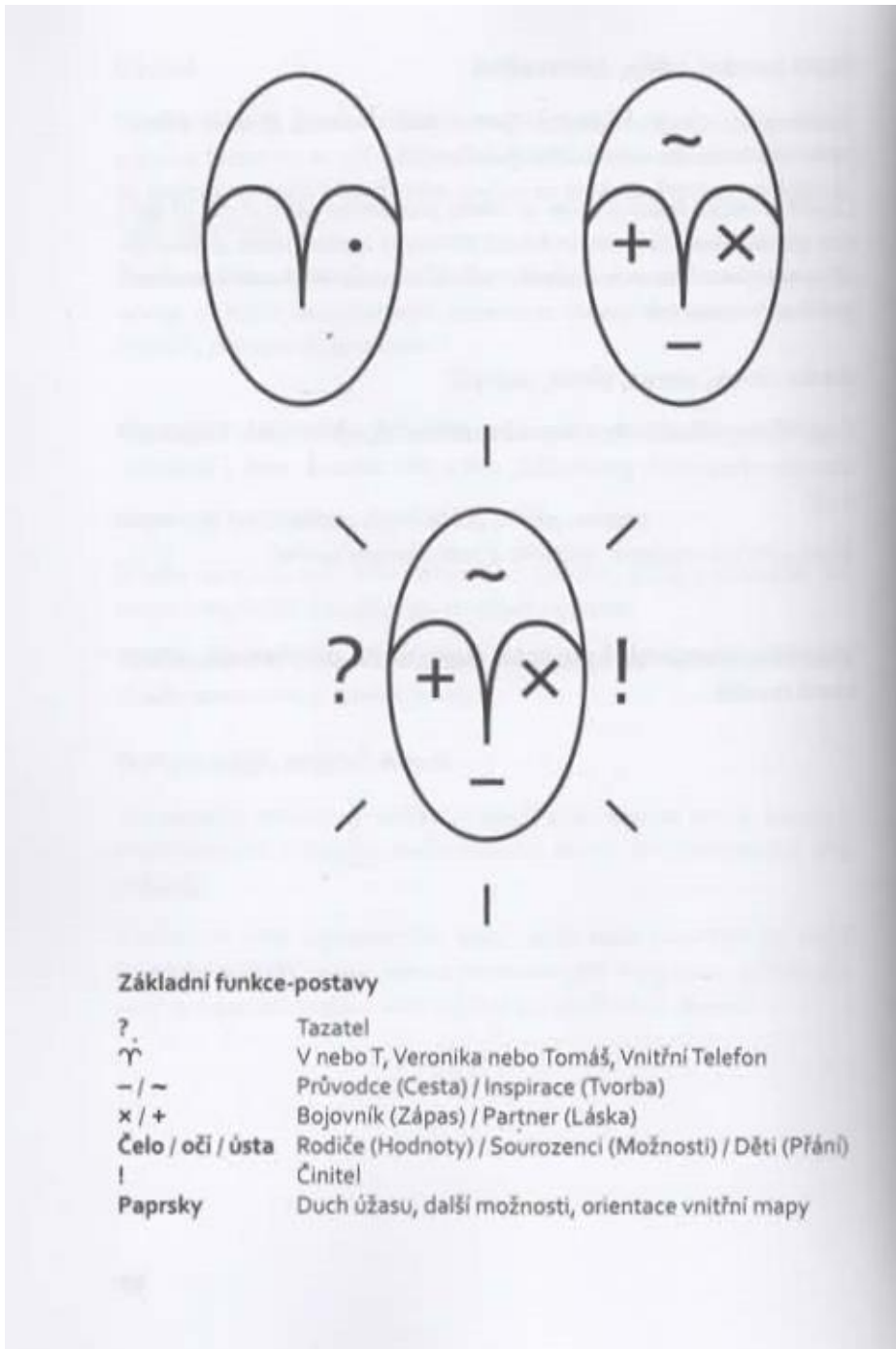
Obr. 59-60: *Fyzické básnictví, Kresby rajskou šťávou (vlevo Rajče, vpravo Velké rajče)*, Petr Váša

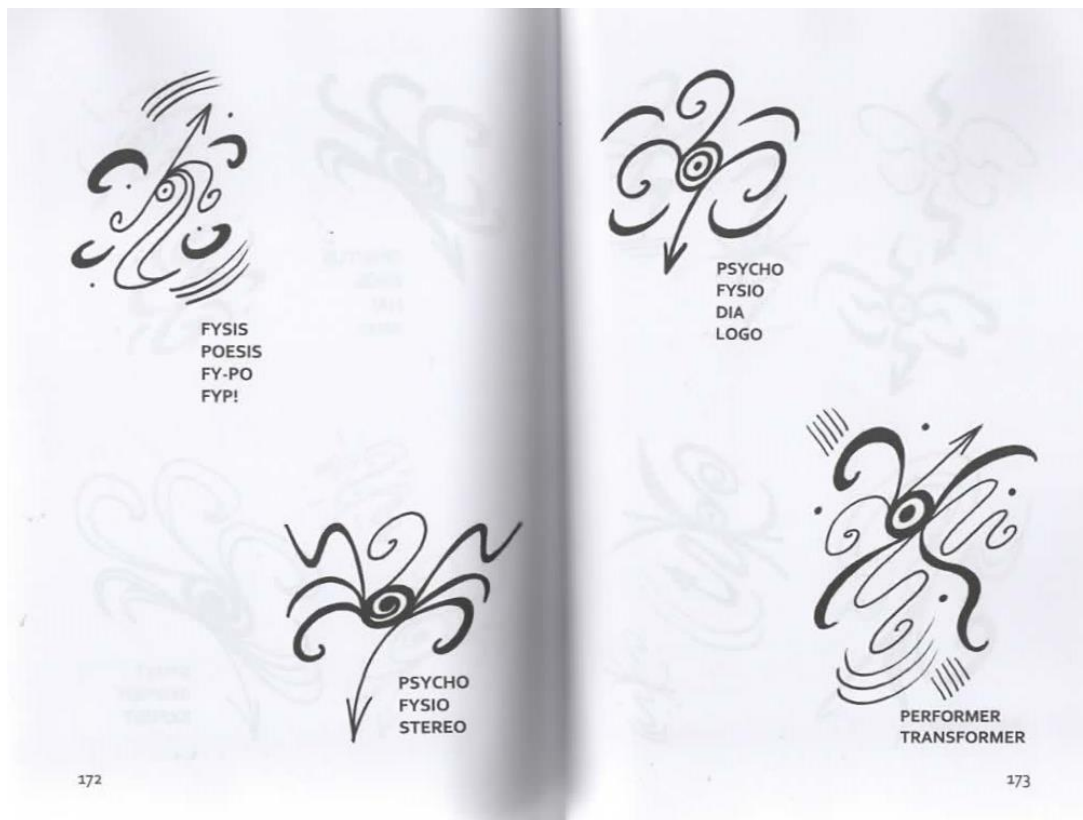
Obr. 61: *Fyzické básnictví, Kresba kávou a vínem (Ona I), Petr Váša*

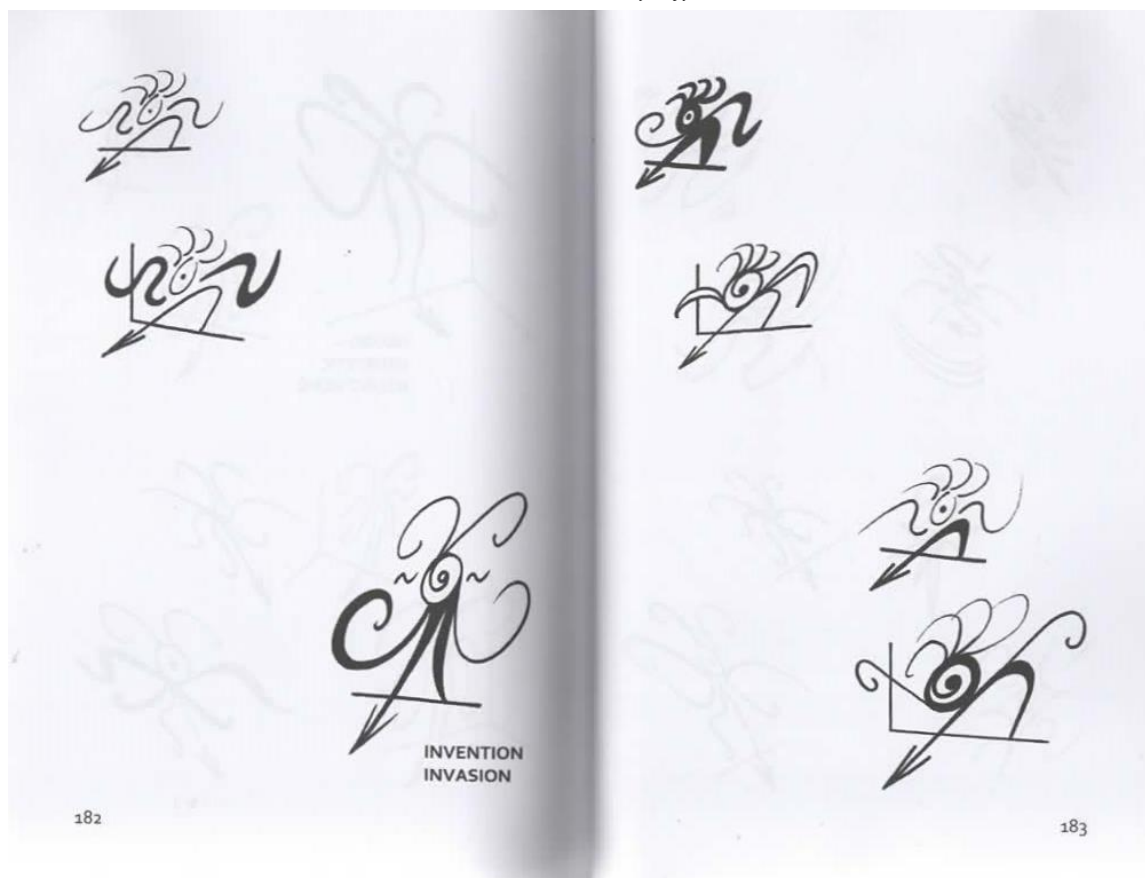
Obr. 62: *Fyzické básnictví, ruce II, kresba s použitím obrysů vlastních rukou, 2003, Petr Váša*

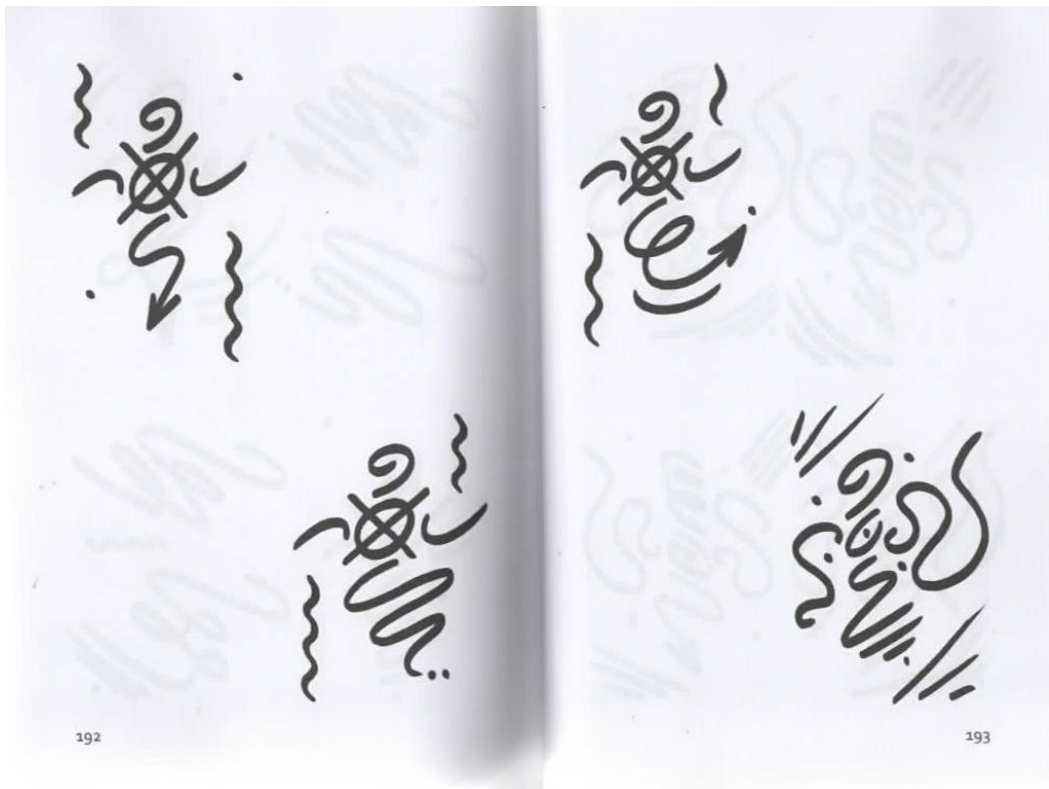
Obr. 63: Štěstí, Verafon, Petr Váša

Obr. 64: Štěstí, Heuréka! Téma, literatura a divadlo, zážitky z fyzického básnictví, Petr Váša

Obr. 65: Štěstí, Heuréka! Heuro a Idea, Petr Váša

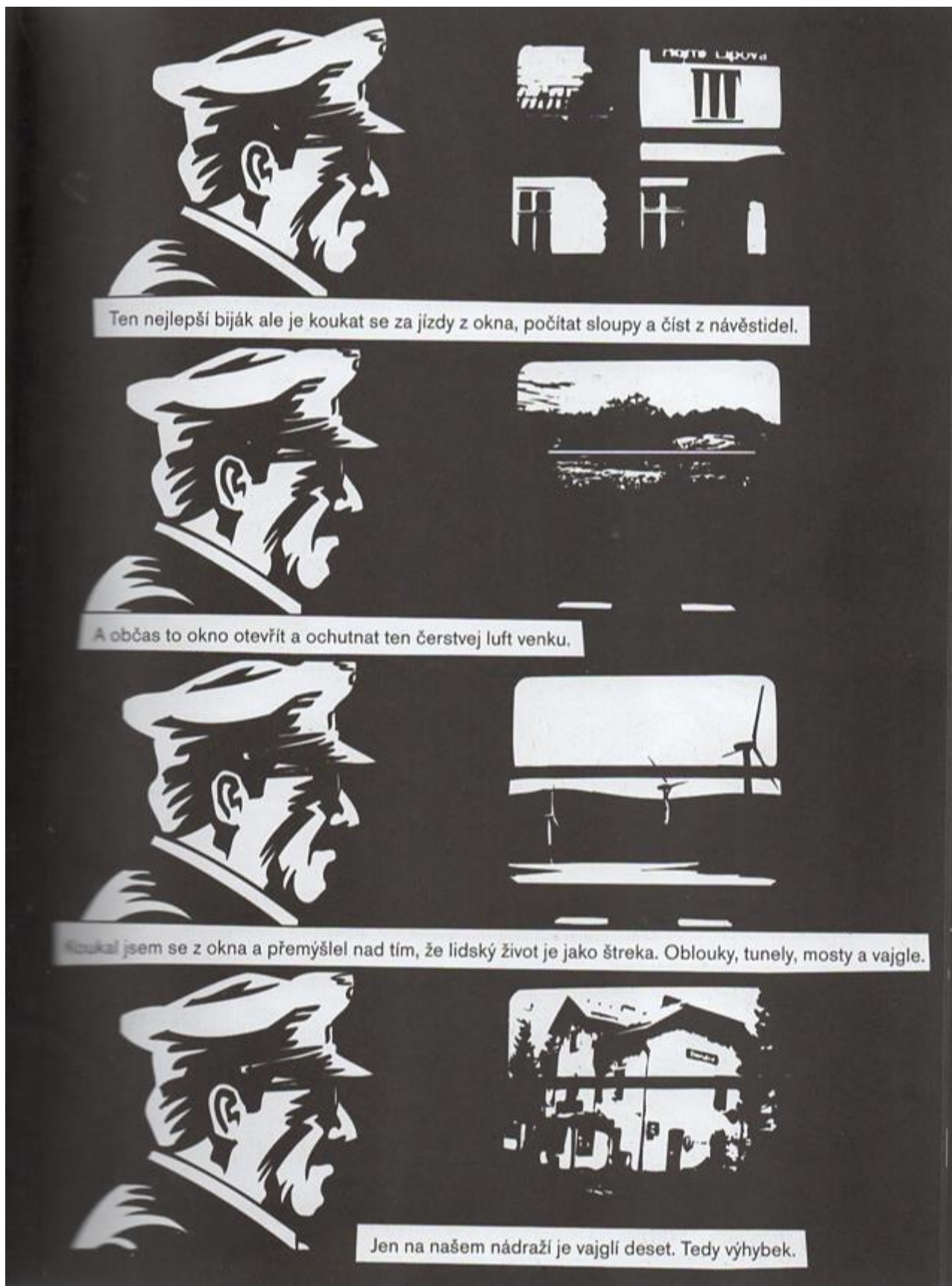
Obr. 66: Štěstí, Heuréka! Putování vtěleného Heura z brněnské Bystrce do Králova pole a zpět, Petr Váša

Obr. 67: Alois Nebel komiks, Jaromír 99

Obr. 68: Alois Nebel komiks, Jaromír 99

Obr. 69: Alois Nebel komiks, Jaromír 99

Obr. 70: Alois Nebel komiks, Jaromír 99

Obr. 71: Alois Nebel komiks, Jaromír 99

Obr. 72: *Alois Nebel* komiks, Jaromír 99